

พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ
สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

BUDDHIST METHODS OF STRENGTHENING POLITICAL SOCIALIZATION
FOR YOUTH AT EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN PHETCHABUN
PROVINCE

พระมหาพิสุทธิ์ สิริเมธี (ภารัง)

ดุชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๘

พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ
สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี (ภารัง)

คุษณินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๘

(ลิขสิทธิเป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Buddhist Methods of Strengthening Political Socialization for
Youth at Educational Institutions in Phetchabun Province

Phramaha Phisut Sitthimethi (Pharang)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2025

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุณิพนธ์
เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัด
เพชรบูรณ์” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบคุณิพนธ์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร.)

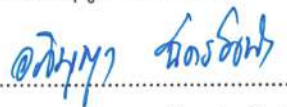
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....ประธานกรรมการ
(รศ. ดร.ภาสกร ดอกจันทร์)

.....กรรมการ
(ผศ. ดร.สายชล ปัญญชิต)

.....กรรมการ
(รศ. ดร.สุรพล สุธะพรหม)

.....กรรมการ
(รศ.อนุกุมิ ไชวเกษม)

.....กรรมการ
(รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า)

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

รศ.อนุกุมิ ไชวเกษม

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(พระมหาพิสุทธิ สิริเมธี)

ชื่อคุณูปนิพนธ์	:	พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	:	พระมหาพิสุทธิ สิริเมธี (ภารัง)
ปริญญา	:	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์	:	รศ. อนุภูมิ ไชวเกษม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics)
	:	รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า, ศศ.บ. (การจัดการทั่วไป), ร.ม. (สื่อสารการเมือง), ร.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน), พร.ด. (สื่อสารการเมือง), พร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันสำเร็จการศึกษา	:	๖ กรกฎาคม ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

คุณูปนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๙ รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ อายุระหว่าง ๑๕ - ๑๗ ปี จำนวน ๓๙๖ คน โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๓๖ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การกล่อมเกลາทางการเมืองในเยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ๔ ประเด็นหลัก พบว่า ๑) การเรียนรู้ทางการเมือง โรงเรียนส่งเสริมความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองผ่านหลักสูตรและกิจกรรม โดยได้รับความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชน ๒) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง การบูรณาการความรู้เรื่องการเมืองร่วมกับกิจกรรมนอกห้องเรียนช่วยให้เยาวชนเข้าใจระบบการเมืองและพัฒนาความเป็นพลเมือง ๓) การมีอุดมการณ์ทางการเมือง เปิดโอกาสให้เยาวชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักการเมืองและฝึกคิดวิเคราะห์ โดยมีครอบครัวและ

ชุมชนหนุนเสริม ๔) การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง กิจกรรมเสวนาและศึกษาดูงานในหน่วยงานรัฐช่วยปลูกฝังความเข้าใจในระบบการเมืองและพัฒนาแนวคิดทางการเมืองอย่างมีหลักการ

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ส่งผลอยู่ ๓ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ แสดงว่าได้อยู่ละ ๕๑.๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์กรทางการเมือง ได้อยู่ละ ๕๐.๐ ด้านสถาบันการศึกษา ได้อยู่ละ ๓๙.๖ และด้านกลุ่มเพื่อน ได้อยู่ละ ๒๐.๐ ตามลำดับ และหลักอิทธิบาท ๔ ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ แสดงว่าได้อยู่ละ ๗๒.๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ได้อยู่ละ ๖๕.๗ และด้านด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ได้อยู่ละ ๒๗.๓ ตามลำดับ บทบาทของสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง ๑) สถาบันครอบครัว ปลูกฝังประชาธิปไตยและทักษะการคิดวิเคราะห์ ๒) สถาบันการศึกษา สร้างพื้นที่เรียนรู้และยอมรับความเห็นต่าง ๓) องค์กรศาสนาหล่อหลอมคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย ๓) กลุ่มเพื่อน เปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกิจกรรมสังคม ๔) สถาบันทางการเมือง ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยและสร้างโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมือง

๓. พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ๑) ฉันทะ เยาวชนมีความพอใจและตั้งใจเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๒) วิริยะ มุ่งมั่นหาความรู้และเปิดใจเรียนรู้เรื่องการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจากสถาบันการศึกษา ๓) จิตตะ เอาใจใส่ติดตามข่าวสารการเมือง พิจารณานโยบายและผู้สมัครอย่างมีวิจารณญาณ ๔) วิมังสา สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์เหตุผลอย่างเป็นกลาง ไม่ยึดติดฝ่ายใด และเข้าใจความหลากหลายทางการเมือง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีแนวคิดประชาธิปไตยที่ลึกซึ้ง รอบด้าน และมีท่าทีต่อการเมืองอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล

Dissertation Title : Buddhist Methods of Strengthening Political Socialization for Youth at Educational Institutions in Phetchabun Province

Researcher : Phramaha Phisut Sitthimethi (Pharang)

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Anuphoom Showkasem, B.A. (Sociology), M.A. (Politics)

: Assoc. Prof. Dr. Apinyar Chatchorga, B.A. (General Management), M.A. (Political Communication), M.A. (Public and Private Management), Ph.D. (Political Communication), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : July 6, 2025

Abstract

Objectives of this dissertation were: 1. To study political socialization for youths at educational institutions 2. To study factors affecting political socialization for youths at educational institutions and 3. To propose Buddhist methods to enhance political socialization, conducted by the mixed methods. The qualitative research, data were collected from 18 key informants by in-depth interviewing, analyzed by descriptive interpretation also from 9 participants in focus group discussion. The quantitative research, data were collected from 396 samples, youths aged 15–17 from educational institutions, using a questionnaire with a reliability value of 0.936. Data were analyzed using descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis.

The research results were found that:

1. Political Socialization for youths at educational institutions in Phetchabun Province encompasses four key aspects. 1) Political Learning; schools promoted knowledge of civic rights and responsibilities through curricula and participatory

activities, supported by families and communities. 2) Learning about Political Figures; integrating political content with extracurricular programs enhanced understanding of governance and leadership. 3) Development of Political Ideology; opening opportunities to engage with political leaders and exchange ideas foster critical thinking and ideological formation, with reinforcement from families and communities. 4) Awareness of Political Institutionalization; forums and study visits to government agencies to cultivate understanding of political systems and support the development of principled political thinking.

2. Factors affecting Political Socialization among youths in Phetchabun Province were found three main institutional factors significantly affecting youth political socialization: political organizations by 50.0%, educational institutions by 39.6%, and peer groups by 20.0%. Iddhipada affected political socialization among youths in 4 areas with statistically Significant level at 0.05 and 0.01. Citta, attention was at 65.7% and Viriya, effort was at 27.3%. accounted for 72.0% of the variance. Key influencing institutions included 1) families instilling democratic values, 2) schools encouraging open dialogue, 3) religious organizations fostering moral and civic consciousness, 4) peer groups facilitating idea exchange, and 5) political institutions providing democratic education and participation opportunities.

3. Buddhist approaches for promoting political socialization among youths in Phetchabun Province was found that by applying Iddhipada, path to success, namely, 1) Chanda, attention, youths showed genuine interest in democracy and value political participation. 2) Viriya, perseverance, they were committed to continuous political learning, especially through formal education. 3) Citta, focused attention, Youth attentively followed political news and critically assess policies and candidates. 4) Vimamsa, investigation; They actively seek information, think independently, and embrace ideological diversity. By overall, integrating these principles helped youth develop a deep, balanced understanding of democratic values and engage in politics with reason and constructive intent.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก รศ. ดร.สุรพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำแนะนำและข้อเสนออันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระพรหมวัชรเมธี เจ้าคณะภาค ๙, พระสุธีวรารักษ์, ดร. รุ่งเจ้า คณะจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เมตตาได้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ รศ. อนุภูมิ ไชวเกษม อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ ประธานกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ รศ. ดร.อภิญา ฉัตรข้อฟ้า อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ กรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่ได้เสียสละเวลาอนุเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ความเรียบร้อยของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย ให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาของการวิจัย มีความถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ผู้วิจัยได้เริ่มทำงานวิจัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ศ. ดร.บุญทัน ดอกไธสง ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รศ. ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รศ. ดร.วัชรินทร์ ขาวศิลป์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา รศ. ดร.ธิดา หนัมนิ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึกในการทำวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องของกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากดุชนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณแก่ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ญาติสนิท มิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้เอื้อนามและมีได้เอื้อนามที่มีส่วนต่อความสำเร็จของข้าพเจ้า ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี (ภารัง)

๑ มิถุนายน ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ท
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๖
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๗
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๘
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๙
๑.๗ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๑๒
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ หลักอิทธิบาท ๔	๑๓
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง	๑๙
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง	๓๗
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้	๔๖
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้	๕๒
๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๖๐
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๔
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๔
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๗๔
๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๔
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๖
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๖
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๗
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๗๘
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๙
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๒
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๓
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๓
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ การglomเกลตาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์	๘๕
๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการglomเกลตาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	๙๙
๔.๓ พุทธวิธีส่งเสริมการglomเกลตาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์	๑๓๘
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๕๓
๔.๕ องค์ความรู้	๑๕๗
๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๕๗
๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๖๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๖๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๖๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๗๖
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๗๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๗๗
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๗๗
บรรณานุกรม	๑๗๙
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	๑๙๕
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ	๒๑๒
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๒๑๕
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try Out)	๒๒๔
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)	๒๒๖
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	๒๓๑
ภาคผนวก ช ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๒๓๕
ภาคผนวก ฌ ประมวลภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๒๔๒
ประวัติผู้วิจัย	๒๔๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	การสังเคราะห์ความหมายของหลักอิทธิบาท ๔	๑๗
๒.๒	การสังเคราะห์ความหมายการกล่อมเกลາทางการเมือง	๒๑
๒.๓	การสังเคราะห์กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง	๒๕
๒.๔	การสังเคราะห์สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง	๓๓
๒.๕	การสังเคราะห์ลักษณะการกล่อมเกลาทางการเมือง	๓๖
๒.๖	การสังเคราะห์การสื่อสารทางการเมือง	๔๐
๒.๗	การสังเคราะห์บทบาทของการสื่อสารทางการเมือง	๔๕
๒.๘	การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้	๕๑
๒.๙	การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้	๖๐
๒.๑๐	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง	๖๖
๒.๑๑	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔	๖๙
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วนที่ใช้ในการวิจัย	๗๙
๓.๒	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๘๓
๔.๑	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง	๘๘
๔.๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง	๙๒
๔.๓	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง	๙๕
๔.๔	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง	๙๙
๔.๕	จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

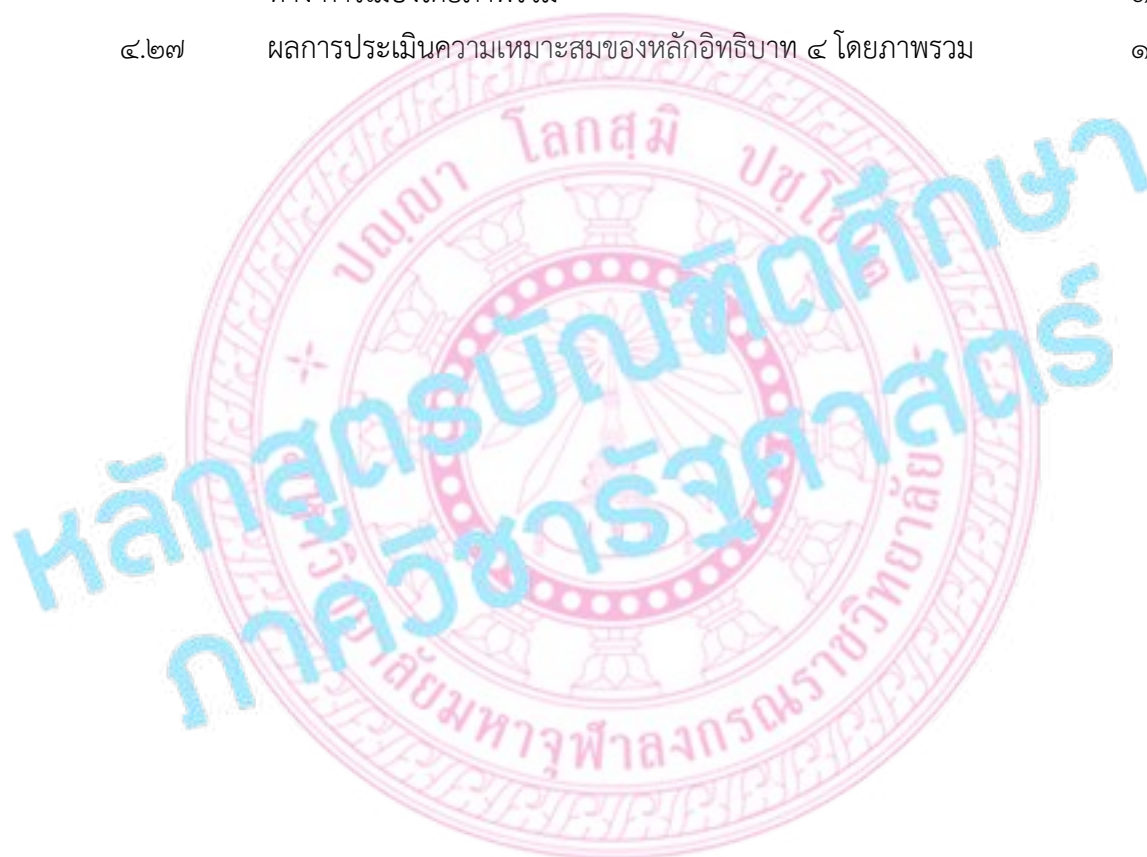
ตารางที่		หน้า
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม	๑๐๒
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ แยกเป็นรายด้าน	๑๐๒
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวม	๑๐๖
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง แยกเป็นรายด้าน	๑๐๗
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหลักอิทธิบาท ๔	๑๑๐
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหลักอิทธิบาท ๔ แยกเป็นรายด้าน	๑๑๑
๔.๑๒	การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองกับหลักอิทธิบาท ๔	๑๑๕
๔.๑๓	ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองกับหลักอิทธิบาท ๔	๑๑๖
๔.๑๔	สถาบันการกล่อมเกลาทางการเมืองประกอบด้วย ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านองค์กรศาสนา ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	๑๑๗
๔.๑๕	หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ๔) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	๑๑๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๖	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันครอบครัว	๑๒๓
๔.๑๗	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันการศึกษา	๑๒๗
๔.๑๘	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์กรศาสนา	๑๓๐
๔.๑๙	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกลุ่มเพื่อน	๑๓๔
๔.๒๐	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์กรทางการเมือง	๑๓๗
๔.๒๑	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น	๑๔๑
๔.๒๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น	๑๔๕
๔.๒๓	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น	๑๔๙
๔.๒๔	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น	๑๕๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๕	ผลการประเมินความเหมาะสมของการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม	๑๕๕
๔.๒๖	ผลการประเมินความเหมาะสมของสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลา ทาง การเมืองโดยภาพรวม	๑๕๖
๔.๒๗	ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม	๑๕๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กระบวนการรับรู้	๔๙
๒.๒	กระบวนการเรียนรู้	๕๐
๒.๓	วัฏจักรการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดัดแปลงมาจาก เลวิน (Lewin) และ คอลบ์ (Kolb)	๕๓
๒.๔	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๒
๔.๑	การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง	๘๘
๔.๒	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง	๙๑
๔.๓	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง	๙๕
๔.๔	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง	๙๘
๔.๕	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันครอบครัว	๑๒๓
๔.๖	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันการศึกษา	๑๒๖
๔.๗	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์กรศาสนา	๑๓๐
๔.๘	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกลุ่มเพื่อน	๑๓๔
๔.๙	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์กรทางการเมือง	๑๓๗
๔.๑๐	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น	๑๔๐
๔.๑๑	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น	๑๔๔

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่		หน้า
๔.๑๒	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น	๑๔๘
๔.๑๓	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น	๑๕๒
๔.๑๔	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๕๘
๔.๑๕	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๖๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในดัชนีฉบับนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๙๒, หมายถึง สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ภาษาไทย เล่ม ๑๓ ข้อ ๒๔๗ หน้า ๒๙๒ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)

๒. คำอธิบายคำย่อในภาษาอังกฤษ

บัญชีคำย่อที่สำคัญเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	หมายเหตุ
ibid.	ibiden	เรื่องเดียวกัน ต่างหน้ากัน	
no. (s)	number(s)	ฉบับที่	
p.	page	หน้า	พหูพจน์ใช้ pp.
vol.	volume	เล่มที่	พหูพจน์ใช้ vols.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การกล่อมเกลາทางการเมือง (Political Socialization) เป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝังแนวคิด ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมทางการเมืองให้แก่สมาชิกของสังคม โดยเฉพาะในช่วงวัยเยาว์ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญของการก่อตัวทางความคิดทางการเมือง กระบวนการนี้ทำให้บุคคลสามารถเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมือง รู้จักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างทางความคิดและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์^๑

การกล่อมเกลາทางการเมืองมีบทบาทในการสร้างพลเมืองที่มีวุฒิภาวะทางการเมือง และส่งเสริมให้ระบอบประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยมี “ตัวแทน” หรือ “ปัจจัย” หลายประการที่ทำหน้าที่กล่อมเกลາทางการเมือง เช่น ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน ศาสนา และสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสถาบันมีบทบาทต่างกันตามช่วงวัยและบริบทของสังคม ในบริบทของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาทางความคิด และมีแนวโน้มที่จะมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นในอนาคต ความท้าทายคือการพัฒนาเยาวชนให้สามารถมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยอย่างรู้เท่าทัน มีคุณธรรม และใช้เหตุผลอย่างรอบด้าน ดังนั้น การศึกษากระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่นำไปสู่แนวทางการ

---

^๑ Samuel P. Huntington, “Political Order in Changing Societies”, แปลโดย วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, “ความวุ่นวายกับการพัฒนาการเมือง”, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๗๓.

พัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน โดยอาจเชื่อมโยงกับแนวคิดทางศาสนา เช่น พุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมืองที่มีพื้นฐานจากคุณธรรม จริยธรรม และสันติวิธี^๒

การกลมเกลียวทางการเมืองถือเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในช่วงที่เยาวชนเริ่มตระหนักถึงบทบาทของตนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hess และ Torney ที่ระบุว่า การกลมเกลียวทางการเมืองเริ่มตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก ผ่านประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากครอบครัว โรงเรียน และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันบริบททางการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การเกิดขึ้นของสื่อออนไลน์ การเคลื่อนไหวของเยาวชน และปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ทำให้การกลมเกลียวทางการเมืองมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เยาวชนไม่เพียงเรียนรู้ผ่านระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มอุดมการณ์ และกิจกรรมภาคพลเมือง^๓

ความเห็นเป็นของตนเองไม่ฟังเหตุผลของผู้อื่น จนไม่อยู่ในกรอบกติกา และรัฐบาลไม่สามารถตอบสนองได้ จึงทำให้เกิดความเห็นต่างทั้งหมดอาจนำไปสู่ความไร้ระเบียบของระบอบประชาธิปไตยได้ ในที่สุด ดังเช่นเหตุการณ์ รัฐประหาร ๒ ครั้งหลังสุด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และ พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้พิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนคนไทยทุกฝ่ายมีสูงและบ่อยครั้งคณะรัฐประหารพยายามมักจะ อ้างว่า ด้วยเหตุที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงจนทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองอย่างที่ปรากฏ และที่สำคัญมากไปกว่านั้นคณะรัฐประหารได้อ้างเหตุแห่งความวุ่นวายทางการเมืองดังกล่าว ทำการรัฐประหารเพื่อยุติปัญหาตามที่คณะรัฐประหารมีความเชื่อว่าหากปล่อยให้สถานการณ์วุ่นวายดังกล่าวบานปลายต่อเนื่อง อาจจะเป็นการจลาจล และรัฐไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งอยู่ในสภาวะ รัฐล้มเหลว (Failed State) อย่างไรก็ตามข้ออ้างของคณะรัฐประหารที่ทำการยึดอำนาจทุกครั้งได้สวนทางกับแนวคิดของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์หลายท่านมองว่าวิกฤติการณ์ทางการเมืองสองครั้งที่ผ่านมาได้ทำให้เห็นมิติพัฒนาการเมืองเชิงบวก ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองเป็นอย่างมาก อย่างน้อยได้เข้ามาตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ซึ่งต่างกับอดีตที่ผ่านมาประชาชนมีความรู้สึกว่าการบริหารราชการแผ่นดิน

^๒ Almond, Gabriel A. Verba, Sidney, *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. (Boston: Little Brown press 1963), p. 58.

^๓ Print, M., "Citizenship Education and Youth Participation in Democracy", *British Journal of Educational Studies*, Vol.55 No.3 (2007). 325-345.

ดินเป็นหน้าที่ของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และต้องการเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ส่งผลให้รัฐบาลที่จะมาบริหารประเทศต่อจากนี้ไปก่อนจะดำเนินการอะไรต้องพิจารณาใคร่ครวญเป็น อย่างดีเสียก่อน^๔

ทั้งนี้หากประชาชนในสังคมมีสำนึกและมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้ประชาธิปไตยมีคุณภาพอย่างที่เราคาดหวังได้ กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้แสดงทางการเมืองมากกว่าจะเป็นผู้ชมทางการเมือง ดังนั้น การกล่อมเกลางานทางการเมืองจึงต้องมีลักษณะที่ต่อเนื่องและมีความเป็นเหตุเป็นผลอันเกิดจากมโนสำนึกของประชาชนที่เข้าใจสภาพการเมืองอย่างถูกต้อง แต่มิใช่เป็นการตื่นตัวที่เกิดจากการปลุกเร้าเพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ^๕

จังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ราบสูงและมีชุมชนกระจายตัวอยู่ตามหุบเขา โดยส่วนใหญ่ยังคงรักษานบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตแบบชนบทไว้ได้เป็นอย่างดี สังคมมีลักษณะเป็นชุมชนแน่นแฟ้นที่ให้ความเคารพต่อผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ และครูบาอาจารย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลางานความคิด โดยเฉพาะในหมู่เยาวชน สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามีบทบาทในการปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองแก่เยาวชน ผ่านทั้งวิชาสังคมศึกษา กิจกรรมชมรม และการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การจัดตั้งสภานักเรียน การจัดเวทีอภิปราย และการเรียนรู้ผ่านโครงการบูรณาการกับชุมชน^๖ โดยมีการศึกษาหนึ่งที่พบว่านักศึกษาสาขารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มีความเข้าใจในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองในระดับปานกลาง และต้องการการส่งเสริมจากสถาบันทั้งในเชิงวิชาการและกิจกรรมเสริม^๖

^๔ สัมภาษณ์พิเศษ ชำนาญ จันทร์เรือง, “ยุทธวิธีเขย่าการเมืองท้องถิ่น”, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒.

^๕ วัฒนา แข่งไพเราะ, “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๕๔”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง**, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๘.

^๖ อานนท์ ต๊ะปิ่นตา, “ทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม ๒๕๖๕) : ๔๓-๕๘.

ดังนั้น การเน้นความคิดเรื่องการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ผ่านการถ่ายทอด ค่านิยมทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ และเสถียรภาพของระบบการเมืองขึ้นอยู่กับ การอบรมกล่อมเกลาสมาชิก เนื่องจากความจริงที่ว่า พลเมืองที่ปฏิบัติหน้าที่ดีเป็นบุคคลที่ยอมรับ ในสถานทางการเมืองของสังคม

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝังแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองแก่เยาวชนตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้เข้าใจสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และ บทบาทของตนในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านสถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน สื่อ ศาสนา และกลุ่มเพื่อน ซึ่งแต่ละแห่งมีบทบาทตามบริบทของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเทคโนโลยีในสังคมไทย ส่งผลให้เยาวชนมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น แต่หากขาดความรู้ ความ เข้าใจ และคุณธรรม อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและไร้ระเบียบได้ ดังเช่นเหตุการณ์รัฐประหารที่ผ่านมา บริบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีชุมชนแน่นแฟ้น เคารพผู้นำท้องถิ่นและพระสงฆ์ รวมทั้งบทบาทของ สถาบันการศึกษาในการส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง ผ่านวิชาสังคมศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ แสดง ให้เห็นว่าการกล่อมเกลาทางการเมืองควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ผสมผสานเหตุผล คุณธรรม และ การมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

การกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนที่มีต่อการเมืองไทย เป็นกระบวนการที่ ให้ ความสำคัญ และแก้ปัญหาว่าจะต้องทำอะไรที่จะทำให้เยาวชนรุ่นใหม่รู้จักหน้าที่รับผิดชอบใน ฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในส่วนของการให้ความรู้ หากเปรียบเทียบกับบทบาท เยาวชนในยุคพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อไปดูสัดส่วนของ แกนนำก็จะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นชนชั้น กลางหรือเรียกว่าเป็น “มือบมือถือ” ที่เติบโตมาจากยุค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ หรือ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ส่วนขบวนการนิสิตนักศึกษาจะกลายเป็นแกนนำระดับรอง ปัจจุบันนี้ขบวนการนิสิตศึกษาก็ไม่ได้ เข้มแข็งเหมือนสมัยก่อนเมื่อมีเสื้อ เหลืองเสื้อแดงเกิดขึ้น เยาวชนที่มีอายุ ๑๘ - ๒๕ ปี เป็นอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีบทบาทในการกำหนดอนาคต ของชาติผ่านการเลือกตั้งและหลายคนที่ได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ครั้งนี้เป็นครั้งแรก การที่คนกลุ่มนี้ เป็นที่ คาดหวังจากสังคมก็เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวมี ความสุจริตใจและยังไม่มีผลประโยชน์ใดๆ ผูกพันกับพรรคการเมืองใดที่จะต้องปกป้องหรือเพิ่มพูน

จึงหวังกันว่าจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ช่วย พัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีความสุจริต และยุติธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ไทยส่วนใหญ่”

ดังนั้น เยาวชนไทยอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๗ ปี จะต้องตระหนักในความคาดหวังของสังคม และควรแสดงบทบาทต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เยาวชนควรสนใจติดตามปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน สังคม และศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งติดตามข้อวิพากษ์วิจารณ์ของ สื่อมวลชน และนักวิชาการอิสระ นักการเมืองที่เสนอเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อจะ พิจารณาไตร่ตรอง และเผยแพร่ให้คนวัยเดียวกันหรือสูงกว่าที่ไม่ได้อยู่ในสถานศึกษา ได้ทราบ เพื่อให้ มีความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมการสนับสนุนนักการเมืองที่มีคุณธรรม มีความสามารถ ให้เป็นตัวแทน เข้าไปบริหารประเทศชาติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในการเลือกตั้งได้ถูกต้องและ ที่สำคัญต้องปฏิบัติหน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและไม่รับประโยชน์หรืออามิสใด ๆ จาก นักการเมืองที่ทุจริต ซื่อสัทธิขายเสียง ทั้งนี้เพื่อให้นักการเมืองที่ประพฤตินั้นนักธุรกิจการเมืองเห็นว่า เยาวชนวัยหนุ่มสาวพร้อมที่จะเป็นพลังใหม่ที่ต้องการทำให้การเลือกตั้งผู้แทนทุกระดับเป็นไปโดย สุจริต ยุติธรรม และไม่ต้องการให้นักธุรกิจทางการเมืองได้ใช้กระบวนการเลือกตั้งเป็นเสมือนการลง ทุนทางการเมืองเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องอีกต่อไป ซึ่งมีส่วนทำให้ การปกครองของไทยไม่พัฒนา เป็นการปกครองเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ แต่กลับวนอยู่ในวงจรเดิมซ้ำ แล้วซ้ำเล่ามาเป็นเวลาหลายปี รวมถึงบทบาทของเยาวชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในระบอบ ประชาธิปไตยนั้น มีระบบการสื่อสารการพูดคุยที่แตกต่างเป็นช่องทางทำให้เขาสื่อสารได้ดีขึ้น^๔

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาว่า แม้ในประเทศไทยจะมีการใช้ ระบบประชาธิปไตยนี้มากกว่า ๘๐ ปี แล้วก็ตาม เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวนมาก ยังขาด ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกมากมาย การกล่อมเกลாத

^๓ สัมภาษณ์ พสิษฐ์ ไชยวัฒน์, “บทบาทคนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยช่วงเปลี่ยนผ่าน - ความหวังหรือความฝัน”, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๔ กัญญรัตน์ เกียรติสุภา, “บทบาทเยาวชนกับการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย”, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.thailandchonburi.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538788666> [๕ มกราคม ๒๕๖๗].

การเมืองให้แก่เยาวชนของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ยากที่จะตอบได้ว่า เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนี้ได้มากน้อยเพียงใด ในทางกลับกัน การกล่อมเกลாதทางการเมืองหากมีมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตกฎกติกาของสังคมก็จะกลายเป็นความหวาดระแวงของเยาวชน ดังนั้น เมื่อนำบริบทการกล่อมเกลาททางการเมืองดังกล่าวมาพิจารณากับสภาพของสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานวิถีชีวิตที่สำคัญของเยาวชนไทย จะทำให้เกิดความสมดุล เกิดสติปัญญาในการพิจารณาปัญหาอุปสรรคทางการเมืองของเยาวชนไทย ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานต่าง ๆ ตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งตรงกับหลักอิทธิบาท ๔ ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาศึกษาวิจัย และ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การกล่อมเกลาททางการเมืองของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้การเมือง มีอุดมการณ์การเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ประชาธิปไตยมีความก้าวหน้ามั่นคง นำไปสู่ประชาธิปไตยแบบยั่งยืน

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การกล่อมเกลาททางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาททางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาททางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาททางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาททางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาททางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และหนังสือสำคัญทางพระพุทธศาสนา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท ๔ และกรอบแนวคิดการวิจัย การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกำหนดตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- ๑) สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ ๑. ด้านสถาบันครอบครัว ๒. ด้านสถาบันการศึกษา ๓. ด้านองค์กรศาสนา ๔. ด้านกลุ่มเพื่อน ๕. ด้านองค์กรทางการเมือง^๙
- ๒) หลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑. ฉันทะ ความพอใจ ๒. วิริยะ ความเพียร ๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ ๔. วิมังสา ความรอบครอบ^{๑๐}

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ

การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ๑. การเรียนรู้ทางการเมือง ๒. การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง ๓. การมีอุดมการณ์ทางการเมือง ๔. การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง^{๑๑}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๗ ปี จำนวน ๓๕,๖๘๔ คน^{๑๒}

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม เพื่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่

^๙ ลิขิต จีระเวคิน, *ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สามศาสตร์, ๒๕๒๙), ๑.

^{๑๐} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), *ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๑๑} Easton David and Dennis Jack, *Children in the Political System*, (New York: Mograw-Hill, 1969), pp. 392-393.

^{๑๒} สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, *ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา, ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔*, หน้า ๒.

เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมี ๕ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา	จำนวน ๓ รูป
กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์	จำนวน ๓ คน
กลุ่มที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน ๓ คน
กลุ่มที่ ๔ ผู้นำการเมืองท้องถิ่น	จำนวน ๓ คน
กลุ่มที่ ๕ ผู้ปกครองเยาวชน	จำนวน ๓ คน
กลุ่มที่ ๖ ประธานหรือผู้นำนักเรียน	จำนวน ๓ คน

๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้แก่ จัดกิจกรรมประชุม กลุ่มย่อย รวมสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน ๙ รูปหรือคน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ซึ่งใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๐ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๓๙ แห่ง ที่มีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๗ ปี จำนวน ๓๕,๖๘๔ คน^๓ ดังนี้

๑) สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวน ๔ แห่ง
๒) สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่	จำนวน ๒ แห่ง
๓) สถาบันการศึกษาขนาดกลาง	จำนวน ๑๗ แห่ง
๔) สถาบันการศึกษาขนาดเล็ก	จำนวน ๑๖ แห่ง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึง มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘ รวมเป็นระยะเวลา ๑๘ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ สมมติฐานที่ ๑ สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง ประกอบด้วย ๑. ด้านสถาบันครอบครัว ๒. ด้านสถาบันการศึกษา ๓. ด้านองค์กรศาสนา ๔. ด้านกลุ่มเพื่อน ๕. ด้านองค์กรทางการเมือง อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

^๓ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา, ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔, หน้า ๒.

๑.๕.๒ สมมติฐานที่ ๒ หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑. ฉันทะ ความพอใจ ๒. วิริยะ ความเพียร ๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ ๔. วิมังสา ความรอบครอบ อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ พุทธวิธี หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลາทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น วิมังสา ความมีปัญหาหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ดังนี้

๑) ฉันทะ ความพอใจ หมายถึง ความพอใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ความพอใจและสนใจที่จะได้รับการปลูกฝังทัศนคติ อุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตยรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ในการปกครอง

๒) วิริยะ ความเพียร หมายถึง การพยายามรับการปลูกฝังทัศนคติประชาธิปไตย และพยายามแสวงหาการเรียนรู้ทางการเมืองอยู่เสมอ

๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ หมายถึง พิจารณาความชอบธรรมและไม่ชอบธรรมทางการเมืองอย่างมีสติ ใช้ปัญญาในการติดตามข่าวสาร มีความสนใจในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีความเอาใจใส่ไตร่ตรองนโยบายของพรรคการเมือง ให้ความสำคัญต่อพรรคที่สังกัดของผู้สมัครคำนึงถึงอิทธิพลของสื่อที่หลากหลาย

๔) วิมังสา ความรอบครอบ หมายถึง พิจารณาไตร่ตรองการเมืองการปกครองหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ติดตามข่าวสารอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลาง มีความเข้าใจในบริบทของการเมืองที่มีความแตกต่างกันแต่ไม่สร้างความแตกแยก

๑.๖.๒ สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง สถาบันที่ให้การปลูกฝังเยาวชนที่มีอายุก่อนเข้ารับการเลือกตั้ง ได้มีความตื่นรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในยุคปัจจุบัน ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านสถาบันศาสนา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน และด้านสถาบันทางการเมือง

๑) ด้านสถาบันครอบครัว หมายถึง ครอบครัวเป็นสถาบันหรือแหล่งของการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมทางการเมืองอันสำคัญ ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมือง ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

๒) ด้านสถาบันการศึกษา หมายถึง สถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นใน

ชั้นเรียน โดยผ่านหลักสูตรที่ต่างยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเครื่องมือหนึ่ง ในการให้ความรู้ทางการเมืองกับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมือง

๓) ด้านองค์การศาสนา หมายถึง แบบแผนของความคิดการกระทำในเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความเชื่อทางสังคม ทางศาสนา เป็นสถาบันที่แสดงออกถึงความยุติธรรมอันเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึกของความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการสะท้อนถึงการเมืองการปกครองในยุคปัจจุบัน รวมไปถึงการแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมที่เป็นอยู่

๔) ด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง กลุ่มเพื่อนที่มีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคม และการปรับตัวของบุคคล การให้การเรียนรู้ทางการเมือง กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่น มักจะมีความเชื่อของกลุ่ม เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจ และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้

๕) องค์การทางการเมือง หมายถึง หน่วยงานหรือกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของสังคม องค์การเหล่านี้อาจรวมถึงหน่วยงานของรัฐ องค์การเอกชน กลุ่มการเมือง หรือสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ และการสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมือง โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยและการปกครอง องค์การทางการเมืองยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเติบโตเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบและมีคุณภาพ

๑.๖.๓ การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่เยาวชนได้รับอิทธิพลทางความคิด ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถานศึกษา องค์การศาสนา กลุ่มเพื่อน และองค์การทางการเมือง กระบวนการนี้ช่วยให้เยาวชนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง และบทบาทของตนในฐานะพลเมืองของสังคม

๑) การเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับระบบการเมือง สถาบันการเมือง กฎหมาย และนโยบาย รวมถึงวิธีการที่สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การเรียนรู้นี้อาจเกิดขึ้นผ่านการศึกษา ประสบการณ์ชีวิต หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การประท้วง หรือการอภิปรายสาธารณะ นอกจากนี้ การเรียนรู้ทางการเมืองยังครอบคลุมถึงการพัฒนาค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อการเมือง เช่น ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และหน้าที่ของพลเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วม

๒) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และอิทธิพลของบุคคลในระบบการเมือง รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับนักการเมือง ผู้นำทางการเมือง และบุคคลที่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง กระบวนการนี้ช่วยให้บุคคลเข้าใจว่าบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ มีอำนาจและหน้าที่อย่างไร และวิธีที่สามารถมีอิทธิพลต่อการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน การศึกษา การอ่านหนังสือประวัติศาสตร์การเมือง หรือการสังเกตและติดตามการทำงานของนักการเมืองและบุคคลที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

๓) การมีอุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนยึดถือชุดของความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคม การบริหารประเทศ และวิธีการที่รัฐควรทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น อุดมการณ์ทางการเมืองกำหนดแนวทางและจุดยืนของบุคคลต่อประเด็นทางการเมือง เช่น ความยุติธรรมทางสังคม สิทธิและเสรีภาพของพลเมือง บทบาทของรัฐบาลในเศรษฐกิจ หรือวิธีการจัดการกับความแตกต่างทางความคิดในสังคม การมีอุดมการณ์ทางการเมืองจะมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

๔) การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนตระหนักและมีความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตนเองยึดถือ รวมถึงการระลึกถึงบทบาทและความสำคัญของอุดมการณ์นั้นในการกำหนดทิศทางทางความคิดและการกระทำทางการเมือง การสำนึกนี้ยังหมายถึงการมีความชัดเจนเกี่ยวกับคุณค่า ความเชื่อ และจุดยืนของตนในเรื่องการเมือง ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมในการเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ในสังคม การสำนึกความเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองยังเกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองกับนโยบายและการบริหารประเทศ โดยผู้ที่มีความสำนึกในอุดมการณ์มักจะพยายามสนับสนุนหรือขับเคลื่อนนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของตนเอง เช่น สนับสนุนสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางสังคม หรือการปฏิรูปเศรษฐกิจตามแนวทางที่ตนเห็นว่าถูกต้อง

๑.๖.๔ เยาวชน หมายถึง เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๔ - ๑๗ ปี เข้ารับการศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๐ ในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๖.๕ สถาบันการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๐ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๓๙ แห่ง แบ่งออกดังนี้

๑) สถาบันศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวน ๔ แห่ง
๒) สถาบันศึกษาขนาดใหญ่	จำนวน ๒ แห่ง

๓) สถาบันศึกษาขนาดกลาง

จำนวน ๑๗ แห่ง

๔) สถาบันศึกษาขนาดเล็ก

จำนวน ๑๖ แห่ง

๑.๖.๖ ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสแสดงความยินยอมและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับการกล่อมเกลாதองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๒ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๓ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธรวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๗.๔ สามารถนำองค์ความรู้ซึ่งเป็นผลการวิจัยนี้ ไปใช้เป็นข้อมูลแนวพุทธรวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดอื่นๆต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

๒.๑ หลักอิทธิบาท ๔

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักอิทธิบาท ๔

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ จะเป็นไปด้วยดีก็น่าจะนำหลักอิทธิบาทธรรมในพระพุทธานุญาตการเข้าด้วยกันก็จะทำให้เกิดการกล่อมเกลาทางการเมืองได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอหลักอิทธิบาทธรรมไว้ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของหลักอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ๔ ที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในพระไตรปิฎก

เพื่อให้เป็นข้อปฏิบัติ หรือ เป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ หรือประกอบภารกิจดี เมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกเร้าและชักจูงด้วยอิทธิบาท ๔ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ในสูตรต้นตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ไว้ว่า สาวกทั้งหลายของเรา ผู้ปฏิบัติตามเจริญอิทธิบาท ๔ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้^๑

๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจาก ฉันทะ ความเพียรสร้างสรรค์)

๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจาก วิริยะ ความเพียรสร้างสรรค์)

๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจาก จิตตะ ความเพียรสร้างสรรค์)

๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจาก วิมังสา สมาธิความเพียรสร้างสรรค์)

ดังนั้นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสใน สูตรต้นตปิฎก ที่ฉนิกาย มหาวรรค^๒ ว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้ และเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ ๔ ประการ ที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่าคืออะไร แต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่ามีอะไร และคืออะไร จะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ ๒ พันกว่าปีนี้ ไม่มีใครว่าใดที่จะเรียกว่าล้าสมัย

ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้

วิริยะ คือความพากเพียรไม่ย่อท้อ

จิตตะ คือความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้

วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา

ดังนั้น หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่าอิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

^๑ ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๕๒.

^๒ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๘๗/๒๕๒.

วิริยะ : สู้งาน (ความเพียรเห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริ่งจิง) คือ เอาจิตผูกใจ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศใจ

วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลองวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป^๓

ตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวไว้ว่าผู้หวังความสำเร็จควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จ หรือสำเร็จตามความประสงค์ คำแปลของอิทธิบาท ๔ มี ๒ ทาง คือ หนึ่ง แปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้อิทธิฤทธิ์ (Basic of Psychic Power) อีกอย่างหนึ่งแปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงความสำเร็จ (Law of success)^๔

อิทธิบาท ๔ อธิบายเป็น ๒ นัย คือ นัยแห่งพระสูตรและนัยแห่งพระธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมายของอิทธิบาท มีดังนี้ ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาดความพอใจ ในธรรมนี้เรียกว่า ฉันทะความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอุตสาหะ ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ทอดลอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ จิต มโน มานัส มโน วิญญาณธาตุนี้เรียกว่า จิต ปัญญา กิริยา ที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา^๕

ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่เรามีใช้

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมบุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

^๔ สุชีพ ปุญญานุภาพ, คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙.

^๕ ปัญญา ใช้บางยาง, ธรรมอธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๕๐.

สักว่าทำให้เสร็จหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย จิตตะเอาใจ ฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น แปลให้ง่ายตามลำดับว่า “มีใจรัก พากเพียรทำเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวน”

สูตรสำเร็จของชีวิตตามท้องพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้ให้มั่นคง ทุกสิ่งจะสำเร็จได้ดังใจ และอิทธิบาท ๔ ให้ถึงขั้น คือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อ และใช้ปัญญาได้ส่วนอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน”

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาที่เป็นหนทางแห่งความสำเร็จให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามความประสงค์มี ๔ ประการ เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพ ประการแรก อิทธิบาท แปลความว่า ทางแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ ข้อปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพนั่นเอง”

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้กิจกรรมหรือกระบวนการใด ๆ บรรลุเป้าหมายด้วยความสำเร็จ โดยสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างเหมาะสมและเป็นระบบ ๑) ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจและความรักในสิ่งที่กระทำโดยมีปัญญากำกับ การปลูกฝังฉันทะให้แก่เยาวชนจึงควรเน้นการสร้างความเข้าใจและความรู้สึกเห็นคุณค่าในกระบวนการทางการเมืองผ่านกิจกรรมที่มีเหตุผลและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ส่งผลให้เยาวชนมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ๒) วิริยะ คือ ความเพียรพยายามในการกระทำหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของบทบาทพลเมือง โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ด้วยเจตนาที่ตั้งอยู่บนหลักความรับผิดชอบ และตระหนักถึงผลประโยชน์ของ

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๒.

^๗ สนอง วรอุไร, ทำให้ชีวิตได้ดีและมีสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

^๘ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

สังคม ๓) จิตตะ หมายถึง ความใส่ใจและตั้งใจมั่นในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างจริงจัง การปลูกฝังจิตตะในหมู่เยาวชน ควรเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะการสืบค้นข้อมูลเชิงประจักษ์และการใช้หลักกาลามสูตรในการพิจารณาข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดความคิดที่มีเหตุผล เป็นระบบ และสามารถนำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ ๔. วิมังสา คือ การพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนลงมือกระทำ เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เกิดการตื่นตัวและมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีวิจารณญาณ โดยเน้นการแสวงหาความรู้ การกลั่นกรองข้อมูล และการตั้งคำถามเพื่อการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ การประยุกต์หลักอริยบท ๔ เข้ากับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ย่อมเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งในมิติของประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๑ การสังเคราะห์ความหมายของหลักอริยบท ๔

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๕๒	อริยบท ๔ เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ช่วยให้บุคคลสามารถประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งในทางธรรมและทางโลก โดยเป็นแนวทางในการปฏิบัติและสร้างสมาธิเพื่อให้เกิดการกระทำบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ หลักอริยบท ๔ นี้ถูกกล่าวถึงในพระไตรปิฎกและมีการยกขึ้นแสดงในสุดตันตปิฎก มัชฌิมนิคาย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ปฏิบัติตามจะสามารถพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้
ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๕๗/๒๕๒	พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ อริยบท ๔ เพื่อเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ ซึ่งยังคงใช้ได้ในทุกยุคสมัย โดยช่วยให้บุคคลเพิ่มพูนและพัฒนาความสำเร็จได้ ประกอบด้วย ฉันทะ (รักในสิ่งที่ทำ), วิริยะ (ความพากเพียร), จิตตะ (ความจดจ่อ) และ วิมังสา (การพิจารณาและตรวจสอบ) หลักธรรมเหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญในการทำงานและดำเนินชีวิตให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๒.๑ การสังเคราะห์ความหมายของหลักอิทธิบาท ๔ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)	อิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการทำงานอย่างรอบด้าน ทั้งด้านจิตใจ ความเพียร การตั้งใจ และการใช้สติปัญญาอย่างสร้างสรรค์ นำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในทุกมิติของชีวิตและหน้าที่การงาน
สุชีพ ปุญญานุภาพ	ตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวไว้ว่าผู้หวังความเจริญควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความเจริญ หรือสำเร็จตามความประสงค์ คำแปลของอิทธิบาท ๔ มี ๒ ทาง คือ หนึ่ง แปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้อุภย (Basic of Psychic Power) อีกอย่างหนึ่งแปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงความสำเร็จ (Low of success)
ปัญญา ใช้บางยาง	อิทธิบาท ๔ อธิบายเป็น ๒ นัย คือ นัยแห่งพระสูตรและนัยแห่งพระธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมายของอิทธิบาท มีดังนี้ ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาดความพอใจ
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)	ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือพอใจที่จะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำให้เสร็จหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่น ประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดอ้อย จิตตะ เอาใจ ฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย
สนอง วรอุไร	สูตรสำเร็จของชีวิตตามที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้ให้มั่นคง ทุกสิ่งจะ
พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล)	อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาที่เป็นหนทางแห่งความสำเร็จให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามความประสงค์มี ๔ ประการ เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจการงานหรือการอาชีพ

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

แนวคิดทฤษฎีการกล่อมเกลาทางการเมือง รายละเอียดดังนี้

การกล่อมเกลาทางการเมืองว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้แบบแผนพฤติกรรมและอุปนิสัยในทางที่เกี่ยวเนื่องกับการเมือง โดยผ่านสื่อทางสื่อกลางต่าง ๆ ของสังคม เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สมาคม ผู้ใหญ่และสื่อสารมวลชนต่าง ๆ^๙

การกล่อมเกลาทางการเมืองซึ่งแต่ละบุคคลรู้วาทนเองอยู่ในระบบการเมือง ทำให้เกิดมโนคติหรือปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้เกิดขึ้นนอกสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดขึ้นจากกระบวนการที่มีบทบาทต่อกันระหว่างบุคลิภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคนนั้นอีกด้วย^{๑๐}

การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือ ความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งได้แก่ความรู้ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่ง ถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แล้วจะทำให้สมาชิกใหม่แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลต่อเสถียรภาพหรือการคงอยู่ของระบบการเมืองนั้น ๆ ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวดำรงอยู่ต่อไปได้^{๑๑} หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการอบรมกล่อมเกลาให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้ชีวิตการเมืองในสังคมเพื่อจะได้พฤติกรรมเชิงการเมืองอันเหมาะสมสอดคล้องกับระบบการเมืองของสังคมนั้น ๆ

การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ที่กลุ่มหนึ่ง ๆ กำหนดหรือวางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิภาพของตนเอง^{๑๒}

^๙ Kenneth P. Langton, **Political Socialization**, (New York: Oxford University Press 1969), p. 155.

^{๑๐} Michael Rush and Philip Althoff, **Introduction to Political Sociology**, (London: Western Printing Service Press, 1971), p. 103.

^{๑๑} Easton David and Dennis Jack, **Children in the Political System**, (New York: McGraw-Hill. press, 1969), p. 213.

^{๑๒} สุพัตรา สุภาพ, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๕๖.

การกล่อมเกลາทางการเมือง เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในสังคมรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองไปใช้ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ๑) ครอบครัว ๒) กลุ่มเพื่อน ๓) ระบบการศึกษาโรงเรียนและการเรียนรู้ทางการเมือง และ ๔) กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง หน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลາทางการเมืองมีวิธีการให้การกล่อมเกลາทางการเมืองกับบุคคล ได้ ๒ กรณี คือ การกล่อมเกลາทางการเมืองโดยอ้อม (Indirect Forms) ได้แก่ การแพร่กระจายระหว่างบุคคล (Interpersonal Transference) การมีโอกาสดฝึกฝนบทบาท (Apprenticeship) และการเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม (Generalization) และโดยตรง (Direct Forms) ได้แก่ การเลียนแบบหรือการเอาอย่าง (Imitation) การคาดการณ์บทบาทของตนเองในอนาคต (Anticipatory Socialization) การได้รับการศึกษาในเนื้อหาทางการเมือง (Political Education) และการได้รับประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง (Political Experience) การแพร่กระจายระหว่างบุคคล คือ บุคคลจะได้รับการแพร่กระจายหรือซึมซับรับเอาความโน้มเอียงทางการเมืองมาจากคนใกล้ชิด การมีโอกาสดฝึกฝนบทบาท ได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มนั้นก็ย่อมที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทของตนเองในอนาคต การเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม คือ บุคคลจะเชื่อมโยงจากระบบความเชื่อหรือค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยนำมาพัฒนาเป็นระบบความเชื่อโดยทั่วไปของตนเองขึ้นมา การเลียนแบบหรือการเอาอย่าง แม้ว่าในปัจจุบันนี้ ยังมีได้อยู่ในสถานภาพเช่นนั้น แต่มีความตั้งใจและแนวโน้มที่จะพยายามลงมือกระทำตามบทบาทหน้าที่นั้น ๆ เพื่อให้ตนเองสามารถแสดงบทบาทในอนาคตของตนได้อย่างสมบูรณ์แบบการได้รับ^{๑๓}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่ง ผ่านสื่อทางสื่อกลางต่าง ๆ ของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน สถาบันทางการเมือง และองค์กรศาสนา

^{๑๓} Dawson Richard and Prewitt Kenneth, **Political Socialization**, (Boston: Little Brown press, 1969), p. 235.

ตารางที่ ๒.๒ การสังเคราะห์ความหมายการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Kenneth P. Langton	การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้แบบแผนพฤติกรรมและอุปนิสัยในทางที่เกี่ยวเนื่องกับการเมือง โดยผ่านสื่อทางสื่อกลางต่าง ๆ ของสังคม เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สมาคม ผู้ใหญ่และสื่อสารมวลชนต่าง ๆ
Michael Rush and Philip Althoff	การกล่อมเกลาทางการเมืองแต่ละบุคคลรู้ว่าตนเองอยู่ในระบบการเมือง ทำให้เกิดมโนคติต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้เกิดขึ้นนอกสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดขึ้นจากกระบวนการที่มีบทบาทต่อกันระหว่างบุคลิภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคนนั้นอีกด้วย
Easton David and Dennis Jack	กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ความรู้ ทศนคติ และค่านิยมทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่ง ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองปรับตัวดำรงอยู่ต่อไปได้
Dawson, Richard E. and Prewitt, Kenneth	เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในสังคมรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองไปใช้ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ๑) ครอบครัว ๒) กลุ่มเพื่อน ๓) ระบบการศึกษาโรงเรียนและการเรียนรู้ทางการเมือง และ ๔) กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง
สุพัตรา สุภาพ	กระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ที่กลุ่มหนึ่ง ๆ กำหนดหรือวางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิภาพของตนเอง

๒.๒.๑ กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

การวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบโครงสร้างและหน้าที่ (Structural Functional Approach) Almond ได้จัดกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นหน้าที่ (Function) หนึ่งของระบบการเมืองโดยเป็นหน้าที่ป้อนเข้าสู่ระบบการเมือง (Input Function) หรือหน้าที่บำรุงรักษาระบบ

ให้คงอยู่ (System Maintenance Function) Almond ตั้งสมมุติฐานว่าในแต่ละระบบ การเมืองจะมีการสืบทอดวัฒนธรรมและโครงสร้างของระบบการเมืองอยู่ตลอดเวลาและการสืบทอดดังกล่าวเป็นไปโดยผ่านกระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมือง^{๑๔}

กระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมือง โดยทั่วไปเป็นการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งกระทำต่อกันและเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองแต่ในกระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมืองทั่วไปนั้น บุคคลจะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นต่างมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย^{๑๕} ในขณะที่ Almond and Powell เห็นว่า การอบรมกล่อมเกลากลายทางการเมืองของสังคม เป็นกระบวนการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน กล่าวคือ กระบวนการที่ทำให้เกิดแบบแผนทัศนคติและความรู้สึกของบุคคลต่อการเมือง เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ทั้งนี้ ครอบคลุมไปถึงความรู้ทางการเมืองความรู้สึกเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ตลอดจนความรู้สึกพึงพอใจในสถาบันหรือระบบการเมืองของบุคคลด้วย^{๑๖}

การกล่อมเกลากลายทางการเมืองของเด็ก

นักวิชาการ ได้ทำการศึกษาการกล่อมเกลากลายทางการเมืองของกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย ช่วงอายุ ๑๔-๑๘ ปี พบว่า ในช่วงอายุนี้นี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติบางอย่างแต่จากความเข้มของทัศนคติที่สะสมมาซึ่งปรากฏในวัยเด็กแสดงให้เห็นว่า กระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมืองได้มีมานานแล้วและในช่วงอายุนี้นี้จะก่อตัวเป็นรูปที่เกือบจะสมบูรณ์เต็มที่^{๑๗}

ในช่วงปลายของอายุวัยรุ่น บุคคลจะเข้าร่วมมีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ มากขึ้น มีการแสดงออกถึงความสนใจทางการเมืองการติดตามข่าวสารทางการเมือง การเข้าสังกัดพรรคการเมืองและองค์การทางการเมืองต่าง ๆ Ted Tapper เสนอว่าช่วงอายุนี้นี้เป็นช่วงที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นช่วงที่บุคคลกำลังจะออกจากครอบครัวและโรงเรียนเพื่อเข้าสู่

^{๑๔} Coleman, James S. *Education and Political Development*, (New Jersey: Princeton University Press, 1968), pp. 26-33.

^{๑๕} Nakata Thinapan, *The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students*, (Bangkok: Praepittaya. 1975), p. 42.

^{๑๖} Almond Gabriel A. and Powell G. Bingham, *Comparative Politics: A Developmental Approach*, (Boston: Little, Brown., 1966), p. 64.

^{๑๗} Hess Robert and Easton David, "The Role of Elementary School in Political Socialization School in Political Socialization School Review", Vol.70 No.2 (1972): 258-259.

อาชีพการงาน ซึ่งจะเป็นจุดสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ และเป็นช่วงที่จะสร้างเอกลักษณ์ที่มีความหมาย (Meaning Identity) และแสวงหาบทบาทที่เหมาะสมในสังคม^{๑๘}

จากการศึกษาของนักวิชาการด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่า โลกทางการเมือง (Political World) ของเล่นนั้นเริ่มก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างมาอย่างดีก่อนที่เด็กจะเริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาเสียด้วยซ้ำแล้วจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงอายุต่อ ๆ มาความโน้มเอียงทางการเมืองประเภทแรกที่เด็กจะได้เรียนรู้ คือ ความผูกพันต่อชุมชนทางการเมือง ซึ่งจะเริ่มก่อตัวในช่วงอายุ ๕-๖ ปี ความผูกพันกับชุมชนทางการเมือง และสัญลักษณ์ทางการเมืองในช่วงแรกนี้มีลักษณะเป็นความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าความรู้ความเข้าใจและเด็กสามารถระบุได้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชาติและหน่วยการเมืองพื้นฐานอื่น ๆ^{๑๙}

นักวิชาการ ได้ทำการศึกษากล่อมเกลาทางการเมืองของเด็กในด้านของความรู้สึกและทัศนคติที่เด็กมีต่ออำนาจทางการเมืองไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การเรียนรู้การเมือง (Politicization) เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้ว่ามีอำนาจหนึ่งที่อยู่เหนือกว่าครอบครัวของตนเองและอยู่เหนือกว่าอำนาจครูในโรงเรียนและเมื่อเด็กอายุ ๗-๘ ปี จะเริ่มเข้าใจถึงอำนาจบังคับจากภายนอกบางอย่างที่บังคับตนและครอบครัวให้ความสนับสนุนเชื่อฟัง และเคารพนับถือต่ออำนาจนั้น แต่การรับรู้ในขั้นนี้ไม่ได้เป็นความเข้าใจลึกซึ้งชัดเจนมากนัก

๒) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง (Personalization) เด็กจะเริ่มรับรู้เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองครั้งแรกในรูปของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจทางการเมือง เช่น ประธานาธิบดี ตำรวจ แต่ยังไม่มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ทางการเมือง และอำนาจทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ที่มีลักษณะเป็นลักษณะรวม (Collectivity) เช่น รัฐสภา รัฐบาล และคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

๓) การมีอุดมการณ์ทางการเมือง (Idealization) ในระยะแรกของการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองและอำนาจทางการเมืองนั้น เด็กจะรู้สึกว่ามีอำนาจทางการเมืองและบุคคลต่าง ๆ ในระบบการเมืองนั้นเป็นผู้ที่ควรเชื่อมั่นไว้วางใจ มีบุญคุณ และสามารถให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ได้ เป็นการมองแบบอุดมคติ มากกว่า

๔) การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง (Institutionalization) เป็นขั้นตอนที่พัฒนาจากลักษณะแรก เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นามธรรมสูงขึ้น ความผูกพันกับอำนาจทางการเมือง

^{๑๘} Tapper, Ted. *Young People and Society*, (London: Faber,1971), p. 45-46.

^{๑๙} Easton David and Hess Robert. "The Child's Political World", *Mid west Journal of Political Science* Vol.6 No.2 (1942): 234.

เมืองตามกฎหมาย และมีลักษณะผูกพันกับสถาบันมากกว่าบุคคล เช่น ผู้นำทางการเมือง หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง^{๒๐}

กระบวนการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคม รวมทั้งการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการที่ก่อตัวมาตั้งแต่เริ่มต้นชีวิต นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาจึงได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา การพัฒนาของบุคลิกภาพ ทักษะคิด และค่านิยมต่าง ๆ โดยตั้งแต่การเลี้ยงดูในวัยทารกและการได้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในวัยเริ่มต้นของชีวิต นักรัฐศาสตร์ที่สนใจเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้ความสำคัญการกล่อมเกลาทางการเมืองในวัยเด็กเช่นกับเพลโตนักปรัชญาการเมืองยุคแรกกล่าวถึงการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กว่า เป็นส่วนสำคัญต่อการที่เด็กจะเจริญเติบโตขึ้นอย่างเหมาะสมในประชาคมของตน และเสนอว่าตั้งแต่ช่วงวัยเด็กเล็กไปจนถึงวัยรุ่นเป็นช่วงที่เหมาะสมกว่าเวลาใดในการจะสร้างคุณลักษณะใด ๆ ขึ้น^{๒๑}

กระบวนการกล่อมเกลาการเรียนรู้ทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ^{๒๒}

ระยะแรก เป็นระยะของกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางสังคม Socialization ขึ้นพื้นฐานซึ่งเด็กจะได้รับจากวัฒนธรรมหนึ่ง เพื่อให้มีค่านิยม ความเชื่อ พฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมนั้น

ระยะที่สอง เป็นระยะของกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งปัจเจกบุคคลเรียนรู้โลกของการเมืองตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป และเริ่มรู้ซึ่ง เข้าใจ และตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมือง

ระยะที่สาม เป็นระยะของการคัดเลือกทางการเมือง (Political Recruitment) ซึ่งเป็นระยะที่ปัจเจกบุคคลหันจากบทบาทของผู้ซึ่งมีบทบาทหนึ่งเฉยในทางการเมืองในฐานะผู้สังเกตการณ์ไปสู่บทบาทของการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน เพื่อมีกิจกรรมอย่างพลวัตรและเป็นที่ยอมรับในกระบวนการทางการเมือง

^{๒๐} Easton David and Dennis Jack, *Children in the Political System*, (New York: McGraw-Hill., 1969), pp. 392-393.

^{๒๑} Conger John, *Adolescence and Youth, Psychological Development in a Changing World*, (New York: Harper & Row, 1973), p. 4.

^{๒๒} Lucian W., *Pye Political Personality and Nation-Building: Burma's Search for Identity*, (New Haven: Yale University Press, 1965), pp. 44-46, อ้างใน ลิขิต อึ้งเวคิน, *ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๑.

จะเห็นได้ว่ากระบวนการกล่อมเกลาริเรียนรู้ทางการเมืองระยะที่ ๑ และ ๒ มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบไหน จะเป็นรูปแบบที่มีการพัฒนาการเมือง หรือ ขาดการพัฒนาการเมืองในแง่ของระบบการเมืองสมัยใหม่ ซึ่งกระบวนการกล่อมเกลาริเรียนรู้ใน ครอบครัวจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง

Rush and Althoff กล่าวว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลาริทางการเมืองนั้น เป็น กระบวนการซึ่งปัจเจกบุคคลรู้จักว่าตนเองอยู่ในระบบการเมือง และทำให้เกิดความสำเหนียก (perception) หรือปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการอันนี้เกิดจากสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ตลอดจนยังเกิดจาก กระบวนการปฏิสัมพันธ์ (interaction) ของบุคลิภาพและประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั้นอีกด้วย^{๒๓}

สรุปได้ว่า กระบวนการกล่อมเกลาริทางการเมือง เป็นการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ซึ่ง กระทำต่อกันและเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรม ทางการเมืองของบุคคล แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ เป็นระยะของกระบวนการกล่อมเกลาริ เรียนรู้ทางสังคม Socialization ระยะที่ ๒ เป็นระยะของกระบวนการกล่อมเกลาริเรียนรู้ทางการเมือง (Political socialization) และระยะที่ ๓ เป็นระยะของการคัดเลือกทางการเมือง (Political Recruitment)

ตารางที่ ๒.๓ การสังเคราะห์กระบวนการกล่อมเกลาริทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Coleman James S.	กระบวนการกล่อมเกลาริทางการเมืองจะมีการสืบทอด วัฒนธรรมและโครงสร้างของระบบการเมืองอยู่ ตลอดเวลาและการสืบทอดดังกล่าวเป็นไปโดยผ่าน กระบวนการกล่อมเกลาริทางการเมือง

^{๒๓} Michael Rush and Philip Althoff, *Introduction to Political Sociology*, (London: Western Printing Service Press, 1971), p. 16.

ตารางที่ ๒.๓ การสังเคราะห์กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Nakata Thinapan	เป็นการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งกระทำต่อกัน และเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง บุคคลจะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองสิ่งเหล่านั้นต่างมีผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย
Almond Gabriel A. and Powell G. Bingham	กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดแบบแผนทัศนคติและความรู้สึกของบุคคลต่อการเมือง เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล
Hess Robert and Easton David	การกล่อมเกลาทางการเมืองของกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย ช่วงอายุ ๑๔-๑๘ ปี พบว่า ในช่วงอายุนี้นี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติบางอย่างแต่จากความเข้มของทัศนคติที่สะสมมาซึ่งปรากฏในวัยเด็กแสดงให้เห็นว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองได้มีมานานแล้วและในช่วงอายุนี้นี้จะก่อตัวเป็นรูปที่เกือบจะสมบูรณ์เต็มที่
Easton David and Dennis Jack	กล่อมเกลาทางการเมืองของเด็กในด้านของความรู้สึก และทัศนคติที่เด็กมีต่ออำนาจทางการเมืองไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้ ๑. การเรียนรู้การเมือง (Politicization) ๒. การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง (Personalization) ๓. การมีอุดมการณ์ทางการเมือง (Idealization) ๔. การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง (Institutionalization)
Conger John	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้ความสำคัญการกล่อมเกลาทางการเมืองในวัยเด็กเช่นกับเพลโตนักปรัชญาการเมืองยุคแรกกล่าวถึงการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กว่า เป็นส่วนสำคัญต่อการที่เด็กจะเจริญเติบโตขึ้นอย่างเหมาะสมในประชาคมของตน

ตารางที่ ๒.๓ การสังเคราะห์กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Lucian W. Pye	กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ เป็นระยะของกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางสังคม Socialization ขั้นพื้นฐาน ระยะที่ ๒ เป็นระยะของกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ระยะที่ ๓ เป็นระยะของการคัดเลือกทางการเมือง (Political Recruitment)
Rush and Althoff	กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นกระบวนการอันนี้เกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ตลอดจนยังเกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ของบุคลิกภาพและประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั้น

๒.๒.๒ สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเกิดขึ้น โดยผ่านสถาบันต่าง ๆ กัน บางสถาบันก็มีบทบาทต่อการสร้างการกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างชัดเจน เช่น การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน แต่บางสถาบันก็มีบทบาทให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อมหรือแฝงเร้น เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ เป็นต้น สถาบันในที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน และประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจากการปฏิสัมพันธ์กับสถาบันการเมืองต่าง ๆ ซึ่งหากกล่าวถึงสถาบันสำคัญที่มีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนิสิต คือ ครอบครัว สถาบันการศึกษา และกลุ่มเพื่อน เนื่องจากทั้งสามสถาบันที่กล่าวมานี้ล้วนมีความใกล้ชิดกับนิสิตมหาวิทยาลัย^{๒๔}

ครอบครัว ครอบครัวเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคม เป็นโครงสร้างแรกที่บุคคลจะได้พบ Almond and Powell เห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อเนื่องเป็นระยะยาว ทั้งโดยตรงและทางอ้อมอิทธิพลที่สำคัญของครอบครัว คือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ กล่าวคือ ภายใน

^{๒๔} มยุรี ถนอมสุข, “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร วิทยาเขตกำแพงแสน”, วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันติภาพ, ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) : ๔๓-๔๕.

ครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจร่วม (Collective Decision) ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ (Authoritative) ในทัศนคติของเด็ก เนื่องจากการปฏิบัติตามหรือไม่เชื่อฟังจะนำไปสู่การลงโทษหรือไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ ดังนั้นประสบการณ์ของเด็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัวจะส่งผลต่อความรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง (Political Competence) สร้างทักษะเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต ถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอนให้มีพฤติกรรมแบบยอมรับเชื่อฟัง อาจทำให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองแบบนั้นในอนาคตได้ (Almond and Powell, ๑๙๘๐: ๓๘) นักวิชาการบางคนเห็นว่าในครอบครัวที่มีการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง จะทำให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ทางการเมือง ที่จะพัฒนาให้เด็กมีความรู้สึก มีความสามารถทางการเมืองและมีความผูกพันกับหน้าที่ทางการเมือง (Political Obligation)^{๒๕} นอกจากนี้ครอบครัวยังมีบทบาทในการต่อรูปของทัศนคติทางการเมืองในอนาคตของเด็กด้วยโดยเริ่มจากการสร้างความรู้สึก กำหนดระบุ (Identification) ตนเองและบุคคลอื่น ๆ เข้ากับกลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มภาษา ชนชั้นทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ สร้างให้เกิดความยอมรับต่อค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดแนวทางในความคาดหวังด้านอาชีพและเศรษฐกิจด้วย ในขณะที่ลิจิต จีรวะคิน มองว่าครอบครัว และตัวแทนที่สำคัญ คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้อง ถ้าอยู่ในชนบท หมู่บ้านก็อาจจะขยายวงกว้างไปถึงหมู่บ้านทั้งหมู่บ้าน เด็กจะถูกสอนให้รู้ว่าคุณควรทำอะไร และมีพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติอย่างไร เมื่ออายุมากพอก็อาจจะรับการอบรมจากพ่อแม่ว่าเป็นคนชาติใด โดยกระทำอย่างตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ซึ่งก็มีผลให้เด็กรู้จักตัวเองว่าเป็นคนชาติใด ซึ่งเป็นกระบวนการสัมผัสเรียนรู้ (cognitive orientations)^{๒๖}

สถาบันการศึกษา โดยทั่วไปบุคคลที่มีการศึกษาสูงจะตระหนักถึงความเกี่ยวข้องและผลกระทบจากรัฐบาลที่มีต่อตนเองจะมีความสนใจทางการเมืองมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองและอาจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าสถาบันการศึกษาจะทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับโลกทางการเมืองและบทบาททางการเมืองของตน เด็กจะได้เรียนรู้ถึงสถาบันทางการเมืองและความสัมพันธ์ต่าง ๆ^{๒๗} โดยเฉพาะระดับประถมและมัธยมนั้น เป็นสถาบันซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง เพราะเป็นหน่วยที่กระทำอย่างตั้งใจมีขั้นตอนและมีจุดประสงค์อย่างแน่วแน่ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงก็คือว่าเมื่อเด็กอยู่ในระหว่างวัยเรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนและรับอิทธิพลจากการอบรมสั่งสอนจากครู จากการอ่านจากหนังสือและตำรา และจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งมีความ

^{๒๕} Almond Gabriel A., Verba Sidney, *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, (Boston: Little, Brown., 1963), p. 58.

^{๒๖} ลิจิต จีรวะคิน, *ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สามศาสตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๑.

^{๒๗} Dawson Richard and Prewitt Kenneth, *Political Socialization*, p. 7.

นึกคิดทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ ๓ ขวบ จนถึง ๑๒ ขวบ ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ไวต่อการรับค่านิยม ทศนคติทางการเมือง และโลกทัศน์ กระบวนการกล่อมเกลารับรู้ดังกล่าวนี้ อาจจะมีระยะเวลาถึง ๑๒-๑๔ ปี ถ้านับตั้งแต่อุบัติการณ์จนจบชั้นมัธยมศึกษา ดังนั้นอิทธิพลจากหน่วยการกล่อมเกลารับรู้หน่วยนี้จึงสำคัญอย่างยิ่ง^{๒๘}

๑) โรงเรียน กล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการเมืองมักเกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยผ่าน

๑.๑) หลักสูตรที่ต่างยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเครื่องมือหนึ่งในการเรียนรู้ทางการเมืองกับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติเป็นพลเมืองของชาติ

๑.๒) กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียน (Class Room ritual life) การเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กนอกจากจะเรียนรู้ในโรงเรียนโดยผ่านหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะเรียนรู้ทางการเมืองจากกิจกรรมที่เกี่ยวพิธีการในชั้นเรียนได้อีก เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

๑.๓) ครู กล่าวได้ว่า เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก เพราะประการที่หนึ่งสำหรับเด็กแล้วครูคือสัญลักษณ์ของอำนาจ หน้าที่ที่เด็กส่วนใหญ่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องมาให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองในรูปแบบของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจครั้งแรก แม้อาจจะยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ทางการเมือง อำนาจทางการเมืองที่เป็นนามธรรมและมีลักษณะร่วม เช่น โครงสร้างของรัฐบาลอย่างสมบูรณ์เท่าใดนัก ประการที่สองครูในฐานะผู้สอน ถ้าครูมีวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดที่ดี นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองที่ถูกต้องแล้วยังอาจทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอีกด้วย แต่ถ้าหากวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดของครูไม่ดีไม่มีความเหมาะสมแน่นอน นอกจากจะทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น เกิดความเฉื่อยชาทางการเมืองแล้ว ยังอาจทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจการเมืองที่ไม่ถูกต้องอีกด้วย ประการที่สาม ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ถ้าครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดีมีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการพยายามปรับปรุงตนเองให้ทันเหตุการณ์ตลอดจนมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ เป็นที่ยอมรับว่าครูผู้สอน คุณลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก

๒) สถาบันระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญของนิสิตนักศึกษา โดยทั่วไปมักจะเป็นแหล่งที่

^{๒๘} ลิขิต ธีรเวคิน, ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์, หน้า ๑.

เปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิยมทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมือง ความไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในความสนใจอยากแสดงออกทางการเมือง^{๒๙}

กลุ่มเพื่อน (Peer Group) หมายถึง เพื่อนที่อายุร่วมรุ่นหรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะมีพลังสำคัญในแง่ที่ทำให้เกิดการเลียนแบบหรือการคล้อยตาม กล่าวได้ว่าเป็นการกล่อมเกลารับรู้ซึ่งกันและกันจนปรากฏเป็นพลังซึ่งคอยจัดคนที่มีพฤติกรรมนอกแบบ กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลารับรู้ทั้งในทางสังคมและในทางการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง^{๓๐} อาจเนื่องจากการยอมรับนับถือ หรือความต้องการที่จะเหมือนเพื่อนในกลุ่ม กลุ่มเพื่อนนี้มีบทบาทในการอบรมกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองของสังคม โดยกระตุ้นหรือจูงใจ หรือกดดันให้สมาชิกมีทัศนคติและพฤติกรรมที่กลุ่มยอมรับอยู่^{๓๑}

กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มปฐมภูมิ ประกอบด้วย บุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมีได้มีบทบาทยิ่งหย่อนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ดังปรากฏในผลการวิจัยของ Massialas ที่พบว่า นอกจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กแล้ว กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อย ในแง่ของการต่อสู้เด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม นอกจากนี้พวกนี้มักจะมีความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดี ความแตกต่างในบทบาทระหว่างกลุ่มเพื่อนและครอบครัวคงจะอยู่ที่ขณะที่ครอบครัวช่วยสร้างการรับรู้การเลียนแบบ ความจงรักภักดีทางการเมือง ให้กับเด็ก ๆ ในช่วงระยะเริ่มต้นของชีวิต กลุ่มเพื่อนจะช่วยในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นได้โดยการให้การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งเด็กสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้^{๓๒}

กลุ่มอาชีพ กลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งผูกพันกันด้วยอาชีพการงาน เช่น กลุ่มสหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ กลุ่มเหล่านี้จะมีอิทธิพลในการถ่ายทอดข่าวสารและความเชื่อเมื่อบุคคลหนึ่งจัดตนเองเข้าร่วมกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็จะยอมรับปทัสถานของกลุ่ม และจะมีการประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ในแนวทางเพื่อประโยชน์ของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ กลุ่มที่มีขนาดใหญ่มีความเหนียวแน่น และมีความจงรักภักดีสูง ก็ยิ่งจะมีบทบาทในการสร้างและปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองแก่สมาชิก

^{๒๙} พระครูวินัยธรธรรมาธิ์ สุวฑฺฒ (สุขพานิช), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี”, *คุชกุณิพนธ์ปรัชญาคุชกุณิบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), หน้า ๘๖-๘๗.

^{๓๐} ลิขิต ธีรเวคิน, *ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์*, หน้า ๑๒.

^{๓๑} Dawson Richard and Prewitt Kenneth. *Political Socialization*, p. 7.

^{๓๒} พระครูวินัยธรธรรมาธิ์ สุวฑฺฒ (สุขพานิช), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี”, หน้า ๙๕-๙๖.

มากขึ้น^{๓๓} นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอาชีพมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการเมืองให้แก่บุคคลในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางสังคมเมื่อบุคคลได้รับการเตรียมพร้อมที่จะประกอบอาชีพของตนเองจะพบว่าในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีวิธีการโดยเฉพาะของตน ซึ่งอาจจะไม่ซ้ำกันกลุ่มอาชีพอื่นในกรณีของการเรียนรู้ทางการเมือง เช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้จะช่วยให้สมาชิกใหม่ของกลุ่มได้เรียนรู้ทางสังคมคือระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความช่วยเหลือ กันและกันในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มบุคคลจะมีการเรียนรู้วิธีการเคลื่อนไหว ชุมชน วิธีการใช้อำนาจต่อรองกับนายจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้กระทั่งกับรัฐบาลในแง่นี้จะเห็นได้ว่า กลุ่ม (อาชีพ) มีส่วนช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้การเรียนรู้ทางการเมือง

สื่อมวลชน เป็นช่องทางของสื่อสารมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร โดยทั่วไปมีหน้าที่สำคัญในการนำเสนอข่าวสาร เสนอความคิดเห็น บริการการศึกษา และทำหน้าที่ทางด้านบันเทิงซึ่งหน้าที่เหล่านี้โดยเฉพาะหน้าที่เสนอข่าวและเสนอความคิดเห็นมีผลต่อทัศนคติความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลเพราะข่าวที่เสนอทุกวันส่วนหนึ่งเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองที่สื่อมวลชนได้ถ่ายทอดจากรัฐบาลมาสู่ประชาชนในสังคมสมัยใหม่มีการแพร่กระจายของข่าวสารทางการเมืองและข่าวสารอื่นได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าของวิทยาการในด้านการสื่อสาร ในกระบวนการส่งผ่านข่าวสารนั้น นอกจากสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการกระจายข่าวสารแล้ว ยังมีบทบาทในการส่งผ่านค่าความเชื่อที่สำคัญ ๆ ในสังคมทั้งโดยตรงและทางอ้อม และยังสามารถสร้างความรู้สึทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อการวางรูปแบบความเชื่อทางการเมืองอีกด้วย^{๓๔}

สถาบันทางการเมือง ซึ่งสถาบันทางการเมืองถือเป็นกระบวนการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองโดยตรง หน่วยงานนี้จะเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของหน่วยอื่น ๆ หรืออาจจะหักล้างแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งได้ก่อรูปร่างขึ้นมาจากหน่วยอื่น^{๓๕} พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อข้าราชการในระบบราชการ ตลอดจนการติดต่อกับผู้ใช้อำนาจทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ต่างมีผล ต่อการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองของบุคคลพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์เป็นตัวการที่ทำให้ประชาชนได้มีความรอบรู้เกี่ยวกับการเมือง ได้มีความสนใจทางการเมือง และทำให้ประชาชนทั่วไปยอมรับและเห็นด้วยกับทัศนคติ ค่านิยม และอุดมการณ์ของพรรคทั้งโดยตรงและทางอ้อม และที่สำคัญก็คือบทบาทในการสร้างความโน้มเอียงที่จะเป็นผู้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant Orientations)^{๓๖}

^{๓๓} Dawson Richard and Prewitt Kenneth, **Political Socialization**, p. 7.

^{๓๔} พระครูวินัยธรอริษฐ์ สุวฑฒ (สุขพานิช), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับประชาชนไทยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี, หน้า ๘๘.

^{๓๕} ลิขิต ธีรเวคิน, **ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์**, หน้า ๑.

^{๓๖} Dawson Richard and Prewitt Kenneth, **Political Socialization**, p. 7.

สถาบันทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ นอกจากทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนประชาชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การของรัฐบาล สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศแล้วยังมีส่วนในการทำหน้าที่ในการเรียนรู้ทางการเมืองมักจะกระทำโดยผ่านการให้ข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การประชุม ปรีกษาหารือ การติดต่อเป็นส่วนตัว รวมทั้งการดำเนินงานของพรรคในท้องถิ่น ซึ่งถ้าหากกระทำอย่างกระตือรือร้นจะมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความสนใจในการเมืองได้^{๓๓๗}

องค์กรศาสนา องค์กรศาสนาถือเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมจิตสำนึก ทักษะคติ และค่านิยมของประชาชน โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเคร่งครัดทางศาสนา การประกอบศาสนพิธีเป็นกิจกรรมที่ดำเนินควบคู่กับวิถีชีวิตของประชาชน เช่น การเข้าโบสถ์ในศาสนาคริสต์ การเข้าสุเหร่าในศาสนาอิสลาม หรือการร่วมกิจกรรมในวัดของศาสนาพุทธ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงความศรัทธา แต่ยังเป็นกระบวนการทางสังคมที่ช่วยส่งผ่านหลักคำสอน ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรมจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างเป็นระบบ ในบริบทของประเทศไทย ซึ่งเป็นสังคมพหุศาสนา ประกอบด้วยศาสนาหลัก ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู และซิกข์ องค์กรศาสนาแต่ละแห่งมิได้มีบทบาทจำกัดเพียงในเชิงพิธีกรรมเท่านั้น หากแต่ยังเป็นศูนย์กลางในการเสริมสร้างความเชื่อ ความศรัทธา และพฤติกรรมทางสังคมที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของแต่ละศาสนา องค์กรศาสนาในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นของศาสนาใด ล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม ความเป็นพลเมืองที่ดี และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทางจิตวิญญาณและความกลมเกลียวในชาติอย่างยั่งยืน^{๓๓๘}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการอบรมกล่อมเกลาก่อนการปกครองให้เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผ่านกระบวนการถ่ายทอด ความรู้ ทักษะคติ บุคลิกภาพ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางด้านการเมือง จากกลุ่มบุคคลหนึ่ง ๆ ไปสู่อีกบุคคลหนึ่งที่มีฐานะเป็นผู้รับการถ่ายทอด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาก่อนการปกครอง ดังนั้น สถาบันสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน สถาบันทางการเมือง และองค์กรศาสนา แต่เนื่องจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน สถาบันทางการเมือง และองค์กรศาสนา ทั้งหมดสถาบันที่กล่าวมานี้ล้วนมีความใกล้ชิดกับเยาวชนเป็นอย่างมาก ซึ่งจากความใกล้ชิดดังกล่าวจะส่งผลต่อการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์

^{๓๓๗} พระครูวินัยธรธรรมิษฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี, หน้า ๑๑๑.

^{๓๓๘} ลิขิต ธีรเวคิน, ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์, หน้า ๑.

ตารางที่ ๒.๔ การสังเคราะห์สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ลิขิต อีร์เวคิน	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองประกอบด้วย ๑. ครอบครัว ๒. สถาบันการศึกษา ๓. องค์กรศาสนา ๔. กลุ่มเพื่อน ๕. องค์กรทางการเมือง
พระครูวินัยธรอริษฐ์ สุวทุฒ (สุขพานิช)	สถาบันทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ นอกจากทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนประชาชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐบาล สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศแล้วยังมีส่วนในการทำหน้าที่ในการเรียนรู้ทางการเมือง มักจะกระทำผ่านการให้ข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การประชุม ปรีक्षाหรือ การติดต่อเป็นส่วนตัว รวมทั้งการดำเนินงานของพรรคในท้องถิ่น
Almond, Gabriel A. Verba, Sidney	ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อเนื่องเป็นระยะยาว ทั้งโดยตรงและทางอ้อมอิทธิพลที่สำคัญของครอบครัว คือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ กล่าวคือ ภายในครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจร่วม (Collective Decision) ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ (Authoritative) ในทัศนคติของเด็ก
มยุรี ถนนอมสุข	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ใกล้ชิดกับนิสิตนักศึกษามากที่สุด ประกอบด้วย ๑. ครอบครัว ๒. สถาบันการศึกษา ๓. กลุ่มเพื่อน

ตารางที่ ๒.๔ การสังเคราะห์สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Dawson, Richard and Prewitt, Kenneth	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองประกอบด้วย ๑. ครอบครัว ๒. สถานศึกษา ๓. กลุ่มเพื่อน (Peer Group) ๔. กลุ่มอาชีพ ๕. สื่อมวลชน ๖. สถาบันทางการเมือง

๒.๒.๓ ลักษณะการกล่อมเกลาทางการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นอาจมีได้ ๒ ลักษณะ คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองที่เกิดจากการสอนโดยตรง (Direct Learning) หรือจากการปลูกฝังลัทธิ (Indoctrination) เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองที่เกิดจากการตั้งใจสอน (Intentional Learning) มีกำหนดระยะเวลา มีหลักสูตร วิธีการสอน และมีการวางแผนการสอนที่แน่นอน ส่วนการกล่อมเกลาทางการเมืองในอีกลักษณะหนึ่งคือ การเรียนรู้ทางการเมือง โดยอ้อม (Indirect Learning) เป็นการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ (Unintentional Learning) เช่น ได้ความรู้จากการพูดคุยกับเพื่อน สนทนากับคนในครอบครัว กระบวนการดังกล่าว ไม่มีการวางแผนหรือกำหนดหลักสูตรการสอนที่แน่นอน และมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ^{๓๙}

Almond เห็นว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงและโดยทางอ้อมนั้นมีอิทธิพลต่างกัน การเรียนรู้โดยทางอ้อมนี้น่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่าเพราะสามารถทำได้โดยตัวการหลายตัวการ^{๔๐}

เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองการกล่อมเกลาทางการเมืองช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้ โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็วฉับพลัน เช่น เกิด

^{๓๙} Dawson Richard and Paewitt Kenneth, **Political Socialization**, pp. 34-63.

^{๔๐} Almond, Gabriel A. and Powell G. , **Bingham. Comparative Politics: A Developmental Approach**, (Boston: Little, Brown press, 1966), p. 28.

การปฏิบัติ กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองก็อาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนขึ้นใหม่ก็ได้^{๔๑}

การกล่อมเกลาทางการเมืองมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล ๒) การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน และ ๓) การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของวัยผู้ใหญ่^{๔๒}

สถานศึกษาทำหน้าที่กล่อมเกลาทางการเมืองได้ ๒ ทาง คือ การจำลองรูปแบบสังคมเมืองอำนาจที่ได้พบในโรงเรียนมีความเป็นส่วนบุคคลน้อยกว่าอำนาจของพ่อแม่ในครอบครัว เช่น ในรูปแบบของครู หัวหน้าชั้น หัวหน้าทีม บทบาทที่แต่ละคนได้รับนั้นแสดงโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านความสามารถแทนที่จะเป็นโดยธรรมชาติ และสังคมยังประกอบไปด้วย บทบาทเฉพาะหลายบทบาทเห็นได้จากการจัดระบบของโรงเรียนได้จำลองสภาพของสังคมการเมืองออกมาได้เรียนมากกว่าครอบครัว และในทางตรงเด็กจะได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านหลักสูตรการเรียนซึ่งมีการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง^{๔๓}

สรุปได้ว่า ลักษณะการกล่อมเกลาทางการเมือง แบ่งออกได้ ๒ ลักษณะ คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองที่เกิดจากการสอนโดยตรง (Direct Learning) เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองที่เกิดจากการตั้งใจสอน (Intentional Learning) มีกำหนดระยะเวลา มีหลักสูตร วิธีการสอน และมีการวางแผนการสอนที่แน่นอน และการเรียนรู้ทางการเมือง โดยอ้อม (Indirect Learning) เป็นการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ (Unintentional Learning) เช่น ได้ความรู้จากการพูดคุยกับเพื่อน สนทนากับคนในครอบครัว โดยผ่านกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง

^{๔๑} Almond, Gabriel A. and Powell G. Bingham, **Comparative Politics Today: A World View**. (Boston: Little, Brown press, 1980), p. 36.

^{๔๒} ธนพัฒน์ เฉลิมรัตน์, “กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองในจังหวัดเลย”. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓) : ๑-๙.

^{๔๓} พงุทธิสาณ ชุมพล, **ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๓), หน้า ๗๖.

ตารางที่ ๒.๕ การสังเคราะห์ลักษณะการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Dawson Richard and Paewitt Kenneth	การกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นอาจมีได้ใน ๒ ลักษณะ คือ ๑. การกล่อมเกลาทางการเมืองที่เกิดจากการสอนโดยตรง (Direct Learning) ๒. การเรียนรู้ทางการเมือง โดยอ้อม (Indirect Learning) เป็นการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ (Unintentional Learning)
Greenstein Fred I.	การเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงและโดยทางอ้อมนั้นมีอิทธิพลต่างกัน การเรียนรู้โดยทางอ้อมนี้น่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่าเพราะสามารถทำได้โดยตัวการหลายตัวการ ลักษณะการกล่อมเกลาทางการเมืองออกเป็น ๓ ชั้น โดยเริ่มจากการยอมรับในบทบาทในฐานะผู้ถูกกระทำ (Subjective Role) ซึ่งมักจะควบคู่ไปกับการมองอำนาจทางการเมืองแบบอุดมคติ (Idealization) ต่อจากนั้นจะพัฒนาเป็นการเรียนรู้บทบาทของพลเมือง
ธนวัฒน์ เฉลิมรัตน์	การกล่อมเกลาทางการเมืองมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) การกล่อมเกลาทางการเมืองมีการพัฒนาต่อเนื่องตลอดชีวิต ๒) การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก ๓) การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองของผู้ใหญ่

ตารางที่ ๒.๕ การสังเคราะห์ลักษณะการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พฤทธิสาน ชุมพล	สถานศึกษาทำหน้าที่กล่อมเกลาทางการเมืองได้ ๒ ทาง คือ การจำลองรูปแบบสังคมเมือง อำนาจที่ได้พบในโรงเรียนมีความเป็นส่วนบุคคลน้อยกว่าอำนาจของพ่อแม่ในครอบครัว และสังคมยังประกอบไปด้วย บทบาทเฉพาะหลายบทบาทเห็นได้จากการจัดระบบของโรงเรียน ในทางตรงเด็กจะได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านหลักสูตรการเรียนซึ่งมีการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง
Almond Gabriel A. and Powell G.Bingham	เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองการกล่อมเกลาทางการเมืองช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้ โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

๒.๓.๑ สาระสำคัญการสื่อสารทางการเมือง

สื่อมวลชน เป็นกลุ่มที่ทรงอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนอย่างยิ่ง เพราะการนำเสนอข่าวที่ให้คุณให้โทษต่อผู้สมัครและพรรคการเมือง ในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะส่งผลในเชิงบวกและเชิงลบในการเลือกตั้งของประชาชน หากสื่อมวลชนขาดจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าว มีการบิดเบือนข่าว ให้ร้าย สร้างข่าวเท็จ (fake news) ก็อาจทำให้พรรคการเมืองเสียคะแนนนิยมได้ แต่ในยุคดิจิทัลเช่นปัจจุบัน ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้กว้างขวาง หลากหลายและรวดเร็วขึ้น สื่อที่บิดเบือนหรือสร้างข่าวเท็จ อาจไม่ประสบผลในการโน้มน้าวใจได้มากนัก เพราะในที่สุดประชาชนก็จะแสวงหาข้อเท็จจริงได้ด้วยตนเอง^{๔๔}

การเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรรทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดในสังคมให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม การเมืองจึงเป็นเรื่องของ “การใช้และการควบคุมอำนาจ”

^{๔๔} นันทนา นันทวโรภาส, รศ.ดร., สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๑๒๔.

ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ทำให้การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญทางการเมืองที่จะเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การเมืองจึงผูกพันอยู่กับสื่อสารจนไม่สามารถแยกจากกันได้ การเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรรทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดในสังคมให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม การเมืองจึงเป็นเรื่องของการใช้และการควบคุมอำนาจ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ทำให้การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญทางการเมืองที่จะเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การเมืองจึงผูกพันอยู่กับการสื่อสารจนไม่สามารถแยกจากกันได้^{๔๕}

นิยามการสื่อสารทางการเมืองของ Manuel Pares I Maicas ไว้ ๔ ข้อ ดังนี้ ๑. การสื่อสารใด ๆ ที่สัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับบริบทสังคม อันได้แก่ รัฐบาลพรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเป็นผู้ส่งหรือผู้รับสาร ๒. การสื่อสารทางการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวใจ จัดกระทำหรือการหลอกลวงเพื่อจะนำไปสู่อำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ประชามติ ฯลฯ ๓. การสื่อสารนี้อาจเป็นไปในรูปแบบของข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ การเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ๔. การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้ง การหึงเสียง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

การสื่อสารทางการเมือง คือการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างสังคมกับระบบการเมือง และได้อธิบายเสริมว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในสถานะไม่หยุดนิ่ง กระบวนการต่าง ๆทางการเมือง เช่นการกล่อมเกลารวมทางการเมือง การคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองล้วนต้องพึ่งพาอาศัยการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น^{๔๖}

ความหมายการสื่อสารการเมือง คือที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเน้นถึงการสื่อสารเกี่ยวกับภารกิจที่รัฐกระทำ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึง การอธิบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ อำนาจหน้าที่และมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ^{๔๗}

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติความเห็น และประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการที่

^{๔๕} เสถียร เขยประทับ, การสื่อสารทางการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒-๓.

^{๔๖} ระวีวรรณ ประกอบผล, การสื่อสารทางการเมือง: เอกสารประกอบการบรรยาย, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๒.

^{๔๗} Robert E. Denton and Gary C. Woodward, *Political Communication in America*, (New York: Praeger, 1990), p. 14.

ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง^{๔๘}

การสื่อสารทางการเมือง คือกระบวนการและเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมือง ภายในระบอบการเมืองอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งฉายภาพให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำในทางการเมืองการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมที่ต้องมีการสื่อสารถึงกัน ผสานกับความต้องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของการเมืองที่ต้องมีการโน้มน้าวชี้้นำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การสื่อสารทางการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องของชะตากรรมหรือความบังเอิญที่กำหนดโดยสิ่งเหนือธรรมชาติหากแต่เป็นเรื่องของศักยภาพและเจตจำนงที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดเอง^{๔๙} นักวิชาการท่านหนึ่งได้อธิบายไว้ว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเป็นข่าวที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง การบริหารงานของรัฐบาลและหน่วยงาน ของรัฐบาล ข่าวการเมืองจะสะท้อนให้เห็นสภาพการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัย ข่าวสารการเมืองเป็นความรู้ของประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง อันมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวตลอดเวลา ในสภาวะของระบบทั้งในการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ และการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมซึ่งมีบทบาทสำคัญช่วยให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม ช่วยย้าค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อตรวจสอบสอดส่องการบริหารงานของรัฐบาล^{๕๐}

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองภายในระบบการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อโน้มน้าว ชี้้นำ และสร้างความเข้าใจร่วมในสังคม ไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือชะตากรรม แต่เป็นผลจากเจตจำนงและศักยภาพของมนุษย์การสื่อสารทางการเมืองช่วยให้ประชาชนรับรู้ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง การเลือกตั้ง และการบริหารงานของรัฐ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนภาพการเมืองในแต่ละยุคสมัย เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเห็นพ้อง เสริมสร้างความสัมพันธ์ในสังคม และย้าค่านิยมร่วมกัน

^{๔๘} Warren K. Agee, Phillip H., Ault and Edwin Emery's Introduction to Mass Communications, (New York: Harper & Row, 1976), p. 4.

^{๔๙} สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารทางการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ ภัณฑ์แอนด์พริ้นต์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

^{๕๐} น.อาน วุฒินกรกรรรมรักษา, หลักการรายงานข่าว, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

ตารางที่ ๒.๖ การสังเคราะห์การสื่อสารทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นันทนา นันทวโรภาส	สื่อมวลชน เป็นกลุ่มที่ทรงอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนอย่างยิ่ง เพราะการนำเสนอข่าวที่ให้คุณให้โทษต่อผู้สมัครและพรรคการเมือง ในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะส่งผลในเชิงบวกและเชิงลบในการเลือกตั้งของประชาชน
เสถียร เขยประทับ	การเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรรทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดในสังคมให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม การเมืองจึงเป็นเรื่องของ “การใช้และการควบคุมอำนาจ” ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม
ระวีวรรณ ประกอบผล	การสื่อสารทางการเมือง คือการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างสังคมกับระบบการเมือง และได้อธิบายเสริมว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในสถานะไม่หยุดนิ่งกระบวนการต่าง ๆ ทางการเมือง
Robert E. Denton and Gary C. Woodward	การสื่อสารการเมือง คือที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเน้นถึงการสื่อสารเกี่ยวกับภารกิจที่รัฐกระทำ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึง การอธิบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ อำนาจหน้าที่และมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ
Warren K. Agee, Phillip H.	การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงที่สะท้อนความคิดเห็นและประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล
สุรพงษ์ โสธนะเสถียร	การสื่อสารทางการเมือง คือกระบวนการและเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมือง ภายในระบอบการเมืองอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งฉายภาพให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำในทางการเมืองการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมที่ต้องมีการสื่อสารถึงกัน

ตารางที่ ๒.๖ การสังเคราะห์การสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ฉอาน วุฒิกรมรักษา	ข่าวสารการเมืองเป็นความรู้ของประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง อันมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวตลอดเวลา ในสถานะของระบบทั้งในการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ และการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมซึ่งมีบทบาทสำคัญช่วยให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน

๒.๓.๒ บทบาทของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการค้ำจุนระบบการเมืองให้ดำรงอยู่และไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะมีการปกครองรูปแบบใดก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองจะแสดงบทบาทหน้าที่ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้^{๕๑}

๑. ประชาสัมพันธ์ทางการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ จะดำเนินการเผยแพร่ข่าวสาร ซึ่งงานนโยบาย การดำเนินงานและผลงานไปยังประชาชน ผ่านสื่อสารมวลชน โดยการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลมักมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ตลอดจนประเด็นทางการเมืองการปกครองให้ประชาชนรับทราบ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีในหน่วยงานหรือระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชนช่วยทำให้ประชาชนและรัฐบาลมองเห็นทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างสอดคล้องต้องกัน

๒. กลุ่มเกลตาทางการเมือง การดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชน ในอีกด้านหนึ่งคือ การสร้างรับรู้และการเรียนรู้ในแนวทางการปกครองผ่านการเน้นย้ำและส่งเสริมค่านิยม แนวคิดและอุดมการณ์ที่เป็นที่ยอมรับภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ให้แก่ประชาชน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมือง อันจะนำไปสู่การเตรียมพร้อมประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ตามแนวทางการปกครอง เช่น มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการสนับสนุนภารกิจของรัฐบาล เคารพกฎหมาย ไม่ละเมิดค่านิยมของสังคม และเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบการเมือง โดยป้องกันไม่ให้สมาชิกของสังคมหันเหไปสู่แนวทางการเมืองอื่น

๓. สร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง ภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คณะรัฐบาลสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพ การสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เกิดความรู้สึกและรักชาติไว้ซึ่งความนิยมชมชอบ

^{๕๑} ศุภชัย ยาวะประภาษ และคณะ, การสื่อสารทางการเมืองภาครัฐ ในประมวลสารชุดวิชาการสื่อสารทางการเมือง หน่วยที่ ๘-๑๕, หน้า ๘-๙.

การยอมรับในสถานภาพและคุณภาพความดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นโยบาย กฎหมาย ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงหากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นที่ยอมรับหรือ คณะรัฐบาลมีผลงานไม่โดดเด่นเท่าที่ควร แต่สามารถใช้สื่อมวลชนเน้นประชาสัมพันธ์ด้านดีและ กลบจุดด้อยเพื่อสร้างการยอมรับให้มีมากขึ้นก็นับว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ได้เช่นกัน ดังนั้น ภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการประกอบสร้างความจริงซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงประสานกับการรับรู้ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชน

บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองไว้ดังนี้

๑. สร้างทัศนคติทางการเมือง การเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตหรือการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับการทำงาน ของรัฐบาลเหตุผลของการออกกฎหมาย นโยบาย การดำเนินโครงการ และผลงาน ช่วยทำให้ ประชาชนเกิดทัศนคติต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ข้อมูลข่าวสารจะกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึก นิกรคิดอันเป็นการประเมินคุณค่าต่อรัฐบาล องค์การทางการเมือง นักการเมือง กลุ่มกดดันฯ ตลอดจน สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะมีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของ ประชาชนต่อไป

๒. สร้างความสนใจในการเมือง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เช่น การได้รับรู้ว่า รัฐบาลกำลังทำอะไรหรือจะทำอะไรซึ่งงบประมาณเท่าใด และจะเกิดผลดีผลเสียต่อใครอย่างไร หรือ การได้รับความรู้ความคิดเห็นหรือท่าทีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ มีส่วนกระตุ้นให้ ประชาชนเกิดความสนใจในการเมือง เนื่องจากเห็นความเชื่อมโยงว่าการตัดสินใจทางการเมืองของผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือสถาบันทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหรือผลประโยชน์ ของตนเองได้อย่างไร

๓. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การสื่อสารทางการเมืองไม่เพียงแต่ สร้างความสนใจในการเมืองเท่านั้นหากแต่ยังสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครอง ระบบกฎหมาย ระบบเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น ซึ่งจะช่วยให้ประชาชน สามารถทำความเข้าใจความเป็นไปของประเทศในปัจจุบันและส่งผลต่ออนาคต ดังนั้นแหล่งสารทาง การเมืองจึงมีส่วนสำคัญในการควบคุมสังคมผ่านการกำหนดว่าประชาชนควรรู้อะไรและอย่างไร เช่น การเน้นย้ำโดยสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชนที่เชื่อมโยงระบอบประชาธิปไตยเข้ากับเลือกตั้งที่ทุจริตคดโกง เพียงด้านเดียวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าระบอบประชาธิปไตยไม่ดีและไม่เหมาะสมกับ คนไทย ส่งผลให้ประชาชนมีใจโน้มเอียงไปสู่การปกครองในรูปแบบอื่นได้ง่าย

๔. สร้างบทบาททางการเมือง บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองทั้ง ๓ ประการข้างต้น มาสู่การสร้างบทบาททางการเมืองให้แก่ประชาชน โดยประชาชนจะแสดงบทบาททางการเมืองหรือมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของตนได้เหมาะสมและได้มากเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองและระบอบการปกครองที่เอื้ออำนวย อย่างไรก็ตาม การแสดงบทบาททางการเมืองประชาชน เช่น การเลือกตั้ง การเดินขบวนประท้วง การร้องเรียน การวิพากษ์วิจารณ์ การลงประชามติ การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ฯลฯ ล้วนเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสื่อสารความต้องการไปถึงผู้ปกครอง ส่งผลให้ระบบการเมืองสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๕. นำรัฐบาลเข้าไปใกล้ชิดประชาชน การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนสามารถสร้างความรู้สึกเสมือนจริงว่าผู้บริหารประเทศได้มาพบปะกับประชาชนด้วยตนเองถึงที่พำนักอาศัย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้ประชาชนรับรู้ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลของตนได้ทันทั่วทั้งที่ไม่ได้อยู่ที่ไหนหรือเวลาใดพร้อมทั้งสามารถมองเห็นสีหน้า ท่าทาง และได้ยินเสียงได้ในเวลาเดียวกันอีกด้วย ทั้งนี้ด้วยลักษณะการสื่อสารที่ไร้พรมแดนจึงทำให้ประชาชนภายในรัฐหนึ่ง ๆ สามารถพบปะกับบุคคลสำคัญทางการเมืองและได้รับรู้ถึงแนวคิดทางการเมืองจากหลายประเทศ ซึ่งกระตุ้นหรือกดดันให้รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องตื่นตัวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้เป็นไปตามมาตรฐานของสากล

๖. รับรองสถานภาพของฝ่ายการเมือง ไม่เพียงแต่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้นที่ต้องการการยอมรับในสถานภาพแม่แต่องค์กร/สถาบันทางการเมือง การใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายการดำเนินงานตามนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลก็ต้องการการยอมรับด้วยเช่นกัน การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนจึงเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญในการนำเสนอบุคคล องค์กร กฎหมาย นโยบาย และโครงการให้เป็นที่รู้จักถึงคุณสมบัติที่ดีหรือให้เกิดมีความสำคัญจำเป็นขึ้นในสังคม เพื่อจูงใจให้ประชาชนยอมรับสนับสนุน ซึ่งส่งเสริมให้บุคคลหรือองค์กรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างราบรื่น ช่วยให้การบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินงานตามนโยบาย หรือโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากรัฐบาลใดสามารถสร้างการยอมรับได้มากก็ย่อมเอื้อต่อการมีความชอบธรรมทางการเมืองที่ช่วยให้การครองอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๒}

บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองในเชิงโครงสร้างหน้าที่ โดยกล่าวว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ สะพานเชื่อมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบการเมืองผ่านการนำข้อมูลข่าวสารจากโครงสร้างหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่งภายในระบบการเมือง ซึ่งช่วยค้ำจุนให้ระบบการเมืองดำรงอยู่และสามารถทำหน้าที่นำข้อเรียกร้อง ความต้องการ ความคิดเห็นจากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมืองให้รัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองรับทราบแล้วแปรเปลี่ยนเป็นนโยบาย โครงการ

^{๕๒} เสรี วงษ์มณฑา, การประยุกต์ทฤษฎีการสื่อสาร ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสาร หนวยที่ ๙-๑๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๐), หน้า ๗๒๑-๗๒๔.

กฎหมาย หรือการตัดสินใจ เพื่อเผยแพร่หรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และประชาชนจะส่งข้อมูลย้อนกลับเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้งจนเป็นวัฏจักรของระบบทางการเมือง ซึ่งตัวแสดงที่รับหน้าที่สำคัญนี้ก็คือ สื่อมวลชน นั่นเอง^{๕๓}

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง โดย Brian McNair ได้ให้ความหมายคุณลักษณะ ๓ ประการของการสื่อสารทางการเมือง ดังนี้^{๕๔}

๑. การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินการโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง

๒. การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้เลือกตั้งส่งถึงนักการเมือง

๓. กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง เช่น การรายงานข่าว บทบรรณาธิการ

การกล่อมเกลางานทางการเมืองเป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปให้รัฐบาลได้รับรู้เช่นกัน นักวิชาการกล่าวถึง การสื่อสารทางการเมืองว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงมุมมองในเรื่องต่าง ๆ ทศนะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีของคนในสังคมนั้น ๆ และทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมการเมืองนั้นได้^{๕๕}

สรุปได้ว่า บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองในเชิงโครงสร้างหน้าที่ โดยประชาชนจะแสดงบทบาททางการเมืองหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนได้เหมาะสมและได้มากเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองและระบอบการปกครองที่เอื้ออำนวยซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถทำความเข้าใจความเป็นไปของประเทศในปัจจุบันและส่งผลกระทบต่ออนาคต ดังนั้นแหล่งสารทางการเมืองจึงมีส่วนสำคัญในการควบคุมสังคมผ่านการกำหนดว่าประชาชนควรรู้อะไรและอย่างไร

^{๕๓} สุภาภรณ์ ดิงอินทร์, “กลยุทธ์การสื่อสารการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน, วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๖๖) : ๑๘.

^{๕๔} Brian McNair, *An Introduction to Political Communication*, 2nd edition, (New York: Routledge, 1999), p. 95.

^{๕๕} พฤทธิสาน ชุมพล, *ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘๑.

ตารางที่ ๒.๗ การสังเคราะห์บทบาทของการสื่อสารทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศุภชัย ยาวะประภาษ และคณะ	การสื่อสารทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการคำนวณระบบการเมืองให้ดำรงอยู่และไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะมีการปกครองรูปแบบใดก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองจะแสดงบทบาทหน้าที่ ๓ ประการ ๑. ประชาสัมพันธ์ทางการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล ๒. กลุ่มเกลาทางการเมือง ๓. สร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง
เสรี วงษ์มณฑา	ในความเป็นจริงหากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นที่ยอมรับหรือคณะรัฐบาลมีผลงานไม่โดดเด่นเท่าที่ควร แต่สามารถใช้สื่อมวลชนเน้นประชาสัมพันธ์เพียงด้านดีและกลบจูด้อยเพื่อสร้างการยอมรับให้มีมากขึ้นก็ถือว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ได้เช่นกัน ดังนั้นภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการประกอบสร้างความจริงซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงประสานกับการรับรู้ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชน
Brian McNair	การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง
สุภาภรณ์ ตังอินทร์	บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองในเชิงโครงสร้างหน้าที่ โดยกล่าวว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ สะพานเชื่อมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบการเมืองผ่านการนำข้อมูลข่าวสารจากโครงสร้างหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่งภายในระบบการเมือง ซึ่งช่วยคำนวณให้ระบบการเมืองดำรงอยู่และสามารถทำหน้าที่นำข้อเรียกร้อง ความต้องการ ความคิดเห็นจากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง

ตารางที่ ๒.๗ การสังเคราะห์บทบาทของการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พฤทธิสาณ ชุมพล	การสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวกลางหรือสื่อกลางระหว่างสมาชิกของระบบการเมืองกล่าวคือ เป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ ในขณะเดียวกันก็จะเป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปให้รัฐบาลได้รับรู้เช่นกัน

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม แต่มีขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้มาจากประสบการณ์ทางสังคม หรือการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์แต่ละคน การเรียนรู้ของคนจึงมีลักษณะธรรมชาติ เป็นไปตามรูปแบบของสังคมที่เขามีชีวิตอยู่ ทำให้การรับรู้ของคนจึงมีลักษณะธรรมชาติ เป็นไปตามรูปแบบของสังคมที่เขามีชีวิตอยู่ทำให้การรับรู้ของแต่ละคนอาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ และการตอบสนองของตนเอง ดังที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของการรับรู้ว่าเป็นการสร้างความหมายจากประสบการณ์ โดยการถอดรหัสสิ่งกระตุ้นที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลบางอย่าง อาจขยายความได้ว่าการรับรู้ นั้น เกิดจากการที่เราสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวเราและจากการรับรู้เนื้อที่ เราได้สร้างความรู้สึเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของเราขึ้นมา ทั้งนี้ โดยผ่านกระบวนการทำงานของระบบประสาทสัมผัส และประสบการณ์ต่างๆ ในอดีต และสภาพความสนใจของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมเรียกว่า เป็นกระบวนการรับรู้ โดยนัยนี้ ความเป็นจริงของความสนใจของสิ่งหนึ่งสำหรับแต่ละคน จึงอาจแตกต่างกันออกไป การรับรู้เป็นต้นตอที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น โดยไม่ตั้งใจหรือวิธีตั้งใจ ทั้งอย่างมีระบบและไม่มีระบบๆ

๒.๔.๑ ความหมายของการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลแต่ละคนมีการเลือกการประมวลผลและการตีความเกี่ยวกับตัวกระตุ้นออกมาให้ความหมายและได้ภาพของโลกที่มีเนื้อหาการรู้สึกและการรับรู้ คือ การที่อวัยวะรับความรู้สึกมีหน้าที่รับรู้ข้อมูลที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ส่งผ่านเส้นประสาทขึ้นสู่สมองข้อมูลจะอยู่ในรูปของพลังงานต่างๆ เช่น ความร้อน แสง เสียง ฯลฯ อวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดจะรับพลังงานได้เฉพาะ เช่น ตารับแสง หูรับ เสียง ผิวหนังรับอุณหภูมิ สัมผัส ฯลฯ ข้อมูลเร้าอวัยวะรับความรู้สึกให้แปรพลังงานเหล่านี้ เป็นกระแสประสาทเดินทาง สู่สมองจะเกิดความรู้สึก เช่น มองเห็น ได้ยิน นั่นคือ

การรับรู้จึงเป็นขบวนการรับรู้ ทั้งนี้ มีนักวิชาการมากมายได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมมา ดังต่อไปนี้

การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลแต่ละคนมีการเลือกการประมวลผลและการตีความเกี่ยวกับตัวกระตุ้นออกมาให้ความหมายและได้ภาพของโลกที่มีเนื้อหาการรู้สึก การรับรู้ คือ การที่อวัยวะรับความรู้สึกมีหน้าที่รับรู้ข้อมูลที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ส่งผ่านเส้นประสาทขึ้นสู่สมองข้อมูลจะอยู่ในรูปของพลังงานต่างๆ เช่น ความร้อน แสง เสียง ฯลฯ อวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดจะรับพลังงานได้เฉพาะ เช่น ตารับแสง หูรับ เสียง ผิวหนังรับอุณหภูมิ สัมผัส ฯลฯ ข้อมูลเร้าอวัยวะรับความรู้สึกให้แปรพลังงานเหล่านี้ เป็นกระแสประสาทเดินทาง สู่สมองจะเกิดความรู้สึก เช่น มองเห็น ได้ยิน นั่นคือการรับรู้จึงเป็นขบวนการรับรู้^{๕๖} การที่บุคคลได้รับตีความและตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดขึ้นการรับรู้แบ่งได้เป็น ๒ กิจกรรม คือ การรับข้อมูลและการแปลข้อมูลให้เป็นข้อความตามความเข้าใจ การรับรู้จะต้องคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร ความสนใจและประสบการณ์ จึงสามารถทำให้แปลความถูกต้อง^{๕๗} การรับรู้ (Perception) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึกและแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามาผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัยความจำความรู้ ประสบการณ์กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ^{๕๘}

๒.๔.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

กันยา สุวรรณแสง^{๕๙} ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการรับรู้ไว้ว่าสิ่งเร้าอย่างเดียวกันอาจจะทำให้คนสองคนสามารถรับรู้ต่างกันได้ การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และจะรับรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ เช่น ประสบการณ์ วัฒนธรรม การศึกษา ดังนั้น การที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าใจอย่างใดอย่างหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่งนั้นจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ มี ๒ ประเภท คือ

๑. อิทธิพลที่มาจากภายนอก ได้แก่ ความเข้มและขนาดของสิ่งเร้า (Intensively and Size) การกระทำซ้ำๆ (Repetition) สิ่งที่ตรงกันข้าม (Contrast) การเคลื่อนไหว (Movement)

^{๕๖}อุบลวรรณ ภาวนันท์ และคณะ, *จิตวิทยาทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๙๖.

^{๕๗}บรรยงค์ โตจินดา, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๔๓), หน้า ๗๘.

^{๕๘}Schiffman & Kanuk, *Customer Behavior*, 5th ed., (New Jersey: Prentice-Hall, 1994), p. 170.

^{๕๙}กันยา สุวรรณแสง, *จิตวิทยาทั่วไป (General Psychology)*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๕๔), หน้า ๙๘.

๒. อิทธิพลที่มาจากภายใน ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) การคาดหวัง (Expectancy) ความสนใจอารมณ์ ความคิดและจิตนาการความรู้สึกต่างๆ ที่บุคคลได้แก่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ประการแรกลักษณะของผู้รับรู้ ประการที่สองลักษณะของสิ่งเร้า ดังนี้

ปัจจัยการรับรู้มี ๒ ประเภท คือ ๑. ลักษณะของผู้รับรู้ พิจารณาจากการที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งใดก่อนหรือหลัง มากหรือน้อยอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะผู้รับรู้ด้วยเป็นสำคัญประการหนึ่งปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้รับรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ด้าน คือ ด้านกายภาพกับด้านจิตวิทยา

๒.๔.๓ องค์ประกอบของการรับรู้

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้^{๖๐}

๑. ความตั้งใจ (Attention) คือการเอาใจใส่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้น การรับรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของคนแยกได้ ดังนี้

๑) สิ่งเร้าภายนอกคุณสมบัติของสิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความตั้งใจหรือความสนใจ คือ สิ่งของที่มีขนาดใหญ่ระดับความเข้ม หรือความหนักเบาของสิ่งเร้าการกระทำซ้ำๆ การเคลื่อนที่หรือการเปลี่ยนระดับการเคลื่อนย้ายไปมาการตัดกัน

๒) สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการหรือความหวังแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ความสนใจชั่วขณะ (Momentary Interest) ได้แก่ ความสนใจที่มีอยู่ขณะนั้นๆ เช่น นักกีฬารอฟังเสียงสัญญาณ

(๒) ความสนใจที่ติดเป็นนิสัย (Habitual Interest) ได้แก่ ความสนใจเดิมที่บุคคลติดเป็นนิสัย คนที่มีความพร้อมที่จะเลือกสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความสนใจเดิมของตน

๒. การเตรียมพร้อมที่จะรับ (Preparatory Set) หมายถึง สภาพของจิตใจที่สงบและแน่วแนในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียวการรับรู้พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้

๓. ความต้องการ หมายถึง สภาวะจิตใจที่อยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเป็นความอยากได้ การรับรู้ที่เกิดขึ้นจะมีประสิทธิภาพ

จากองค์ประกอบของการรับรู้ข้างต้น ทำให้เกิดกระบวนการรับรู้เป็นลำดับขั้นตอน โดยนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ว่าการรับรู้จะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการดังนี้^{๖๑}

^{๖๐} สักขณา สรวิวัฒน์, จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔),

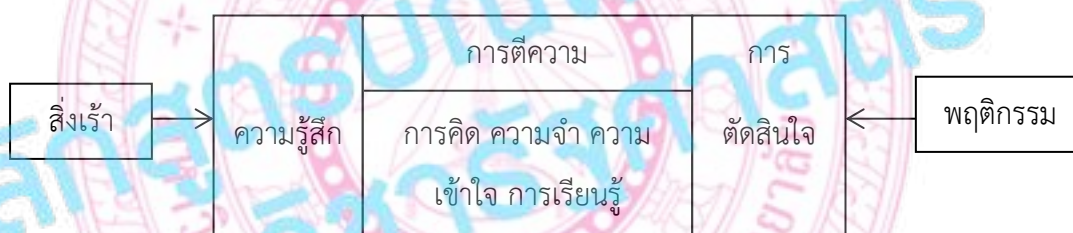
^{๖๑} วิชาพร มาพบสุข, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๐), หน้า

ขั้นที่ ๑ สิ่งเร้า (Stimulus) มากระทบอวัยวะสัมผัส เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าจะมีการจัดระบบเพื่อแยกแยะสิ่งเร้าที่เกิดออกมาเป็นส่วนที่สนใจ หรือมุ่งความสนใจไปยังสิ่งนั้นเป็นพิเศษ และจัดสิ่งเร้าให้รับรู้และเข้าใจมากขึ้น

ขั้นที่ ๒ กระแสประสาทสัมผัสวิ่งไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งมีศูนย์อยู่ที่สมองเพื่อสั่งการ เกิดการรับรู้ (Perception) ซึ่งเป็นตัวกำหนดข่าวสารว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ โดยเป็นกระบวนการเลือกที่จะรับรู้ทำให้เกิดการรับรู้เด่นชัดเฉพาะสิ่งที่สนใจเท่านั้น

ขั้นที่ ๓ สมองแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์เดิม ความจำ เจตคติ ความต้องการ ปทัสถาน บุคลิกภาพ เชาวน์ปัญญา ทำให้เกิดการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งของการรับรู้ (Perception)”

จากขั้นตอนการรับรู้ทำให้เกิดกระบวนการของการรับรู้ (Process of Perception) ซึ่งเป็น กระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความเข้าใจ (Understand) การคิด (Thinking) การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision) การแสดงพฤติกรรม (Behavior) โดยแสดงกระบวนการรับรู้ได้ ดังนี้^{๒๒}

แผนภาพที่ ๒.๑ กระบวนการรับรู้

จากขั้นตอนกระบวนการรับรู้ก่อให้เกิดการสัมผัสกับกระบวนการรับรู้การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้าจากภายนอกเข้ามาระบบประสาทสัมผัสที่ทำหน้าที่รับความรู้สึกแล้วส่งข้อมูลการรู้สึกนั้นไปยังสมอง ซึ่งประกอบด้วย การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้รส และการสัมผัสซึ่งเป็นบทบาทของประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ของการรับรู้ ดังนี้

๑. การมองเห็น เกิดโดยผ่านสายตาดที่มีสิ่งเร้าคือแสงและแสงกระตุ้นเซลล์ประสาทรับความรู้สึกในจอตาเซลล์ประสาทจะนำความรู้สึกที่ตา ส่งไปยังสมองเซลล์ประสาทที่สมองจะส่งกระแสความรู้สึกกลับมาที่ประสาทการมองเห็น

๒. การได้ยินเกิดโดยผ่านทางหู เมื่อมีการสั่นสะเทือนหรือคลื่นเสียงจะเป็นตัวกระตุ้นที่อวัยวะการรับรู้ทางเสียงรับกันเป็นทอดๆ จากหูส่วนนอก หูส่วนกลาง หูชั้นใน ซึ่งความเหลวที่อยู่ใน

^{๒๒}กันยา สุวรรณแสง, จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, ๒๕๔๔),

โพรงหูเป็นรูปหอยทากจะรับประสาทความรู้สึกแล้ว ถูกส่งไปยังกระแสประสาทนำความรู้สึกสู่สมอง โดยผ่านประสาทการได้ยิน

๓. การได้กลิ่นเกิดจากสิ่งเร้าจำพวกสารเคมีที่ลอยอยู่ในอากาศไปกระตุ้นให้เกิดกระแสประสาทจะส่งผลต่อไปยังอวัยวะส่วนกลางอยู่ตอนหน้าของสมองบริเวณหรือเพดานจมูกกระแสประสาทจะส่งไปยังสมองส่วนหน้าซึ่งจะทำหน้าที่เกี่ยวกับกลิ่นต่อไป

๔. การรับรู้ เกิดจากสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดสมรรถลักษณะเป็นสารเคมีไปกระตุ้นปมรับรู้รสที่มีกระจายอยู่บริเวณลิ้น ที่ผิวด้านบนและข้างๆ ลิ้นที่มีเซลล์ประสาทรับความรู้สึกรวมกันเป็นปุ่มเล็กๆ รูปดอกบัว สามารถตอบสนองต่อรสพื้นฐาน ๔ รส คือ รสหวาน รสเปรี้ยว รสขม และรสเค็ม

๕. การสัมผัสผิว การรับรู้ที่ได้จากการสัมผัสเกิดขึ้นเพราะผลกระทำของตัวรับความรู้ ๓ ชนิดที่ทำงานผสมผสานกัน คือ แรงกดอุณหภูมิ และความเจ็บปวด การสัมผัสผิวยังมีความรู้สึกเคลื่อนไหวและการทรงตัว การที่เรารู้ว่าขณะนี้อวัยวะใดทำงานอะไร ความรู้สึกเช่นนี้เรียกว่า ความรู้สึกการเคลื่อนไหว โดยมีตัวประสาทรับความรู้สึกการเคลื่อนไหวอยู่ทั่วไปในกลุ่มนี้และข้อต่ออวัยวะต่างๆ ในร่างกายทำหน้าที่ส่งข้อมูลการเคลื่อนไหวรับภาระน้ำหนักสภาวะการหดตัวและการคลายตัวของกล้ามเนื้อไปสู่สมองทำให้สมองรับรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา

๒.๔.๔ ความสำคัญของการรับรู้

การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ สังเกตได้จากกระบวนการ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ กระบวนการเรียนรู้^{๖๓}

ในทำนองเดียวกันการเรียนรู้มีผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่ เนื่องจากความรู้พื้นฐานเดิมจะช่วยแปลความหมายให้ทราบว่าเป็นอะไร การรับมีความสำคัญต่อเจตคติอารมณ์และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์พัฒนาเป็นเจตคติแล้วพัฒนาสู่องค์ความรู้ในที่สุด

^{๖๓} ลักขณา สิริวัฒน์, จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๕๑.

สรุปได้ว่า กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นประสาทสัมผัส แล้วส่งข้อมูลไปยังสมองเพื่อแปลผลเป็นความรู้สึกหรือความเข้าใจ โดยอาศัยบทบาทของประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้แก่ ๑) การมองเห็น เกิดจากแสงมากระตุ้นจอตา เซลล์ประสาทตาส่งข้อมูลไปยังสมองเพื่อรับรู้ภาพ ๒) การได้ยิน เกิดจากคลื่นเสียงมากระตุ้นหูตั้งแต่ภายนอกถึงชั้นใน แล้วส่งข้อมูลผ่านประสาทการได้ยินสู่สมอง ๓) การได้กลิ่น สารเคมีในอากาศกระตุ้นบริเวณเพดานจมูก แล้วส่งสัญญาณประสาทไปยังสมองส่วนหน้าซึ่งทำหน้าที่วิเคราะห์กลิ่น ๔) การรู้รส สารเคมีในอาหารกระตุ้นปุ่มรับรสที่ลิ้น ทำให้เกิดการรับรู้รสหวาน เปรี้ยว ขม และเค็ม ๕) การสัมผัสผิว เกิดจากการรับแรงกด อุณหภูมิ และความเจ็บปวด รวมถึงการเคลื่อนไหวและทรงตัว ซึ่งส่งข้อมูลผ่านกล้ามเนื้อและข้อต่อต่างๆ ไปยังสมอง กระบวนการเหล่านี้ทำให้นักเรียนรู้ เข้าใจ และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับความเป็นจริง

ตารางที่ ๒.๘ การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Schiffman & Kanuk	กระบวนการที่บุคคลแต่ละคนมีการเลือกการประมวลผลและการตีความเกี่ยวกับตัวกระตุ้นออกมาให้ความหมายและได้ภาพของโลกที่มีเนื้อหาการรู้สึก
อุบลวรรณ ภาวนันท์ และคณะ	การที่บุคคลได้รับตีความและตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดขึ้นการรับรู้แบ่งได้เป็น ๒ กิจกรรม คือ การรับข้อมูลและการแปลข้อมูลให้เป็นข้อความตามความเข้าใจ การรับรู้จะต้องคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร
บรรยงค์ ไตจินดา	กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึกและแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามาผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัยความจำ ความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ
กันยา สุวรรณแสง	ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการรับรู้ไว้ว่าสิ่งเร้าอย่างเดียวกันอาจจะทำให้คนสองคนสามารถรับรู้ต่างกันได้ การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และจะรับรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

ตารางที่ ๒.๘ การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กันยา สุวรรณแสง	ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการรับรู้ไว้ว่าสิ่งเร้าอย่างเดียวกันอาจจะทำให้คนสองคนสามารถรับรู้ต่างกันได้ การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และจะรับรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้
วิภาพร มาพบสุข	ขั้นที่ ๑ สิ่งเร้า (Stimulus) มากระทบอวัยวะสัมผัส เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าจะมีการจัดระบบเพื่อแยกแยะสิ่งเร้าที่เกิดออกมาเป็นส่วนที่สนใจ ขั้นที่ ๒ กระแสประสาทสัมผัสวิ่งไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งมีศูนย์อยู่ที่สมองเพื่อสั่งการ เกิดการรับรู้ (Perception) ขั้นที่ ๓ สมองแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์เดิม ความจำ เจตคติ ความต้องการ ปทัสถาน บุคลิกภาพ เซวณปัญญา
ลักขณา สรวิวัฒน์	๑. ความตั้งใจ (Attention) คือการเอาใจใส่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการรับรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ๒. การเตรียมพร้อมที่จะรับ (Preparatory Set) หมายถึง สภาพของจิตใจที่สงบและแน่วแน่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียวการรับรู้พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้ ๓. ความต้องการ หมายถึง สภาวะจิตใจที่อยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเป็นความอยากได้ การรับรู้ที่เกิดขึ้นจะมีประสิทธิภาพ

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นขบวนการของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งให้เราดัดแปลงสภาพแวดล้อมของเรา โดยการสร้างประสบการณ์มาก่อน โดยนักจิตวิทยาจารย์นิยมได้ให้คำจำกัดความ การเรียนรู้ใน ๓ บรรทัดฐาน คือ

๑. ต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่าง
๒. การเปลี่ยนแปลงต้องมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง
๓. การเปลี่ยนแปลงต้องเป็นผลมาจากประสบการณ์

และแล้วการเรียนรู้ก็เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ถาวรอย่างต่อเนื่องในความสามารถหรือพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ นักทฤษฎีแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น ๓ ประเภท โดยกว้าง คือ ๑. นักทฤษฎีทางพฤติกรรมนิยม จะเน้นว่า ประชาชนสามารถถูกกำหนดโดยสิ่งที่เป็นพลัง

เสริม (Reforcers) ที่เป็นแง่บวกและลบ ๒. ทฤษฎีการรับรู้ (Cognitive Theories) จะเน้นว่าวิธีการสร้างโครงสร้างการรับรู้โดยที่ ปัจเจกบุคคลคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเขา และ ๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม จะเน้นความต้องการที่จะให้แบบแก่ประชาชนที่จะลอกเลียนแบบ

ทฤษฎีทั้ง ๓ ประเภทเหล่านี้ ทำให้มีอิทธิพลทั่ว ๆ ไป บางอย่างที่เด่นต่อบุคคลที่จะทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) รูปแบบการเรียนรู้นี้จะเน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้จากประสบการณ์ คุณค่าของการครุ่นคิด (Reflection) และการกระทำ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญในการเรียนรู้ที่ก่อผล

-ประสบการณ์ (Experience)

- การสังเกต (Observation)

- การครุ่นคิด (Reflection)

- การวางแผน (Planning)^{๒๔}

ตัวอย่างวัฏจักร การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

แผนภาพที่ ๒.๓ วัฏจักร การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดัดแปลงมาจาก เลวิน (Lewin) และ คอล์บ (Kolb)^{๒๕}

ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner)

สกินเนอร์ (Skinner) มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขและสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เพราะทฤษฎีนี้ต้องการเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม สิ่งสนับสนุนและการลงโทษ สกินเนอร์มองว่า

^{๒๔} Helen Kaennerley, Joan Kirk and David West Book, *An Introduction to Behaviour Therapy*, 3rd ed., (London: Sage Publications Ltd., 2017), p. 135.

^{๒๕} Lewin, K., Kolb, D. A., *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984), pp.123-124.

พฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง พฤติกรรมของมนุษย์จะคงอยู่ตลอดไป จำเป็นต้องมีการเสริมแรง ซึ่งการเสริมแรงนี้มีทั้งการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) สกินเนอร์ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กับกระบวนการศึกษา คือ การเรียนรู้ที่ดำเนินการได้ผลมากที่สุด คือ^{๖๖}

๑. ข้อมูลที่เรียนรู้จะต้องแสดงขั้นตอนที่ไม่มาก
๒. ผู้เรียนให้การสะท้อนกลับ (Feedback) อย่างรวดเร็วที่เดียวกับความถูกต้องในการเรียนรู้

๓. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยจังหวะก้าวของตนเอง

การเสริมแรง หมายถึง ผลของพฤติกรรมใดๆ ที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเข้มแข็งขึ้น การเสริมแรงทางบวก หมายถึง สภาพการณ์ที่ช่วยให้พฤติกรรมโอเปอเรนต์เกิดขึ้นในด้านความที่น่าจะเป็นไปได้ ส่วนการเสริมแรงทางลบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์อาจจะทำให้พฤติกรรมโอเปอเรนต์เกิดขึ้นได้ในการดำเนินการเสริมแรงนั้น สกินเนอร์ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แยกวิธีการเสริมแรงออกเป็น ๒ วิธี คือ

๑. การให้การเสริมแรงทุกครั้ง (Continuous Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้

๒. การให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Partial Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวโดยไม่ให้ทุกครั้งที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยแยกการเสริมแรงเป็นครั้งคราวได้ดังนี้

๒.๑ เสริมแรงตามอัตราส่วนที่แน่นอน

๒.๒ เสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน

๒.๓ เสริมแรงตามช่วงเวลาแน่นอน

๒.๔ เสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน

การเสริมแรงแต่ละวิธีให้ผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ต่างกัน และพบว่าการเสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอนจะให้ผลในด้านที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นในอัตราสูงมาก และเกิดขึ้นต่อไปอีกเป็นเวลานานหลังจากที่ไม่ได้รับการเสริมแรง จากการศึกษาและทดลองของสกินเนอร์นั้น

^{๖๖} B.R. Hergenhahn and Matthew H. Olson, *Introduction to Theories of Learning*, 6th ed., (Prentice-Hall Inc., 2001), pp.103-104.

สามารถสรุปเป็นลักษณะ และทฤษฎีการเรียนรู้ของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนท์หรือทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำดังนี้ คือ ๑. การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด ๒. การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว ๓. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว และ ๔. การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่อผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

๑. การใช้เสริมแรง (Reinforcement) ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ครูควรให้การเสริมแรง โดยการชมเชยหรือให้แรงจูงใจ โดยวิธีการต่างๆ เช่น การให้รางวัล ทั้งนี้ เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการให้ผู้อื่นสนใจตนหรือเห็นว่าตนเองสำคัญกว่าคนอื่น การให้แรงจูงใจจะทำให้เด็กเกิดความสนใจ พอใจที่จะเรียน

๒. การปลูกฝังพฤติกรรมบางอย่างและการลดพฤติกรรมบางอย่าง (Shaping Behavior) หลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ก็คือการควบคุมการตอบสนองด้วยวิธีการเสริมแรง กล่าวคือ เราจะให้การเสริมแรงเฉพาะในเรื่องที่ต้องการเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยติดตัว ดังนั้นถ้าเราต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมใหม่ในเรื่องใด ก็ควรให้การเสริมแรงพฤติกรรมนั้น เพื่อให้เด็กทำต่อไปจนเป็นนิสัย แต่ถ้าต้องการให้พฤติกรรมใดหายไปก็ควรลดการเสริมแรงพฤติกรรมนั้น ก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนานั้นหายไป การปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ให้แก่เด็กโดยใช้การเสริมแรงเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรม ครูควรมีการวางแผนให้เหมาะสม

๓. บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Machine) และเครื่องช่วยสอน (Teaching Learning) สกินเนอร์ได้เสนอการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งจัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เป็นขั้น ๆ และจัดลำดับให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้เรียนได้ง่าย และเมื่อสำเร็จแต่ละขั้นจะได้รับแรงเสริมหรือให้รางวัลทันที ทั้งบทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอนต่างเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีคำตอบที่ถูกต้องไว้ให้ ซึ่งบทเรียนดังกล่าวควรนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างขึ้นทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสันอีริกสัน (Erikson) ได้เน้นความสำคัญที่วัยของเด็ก ขั้นตอนของการพัฒนาการและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กว่า ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เขาพอใจ ประสบความสำเร็จ เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่พอใจ จะมองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่ไว้วางใจผู้อื่นอีริกสัน

ยังได้ย้ำว่า ถ้าหากเด็กไม่พัฒนาและผ่านขั้นต้นแล้ว เด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาในขั้นต่อ ๆ ไปได้ การนำมาใช้ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นั้น การจัดกิจกรรมในขั้นก่อนประถมศึกษา เน้นการที่เด็กได้ประสบความสำเร็จและพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ต่อเพื่อนฝูงและต่อครู ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมองสังคมใหม่ สังคมโรงเรียนในด้านดี มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผู้อื่น และถ้าหากว่าเด็กพอใจและมองโรงเรียนในแง่ดีแล้ว เด็กก็อยากมาโรงเรียน ก็จะได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตขึ้น การช่วยเหลือตนเอง เช่น การไปห้องน้ำ การแต่งกาย การเก็บของเล่นเข้าที่นั้น ในระยะเริ่มต้นครูจะดูแลอย่างใกล้ชิด และใช้การชมเชย การชักชวนให้ทำกิจกรรมร่วมกับครู ก็จะเป็นการไม่บังคับ เด็กไม่เกิดการต่อต้านและเกิดความพอใจเป็นรางวัลในการทำกิจกรรมช่วยเหลือ การหัวเราะเยาะในสิ่งที่เด็กทำ หรือการจัดแข่งขันผลงานที่อาจจะก่อให้เกิดการละอาย ก็ไม่ควรใช้ เพราะจะทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออกอีกต่อไป กิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา เน้นผ่านการเล่น ซึ่งเป็นการสนุกสนาน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ก็เรียบง่ายและเชิญชวนต่อการเข้าร่วมการใช้จินตนาการ บทบาทสมมติ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อพัฒนาของเด็กวัยนี้ ก็มีการจัดให้อยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ยังได้เสนอเทคนิคการสอนแบบมีทางเลือก คือ การเรียนรู้แบบโปรแกรม ซึ่งรวมทั้งสามหลักการข้างต้น ประดิษฐ์อุปกรณ์ แสดงวัตถุที่เป็นโปรแกรม เรียกว่า Teaching Machine การเรียนรู้ที่เป็นโปรแกรม มาจากทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ^{๖๗}

๑. เป็นขั้นตอนแบบไม่มาก (Small Steps) ผู้เรียนได้รับการเปิดเผยจำนวนข้อมูลนี้ไม่มาก และดำเนินการรายการข้อมูลอันหนึ่งไปยังข้อมูลต่อไปในวิธีการนี้เป็นลำดับ

๒. การตอบสนองแบบเปิด (Overt Responding) เพื่อที่ว่า การตอบสนองถูกต้องของนักศึกษา ซึ่งสามารถเพิ่มเข้ามาได้และการตอบสนองไม่ถูกต้อง แก้ไขให้ถูกต้อง

๓. การสะท้อนกลับแบบทันทีทันใด (Feedback) นี้เกิดขึ้นหลังจากทำการสนองตอบ นักศึกษาได้รับการตอบว่า มันถูกต้องหรือไม่ การสนองตอบทันทีทันใดนี้กระทำในฐานะเป็นตัวเพิ่มพลัง ถ้าคำตอบถูกต้อง และในฐานะมาตรการบังคับ ถ้าคำตอบผิด

๔. ลักษณะการก้าวของตนเอง (Soft Pacing) นักศึกษาดำเนินการผ่านโปรแกรมที่มีลักษณะการก้าวของพวกเขาเอง

ทฤษฎีของสกินเนอร์นี้มีขอบเขตที่คุณครูได้ใช้สอนในทางที่มุ่งพฤติกรรมมากกว่าการสอนที่มุ่งต่อการเรียนรู้

^{๖๗} B.R. Hergenhahn and Matthew H. Olson, *Introduction to Theories of Learning*, 6th ed., (Prentice-Hall Inc., 2001), p. 437.

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีของศาสตราจารย์แบนดูรา (Bandura) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา บันดูรา (Bandura) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ Bandura จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า “การเรียนรู้โดยการสังเกต” หรือ “การเลียนแบบ” และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ บันดูราอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน

แบนดูรา จึงเปลี่ยนชื่อทฤษฎีการเรียนรู้ของท่านว่า การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แต่ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น การเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากบันดูราพบจากการทดลองว่า สาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยการสังเกต คือ ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้โดยเฉพาะ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้เรียนจะต้องมีการเข้ารหัส (Encoding) ในความทรงจำระยะยาวได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย (Metacognitive) Bandura จึงสรุปว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตจึงเป็นกระบวนการทางความคิดหรือพุทธิปัญญา (Cognitive Processes) การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) บันดูรา (Bandura) มีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อม และตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆ กัน บันดูรากล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอการเรียนรู้เกิดจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์หรืออาจจะเป็นรูปภาพการ์ตูนหนังสือก็ได้ นอกจากนี้ คำบอกเล่าด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตไม่ใช่การลอกแบบจากสิ่งที่สังเกตโดยผู้เรียนไม่คิด คุณสมบัติของผู้เรียนมีความสำคัญ เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้า และสามารถสร้างรหัสหรือกำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกตเก็บไว้ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกใช้ในขณะที่ต้องแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ

แบนดูราได้เริ่มทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๐ เป็นต้นมา ได้ทำการวิจัยเป็นโครงการระยะยาว และได้ทำการพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ที่

ละอย่าง โดยใช้กลุ่มทดลองและควบคุมอย่างละเอียดย และเป็นขั้นตอน ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของการวิจัยที่บันดูราและผู้ร่วมงานเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสังเกตผลการวิจัยที่ได้รับความสนใจจากนักจิตวิทยาเป็นอันมาก และมีผู้นำไปทำงานวิจัยโดยใช้สถานการณ์แตกต่างไป ผลที่ได้รับสนับสนุนข้อสรุปของศาสตราจารย์บันดูราเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสังเกต

๑. แบบดูราได้ให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน บันดูราได้ถือว่าทั้งบุคคลที่ต้องการจะเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของพฤติกรรม และได้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

B = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

P = บุคคล (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน ฯลฯ)

E = สิ่งแวดล้อม

๒. แบบดูราได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (Performance) ถือว่าความแตกต่างนี้สำคัญมาก เพราะคนอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่กระทำ เป็นต้นว่านักศึกษาทุกคนที่กำลังอ่านเอกสารประกอบการสอนนี้คงจะทราบว่าการโกงในการสอบนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร แต่นักศึกษาเพียงน้อยคนที่จะทำการโกงจริงๆ แบบดูราได้สรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์อาจจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท

๒.๑ พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออกหรือกระทำสม่ำเสมอ

๒.๒ พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ

๒.๓ พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำ เพราะไม่เคยเรียนรู้จริงๆ

๓. แบบดูราไม่เชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะคงตัวอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพราะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และทั้งสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวก็คาดหวังว่าผู้อื่นจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวตอบตนด้วย ความหวังนี้ก็ส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และผลพวงก็คือว่าเด็กอื่น (แม้ว่าจะไม่ก้าวร้าว) ก็แสดงพฤติกรรมตอบสนองแบบก้าวร้าวด้วย และเป็นเหตุให้เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวยิ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการย้ำความคาดหวังของตน บันดูราสรุปว่า “เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจะสร้าง

บรรยากาศก้าวร้าวรอบๆ ตัว จึงทำให้เด็กอื่นที่มีพฤติกรรมอ่อนโยนไม่ก้าวร้าวแสดงพฤติกรรมตอบสนองก้าวร้าว เพราะเป็นการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมที่ก้าวร้าว”

ทฤษฎีการเรียนรู้ ของ Bandura^{๖๘} มีกระบวนการที่สำคัญ ๔ อย่าง ซึ่งเป็นความคิดที่มีอิทธิพลช่วงการเรียนรู้แบบสังเกต ได้แก่

กระบวนการตั้งใจ (Attention Process) ซึ่งตัดสินใจลักษณะอันไหนของสถานการณ์นี้เอาเป็นแบบได้

กระบวนการรักษา (Retention Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับรหัสข้อมูล จินตภาพและเพื่อนที่ว่า อาจจะเก็บไว้และทำให้สมบูรณ์ในอนาคต

กระบวนการสร้างพฤติกรรม (Behavioral Production Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถที่จะทำการตอบสนองอันจำเป็นต่อการแปลความหมาย ซึ่งได้เรียนรู้จากการสังเกตมาเป็นพฤติกรรม

กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) เนื่องจากการเรียนรู้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัดสินใจลักษณะอันไหนที่เกี่ยวกับการตอบสนองที่ได้เรียนรู้มาก่อนแปลมาสู่การกระทำ

สรุปได้ว่า มนุษย์เรียนรู้พฤติกรรมส่วนใหญ่ผ่าน การสังเกตและเลียนแบบ (Observational Learning) โดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล, พฤติกรรม และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อกันและกัน (Reciprocal Determinism) การเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากสิ่งเร้าเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยกระบวนการคิด ได้แก่ การใส่ใจ จดจำ นำไปปฏิบัติ และมีแรงจูงใจ ผู้เรียนต้องมีการควบคุมตนเองและประเมินตนเองได้ (Metacognition) Bandura เน้นว่า ตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลจริงเสมอไป แต่สามารถเป็นภาพ เสียง หรือคำบอกเล่าก็ได้ และการเรียนรู้ไม่เท่ากับการแสดงพฤติกรรม เพราะอาจเรียนรู้โดยไม่แสดงออกให้เห็นชัดเจนก็ได้

อนึ่ง การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นกระบวนการจูงใจที่เป็นหลักเพราะว่ามันไม่เป็นเพียงเหตุให้ผู้สังเกตเน้นลักษณะการทำหน้าที่ของพฤติกรรมแม่แบบแต่ให้ผู้สังเกตเน้นลักษณะการทำหน้าที่ของพฤติกรรมแม่แบบ แต่ให้อำนาจการส่งเสริมด้วยเหมือนกันในการกระทำข้อมูลนี้ได้จากการสังเกต ดังสามารถสรุปในตารางที่ ๒.๙ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังนี้

^{๖๘} B.R. Hergenhahn and Matthew H. Olson, *Introduction to Theories of Learning*, 6th ed., (Prentice Hall Inc., 2001), pp. 343.

ตารางที่ ๒.๙ การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Adult Learning Theory	ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) คุณค่าของการครุ่นคิด (Reflection) และการกระทำ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญในการเรียนรู้ที่ก่อผล - ประสบการณ์ (Experience) - การสังเกต (Observation) - การครุ่นคิด (Reflection) - การวางแผน (Planning)
เลวิน และคอล์บ	ประสบการณ์ การสังเกต การครุ่นคิด และวางแผน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่าง การเปลี่ยนแปลงมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงต้องมีผลมาจากประสบการณ์
สกินเนอร์	ข้อมูลการเรียนรู้จะแสดงในขั้นตอนที่ไม่มาก ผู้เรียนให้การสะท้อนกลับ อย่างรวดเร็วที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยจังหวะก้าวของตนเอง
อับเบิร์ต บันดูลา	กระบวนการตั้งใจ กระบวนการรักษา กระบวนการสร้างพฤติกรรม กระบวนการจูงใจ
B.R. Hergenhahn and Matthew H. Olson	ทฤษฎีการเรียนรู้ มีกระบวนการที่สำคัญ ๔ อย่าง ซึ่งเป็นความคิดที่มีอิทธิพลช่วงการเรียนรู้แบบสังเกต ได้แก่ - กระบวนการตั้งใจ (Attention Process) - กระบวนการรักษา (Retention Process) - กระบวนการสร้างพฤติกรรม (Behavioral Production Process) - กระบวนการจูงใจ (Motivation Process)

๒.๖ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

จังหวัดเพชรบูรณ์นับเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญของเยาวชนในการเรียนรู้ การพัฒนาอัตลักษณ์ และการกล่อมเกลாதองสังคม รวมถึงการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองภายใต้บริบทวัฒนธรรมไทยและพระพุทธศาสนา งานวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และรูปแบบการ

จัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนเพชรพิทยาคม โรงเรียนวิทยานุกูลนารี โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ และโรงเรียนชนแดนพิทยาคม โดยแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่น่าสนใจและมีคุณลักษณะเฉพาะที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองของเยาวชน ดังนี้

โรงเรียนเพชรพิทยาคม (สถาบันศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ นับเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลแห่งแรกของจังหวัด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ โดยใช้ชื่อเดิมว่า “โรงเรียนประจำมณฑลเพชรบูรณ์” ก่อตั้งในบริเวณวัดไตรภูมิ มีบทบาทสำคัญในฐานะศูนย์กลางทางการศึกษาของจังหวัด และเป็นพื้นที่ต้นแบบในการบูรณาการพุทธธรรมเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเพชรพิทยาคมมีการปรับตัวจากโรงเรียนชายล้วนไปสู่โรงเรียนสหศึกษา และมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นความเป็นพลเมือง คุณธรรม และประชาธิปไตย ภายใต้กรอบของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ การเคารพกติกา สังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โรงเรียนเพชรพิทยาคม ซึ่งเป็นหน่วยมัธยมศึกษา รัฐบาลแห่งแรกของจังหวัด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และมีสภาพเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา โดยในภาคเรียนล่าสุดมีนักเรียนมากกว่า ๒,๖๕๐ คน ครอบคลุมระดับชั้น ม.๑-ม.๖ จากประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสถาบัน ทำให้โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง คุณธรรมและวินัยตามหลักพระพุทธศาสนา ผ่านกิจกรรมเชิงพิธีกรรม เช่น การสวดมนต์ ประกอบพิธี มงคล กระบวนการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ และการอบรมประชาธิปไตยเบื้องต้น ซึ่งส่งเสริมแนวคิด เรื่องหน้าที่พลเมือง เคารพกติกาสังคม และการมีจิตสาธารณะในเยาวชนอย่างเป็นระบบ^{๖๙}

โรงเรียนวิทยานุกูลนารี (สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสตรีล้วน ที่เก่าแก่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดเพชรบูรณ์” และได้รับชื่อใหม่จากพระยาเทพานุรักษ์ว่า “วิทยานุกูลนารี” โรงเรียนแห่งนี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมบทบาทของสตรีในการศึกษาและการมีส่วนร่วมทางสังคม โดยได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทสมัยใหม่ภายใต้กรอบคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดีแก่เยาวชนหญิง ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้นำทางสังคม การเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการบำเพ็ญจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบและความเสียสละ ซึ่งเป็นรากฐานของพฤติกรรมพลเมืองในอุดมคติ โรงเรียนวิทยานุกูลนารี เป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนหญิง มีจำนวนนักเรียนรวมราว ๒,๒๐๐-

^{๖๙} โรงเรียนเพชรพิทยาคม, “ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๗”, [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID=1054190492 [๖ มกราคม ๒๕๖๘].

๒,๓๐๐ คน แบ่งเป็น ๖๕ ห้องเรียน โรงเรียนสร้างกลไกพุทธวิธีเพื่อกล่อมเกลாதองศาการเมืองผ่านหลักสูตรที่บูรณาการค่านิยมทางศีลธรรมและพลเมืองเข้ากับการเรียนการสอน เช่น โครงการผู้แทนนักเรียน การอบรมเยาวชนผู้นำ (นักเรียนแกนนำ) และโครงการ "ศูนย์ครอบครัวพอเพียง" ซึ่งส่งเสริมความอิสระทางความคิด การเรียนรู้เรื่องสิทธิ-หน้าที่ และเสริมสร้างความเป็นผู้นำทางสังคมอย่างมีคุณธรรม^{๗๐}

โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ (สถาบันการศึกษาขนาดกลาง) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอศรีเทพ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยเริ่มต้นเป็นสาขาของโรงเรียนนิคมศิลปอนุสรณ์ อำเภอวิเชียรบุรี โรงเรียนแห่งนี้มีจุดเด่นในด้านการใช้กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เช่น โครงการ TO BE NUMBER ONE เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังจิตสำนึกทางสังคมและคุณธรรมสาธารณะ บริบทของโรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานกิจกรรมเชิงพุทธวิธีในระดับปฏิบัติ เช่น การอบรมธรรมะ จิตอาสา และการพัฒนาผู้นำเยาวชนผ่านกระบวนการกล่อมเกลาทองศาการเมืองในระดับท้องถิ่น โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ ในอำเภอศรีเทพมีจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาประมาณ ๒๙๑-๖๕๐ คน (ขึ้นอยู่กับปีการศึกษา) โดยเฉพาะในปีการศึกษา ๒๕๖๗ มีนักเรียนประมาณ ๑,๑๙๖ คน โรงเรียนได้นำกิจกรรม TO BE NUMBER ONE รวมถึงลูกเสือ-เนตรนารี และโครงการฝึกผู้นำนักเรียนมาใช้เป็นกลไกการกล่อมเกลาทองศาการเมืองผ่านกระบวนการปฏิบัติเชิงวินัย การฝึกจิต สร้างผู้นำเยาวชนที่มีความรับผิดชอบต่องานสังคม โดยมีการประเมินผลการปฏิบัติและความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างเป็นระบบ^{๗๑}

โรงเรียนชนแดนวิทยาคม (สถาบันการศึกษาขนาดเล็ก) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยเริ่มต้นจากโรงฝึกงานของโรงเรียนบ้านชนแดน และได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ โรงเรียนแห่งนี้มีความโดดเด่นในด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงการใช้กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และค่ายคุณธรรมเป็นกลไกสำคัญในการกล่อมเกลาทองศาการเมืองและการเมืองของเยาวชน ในลักษณะที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เช่น การฝึกวินัย ความรับผิดชอบ และการเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างพลเมืองดีตามหลักพุทธวิธีได้อย่างเป็นรูปธรรม

^{๗๐} โรงเรียนวิทยานุกูลนารี, “รายงานข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๗”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID=1054190493 [๖ มกราคม ๒๕๖๘].

^{๗๑} โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์, “ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/stpkschool> [๖ มกราคม ๒๕๖๘].

โรงเรียนชนแดนวิทยาคม ให้บริการเยาวชนในพื้นที่อำเภอชนแดน โดยล่าสุดมีนักเรียนประมาณ ๕๘๘ คน ในห้องเรียนทั้งสิ้นประมาณ ๒๐ ห้อง โรงเรียนนี้มีจุดเด่นในด้านการใช้กิจกรรมสาธารณะ เช่น ลูกเสือ – เนตรนารี ค่ายคุณธรรม และเวทีชุมชน เป็นเวทีฝึกฝนวินัย ความรับผิดชอบ และการเสียสละ ซึ่งสะท้อนแนวคิดพุทธธรรมที่ปลูกฝังเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการเมืองต่อส่วนรวม ตลอดจนเปิดพื้นที่ให้เยาวชนแสดงออกและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมตั้งแต่ระดับชั้นเรียน^{๗๒}

เมื่อพิจารณาบริบทของโรงเรียนทั้ง ๔ แห่งข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมที่สามารถนำไปสู่การกล่อมเกลาทางการเมืองในรูปแบบที่สอดคล้องกับพุทธวิธี ทั้งในด้านวินัย ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และจิตสาธารณะ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะที่เสริมสร้างอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสถาบันการศึกษาเหล่านี้จึงถือเป็นพื้นที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งในแง่ของปัญญา ศีลธรรม และจิตสำนึกทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งพุทธธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ^{๗๓}

กล่าวโดยสรุป บริบทของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในการเป็นพื้นที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการกล่อมเกลาทางการเมืองแก่เยาวชน โดยมีการบูรณาการพุทธวิธีเข้ากับกิจกรรมทางการศึกษาอย่างหลากหลาย โรงเรียนเพชรพิทยาคมและโรงเรียนวิทยานุกูลนารี ซึ่งมีนักเรียนมากกว่า ๒,๐๐๐ คน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนผ่านกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น สภานักเรียน การอบรมคุณธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา ส่วนโรงเรียนชนแดนวิทยาคม และโรงเรียนศรีเทพประชานุสรณ์ แม้จะมีขนาดเล็กกว่าแต่มีจุดแข็งด้านการสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และจิตสำนึกสาธารณะ โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ค่ายคุณธรรม และโครงการ TO BE NUMBER ONE ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้ตระหนักรับบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม ภายใต้กรอบแนวคิดแห่งพุทธธรรมและหลักการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ยังมีความร่วมมือระดับจังหวัดระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดส่งพระวิทยากรจากวัดต่าง ๆ เช่น วัดไตรภูมิ วัดโบสถ์ชนะมาร และวัดมหาธาตุ

^{๗๒} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก-เพชรบูรณ์, “รายงานข้อมูลโรงเรียน”.

[ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID=1054190501
[๖ มกราคม ๒๕๖๘].

^{๗๓} ศกุนตลา เพ็งเขียว, ธานี สุขเกษม, เกรียงไกร ทองจิตติ, “วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์”, รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏเลย วิชาการ, ครั้งที่ ๘, (๒๕๖๕), หน้า ๒๑๘-๒๒๘.

เพชรบูรณ์ เข้าไปอบรมเยาวชนผ่านหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนและวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมค่านิยมที่ดีและด้านทานอธิพลของความรุนแรงทางการเมือง สภาพแวดล้อมเชิงบูรณาการ เช่นนี้ จึงถือเป็นเงื่อนไขเอื้อต่อการประยุกต์ใช้ “พุทธวิถีการกล่อมเกลາทางการเมือง” ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในระดับสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้อย่างชัดเจนและยั่งยืน

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “พุทธวิถีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยได้รวบรวมศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลາทางการเมือง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลาทางการเมือง ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้มากมาย ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อประกอบการศึกษา ดังนี้

พิชิต กันยารวรรณ และธรรมนิธย์ วราภรณ์ ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย” พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลทางตรงต่อวัฒนธรรมทางการเมือง และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ในส่วนของวัฒนธรรมทางการเมืองก็ส่งผลทางตรงต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำให้การกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลทางอ้อมต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๗๔}

พงษ์เมธี ไชยศรีหา ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” พบว่า ปัจจัยกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางการเมือง^{๗๕}

^{๗๔} พิชิต กันยารวรรณ และธรรมนิธย์ วราภรณ์, “การกล่อมเกลาทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๑๕๖๐) : ๑๘๑

^{๗๕} พงษ์เมธี ไชยศรีหา, “ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”, วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๒.

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง” พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อการเมือง ซึ่งนำไปสู่การสร้างบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม การกล่อมเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ โดยมีตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลา อาทิ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานศึกษา ศาสนา เป็นต้น เพื่อให้บุคคลทราบถึงคุณธรรม อุดมคติ บรรทัดฐาน และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม ส่วนวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองกับสังคมการเมืองในเชิงจิตวิทยาที่สังคมต้องการปลูกฝังให้เป็นอุดมการณ์ของสมาชิกในสังคมตามบริบทของแต่ละสังคมการเมือง^{๗๖}

วัชรินทร์ ขาญศิลป์ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย” พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับมาก โดยเยาวชนได้รับการกล่อมเกลาจากครอบครัวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สถาบันการศึกษา ศาสนา เพื่อน สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย พบว่า อายุ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการพูดคุยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่ต่างกันมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๗๗}

โชคชัย ศรีรักษา ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี” พบว่า เยาวชนในจังหวัดลพบุรีมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระดับปานกลาง แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม เช่น การแสดงออกความคิดเห็น หรือการติดตามข่าวสารการเมืองอย่างสม่ำเสมอ การขาดเนื้อหาต้นประชาธิปไตยในหลักสูตรการเรียนการสอน ขาดครูหรือวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้านการเมือง ทำให้มีผลต่อทัศนคติของเยาวชนที่มองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว สถาบันครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นต้นแบบและพื้นที่ฝึกการเรียนรู้ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเลียนแบบและทัศนคติทางการเมือง และสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักที่เยาวชนได้รับข่าวสารและมีโอกาสแสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยเสนอการพัฒนาตามแนวทาง หลัก

^{๗๖} พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”. วารสารปัญญาภิธาน, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๓.

^{๗๗} วัชรินทร์ ขาญศิลป์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย”, วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๑ – ๖.

สารานุกรม ๖ เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย ได้แก่ การมีเมตตาทางกาย วาจา ใจ การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน การมีศีลธรรมร่วมกัน และการมีความเห็นร่วมกัน^{๗๘}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมือง โดยข้อเสนอแนะควรจะมุ่งให้ความสนใจกับ กระบวนการหรือแบบแผนขั้นตอนของการกล่อมเกลາทางการเมือง ที่ผ่านมามีการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการกล่อมเกลາทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง การศึกษาปัจจัยกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางการเมือง และสื่อสารมวลชน ซึ่งประชาชนไทยได้รับการกล่อมเกลากลางทางการเมืองด้วยหน่วยตัวแทน คือ สื่อสารมวลชน มากที่สุด ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาจะเน้นเรื่องการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อสารมวลชน และสถาบันทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พิชิต กันยารรณ และธรรมนิตย์ วราภรณ์	การกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลทางตรงต่อวัฒนธรรมทางการเมือง และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
พงษ์เมธี ไชยศรีหา	ปัจจัยกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางการเมือง
พระศิลาศักดิ์ สุขเมโธ	การกล่อมเกลาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อการเมือง ซึ่งนำไปสู่การสร้างบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม

^{๗๘} โชคชัย ศรีรักษา, “การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี”, *คุขภูมินิพนธ์ปรัชญาคุขภูมิจิต* สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ตารางที่ ๒.๑๐ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
โชคชัย ศรีรักษา	เยาวชนลพบุรีรู้การเมืองระดับปานกลางแต่ขาดการมีส่วนร่วม ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสื่อมีบทบาทสำคัญ ผู้วิจัยเสนอใช้สารานุกรมธรรม ๖ เสริมสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย
วัชรินทร์ ชาญศิลป์	เยาวชนไทยส่วนใหญ่ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับมาก โดยครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด รองลงมาคือ สถาบันการศึกษา ศาสนา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ตามลำดับ

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท ๔

การศึกษาเรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถานบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมการศึกษาวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท ๔ โดยสรุปรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย พบว่า การพัฒนาการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทยโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายจากความตั้งใจในการแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนให้เกิดความชัดเจน (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทที่จะนำเสนอแนวทางของนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ (วิริยะ) เอาใจใส่ต่อนโยบายและรับผิดชอบในวิธีการปฏิบัตินโยบายตามที่ได้กำหนดไว้ (จิตตะ) และคอยติดตามวัดผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิมังสา)^{๗๙}

พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ จันทโชโต) ได้วิจัยเรื่อง “นโยบายของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน จังหวัดสงขลาในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดทำนโยบายของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนจังหวัดสงขลาใน

^{๗๙} ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา, “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

การเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ. ๒๕๖๒ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมาก ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ นโยบายพรรคตามหลักวิมิงสา ทำให้ประชาชนได้ พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.96) รองลงมา ได้แก่ นโยบาย พรรคตามหลักจิตตะ ทำให้ประชาชนมีความตั้งมั่นติดตามจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.96) นโยบายพรรคตามหลักวิริยะ ทำให้ประชาชนมีความมุ่งมั่นผลักดันจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.00) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นโยบายพรรคตามหลักฉันทะ ทำให้ประชาชนพึงพอใจจึง ตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.98) ตามลำดับ^{๘๐}

พระบุญเพ็ง สิทธิวิชา ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสือ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางพัฒนาการใช้หลักแนวทางการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสือ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี คือ จากการสัมภาษณ์ ๑) ด้านฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่พิจารณาในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นอย่างรอบคอบและทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ๒) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความจริงใจในการบริหารจัดการท้องถิ่นและสร้างเสริมความรับผิดชอบในตัวบุคลากร ๓) ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในสิ่งที่ทำอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความเสียสละตั้งมั่นในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ขององค์กรเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการเสริมสร้างความเข้าใจ ๔) ด้านวิมิงสา (ความไตร่ตรองหาเหตุผล) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้สติกำกับในการควบคุมอารมณ์ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบร่วมกันเสริมสร้างลักษณะนิสัยในทางบวก^{๘๑}

สุรินทร์ นิยมางกูร และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการเห็นคุณค่าในตนเองและหลักอิทธิบาท ๔ ที่มีต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ” ผลการวิจัยพบว่า (๑) จากการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (๒) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, การเห็นคุณค่าในตนเอง และหลักอิทธิบาทธรรม ต่างก็มี อิทธิพลโดยตรงและร่วมกันต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ

^{๘๐} พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ จนทโชโต), “นโยบายของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของ ประชาชนจังหวัดสงขลาในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๘๑} พระบุญเพ็ง สิทธิวิชา, “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสือ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”, **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๕ (กรกฎาคม ๒๕๖๒) : ๒๔๕๙-๒๔๘๐.

และ (๓) แนวทางการส่งเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ คือส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้บุคลากรมีการเห็นคุณค่าในตนเองและประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงาน บุคลากรสายปฏิบัติการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีหลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และมีหลักอิทธิบาทธรรมรายด้านทั้ง ๔ ด้าน (ด้านวิริยะ, ด้านจิตตะ, ด้านฉันทะ, และด้านวิมังสา) โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ^{๘๒}

สมชาย ลำภู ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ฉันทะ มีใจรัก ผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามเต็มใจให้บริการประชาชนที่มาใช้บริการ วิริยะ พากเพียรทำ ปฏิบัติตามแผนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด จิตตะ ติดตามตรวจสอบ จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา วิมังสา รอบคอบแก้ไข เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง โดยมีผู้นำทางการเมืองเป็นเกณฑ์ ในการ แก้ไขปัญหา^{๘๓}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลางานการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีผลต่อการกล่อมเกลางานการเมืองโดยการบูรณาการตามหลักพุทธธรรมโดยใช้อิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น และ ๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

นักวิจัย	สรุปผลงานวิจัย
ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา	การพัฒนานโยบายของพรรคการเมืองไทยตามหลักอิทธิบาท ๔ มุ่งเน้นความตั้งใจแก้ปัญหาประชาชน (ฉันทะ) ความมุ่งมั่นในการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ (วิริยะ) ความใส่ใจและรับผิดชอบต่อนโยบาย (จิตตะ) และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพ (วิมังสา)

^{๘๒} สุรินทร์ นิยมางกูร, พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, พิเชฐ ทั้ง โต, “อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการเห็นคุณค่าในตนเองและหลักอิทธิบาท ธรรมที่มีต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”,วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๑๑๕-๑๒๕.

^{๘๓} สมชาย ลำภู, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองใน ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม”, คุษณินิพนธ์ปรัชญาคุษณินิติต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ตารางที่ ๒.๑๑ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลงานวิจัย
พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ จันทโชโต)	การพัฒนาการจัดทำนโยบายของพรรคการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนจังหวัดสงขลาในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนให้คะแนนสูงสุดกับนโยบายที่สะท้อนหลักวิมังสา (การพิจารณาและประเมินผล) รองลงมาคือจิตตะ (ความใส่ใจจริงจัง) วิริยะ (ความพากเพียร) และต่ำสุดคือฉันทะ (ความพอใจและตั้งใจจริง)
พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา	หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสืออ จังหวัดอุดรธานี พบว่าแนวทางพัฒนาประกอบด้วย ฉันทะ บุคลากรมีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ วิริยะ ต้องมีความเพียรพยายาม จริ่งใจ จิตตะ ทุ่มเทความตั้งใจ เสียสละเพื่อองค์กร วิมังสา ต้องใช้สติในการควบคุมอารมณ์และพิจารณาเหตุผล
สุรินทร์ นิยมามกุล และคณะ	๑) บุคลากรสายปฏิบัติการมีความสุขในการทำงานในระดับมาก ๒) แรงจูงใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง และหลักอิทธิบาทธรรมล้วนมีอิทธิพลโดยตรงและร่วมกันต่อความสุขในการทำงาน และ ๓) แนวทางส่งเสริมความสุขควรเน้นการพัฒนาหลักอิทธิบาทธรรมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ วิริยะ จิตตะ ฉันทะ และวิมังสา ซึ่งแต่ละด้านมีระดับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก
สมชาย ลำภู	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ฉันทะ มีใจรัก ผู้นำทางการเมือง ในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามเต็มใจให้บริการประชาชนที่มารับบริการ วิริยะ พากเพียรทำ ปฏิบัติตามแผนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด จิตตะ ติดตามตรวจสอบ จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา วิมังสา รอบคอบแก้ไข เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหของชุมชนอย่างจริงจัง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากทฤษฎีการกล่อมเกลาทางการเมืองของ Hess Robert and Easton David^{๘๔} จึงเห็นความสำคัญของการกระบวนการวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์จากการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

๑. สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง^{๘๕} ได้แก่

- ๑) ด้านสถาบันครอบครัว
- ๒) ด้านสถาบันการศึกษา
- ๓) ด้านองค์กรศาสนา
- ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน
- ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง

๒. หลักอิทธิบาท ๔^{๘๖} ได้แก่

- ๑) ฉันทะ ความพอใจ
- ๒) วิริยะ ความเพียร
- ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่
- ๔) วิมังสา ความรอบครอบ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์^{๘๗} ประกอบด้วย

- ๑) การเรียนรู้ทางการเมือง
- ๒) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง
- ๓) การมีอุดมการณ์ทางการเมือง
- ๔) การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง

^{๘๔} Hess Robert and Easton David, “The Role of Elementary School in Political Socialization”, *School in Political Socialization School Review*, Vol.70 No. 2 (1972): pp. 258-259.

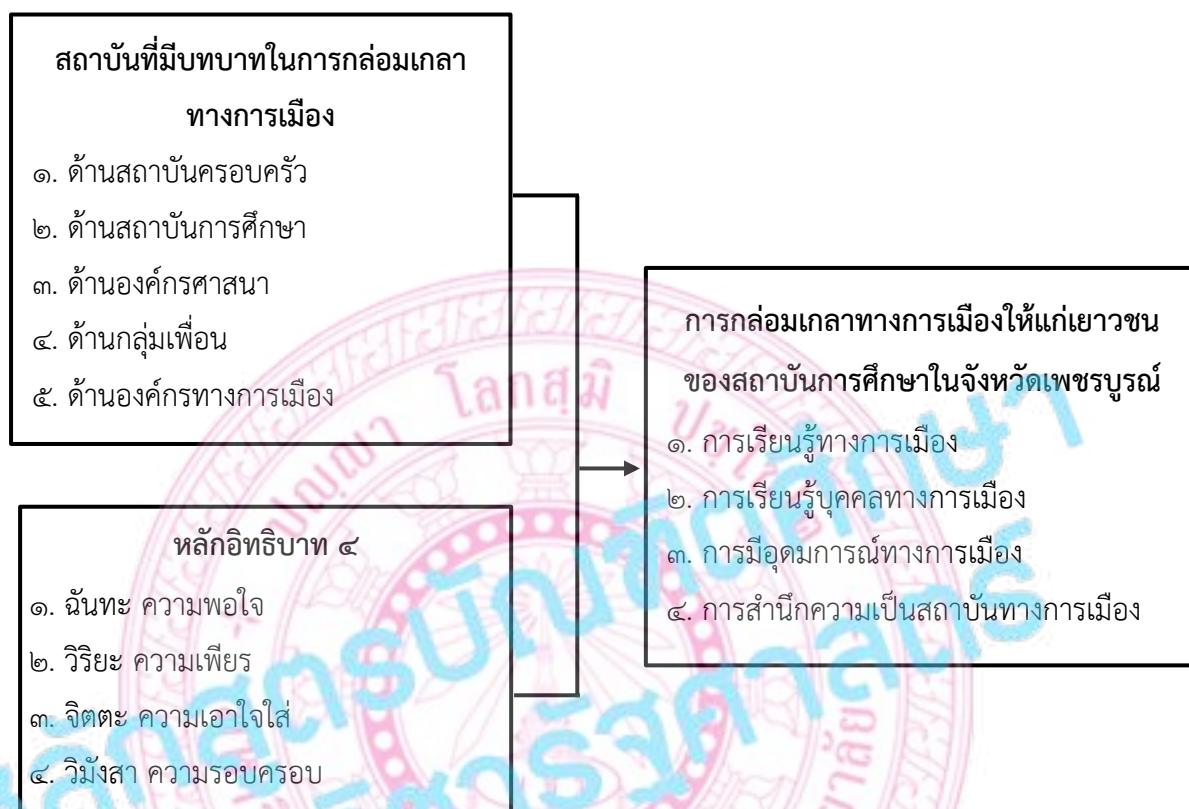
^{๘๕} ลิขิต จีระเวคิน, *ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สามศาสตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๑.

^{๘๖} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), *ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๘๗} Easton David and Dennis Jack, *Children in the Political System*, (New York: McGraw-Hill, 1969), pp. 392-393.

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

แผนภาพที่ ๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์นำมาสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาก่อนการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เริ่มตั้งแต่โจทย์หรือคำถามการวิจัย การเลือกพื้นที่ศึกษา และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๘ รูปหรือคน

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๘ รูปหรือคน ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๓ รูป		
๑	พระราชพัชรธรรมเมธี, ดร.	เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์
๒	พระสุธีวีราภรณ์, ดร.	รองเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์
๓	พระมหาภาณุพงษ์ ญาณวิโช	เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์
กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๓ คน		
๔	ศ. ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๕	รศ. ดร.สมาน งามสนิท	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๖	รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
กลุ่มที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓ คน		

๗	นายสายชล ชมภู	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่าง
๘	นายวิเศษ ปิ่นพิทักษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนเพชรพิทยาคม
๙	นายธัญชัย พรหมภักดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมศิลป์

กลุ่มที่ ๔ นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน ๓ คน

๑๐	ดร.เสกสรร นิยมเพ็ง	นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
๑๑	ดาบตำรวจวัฒนพงษ์ เกิดพูล	นายกเทศมนตรีเมืองวิเชียรบุรี
ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๒	นายไฉน ก้อนทอง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก

กลุ่มที่ ๕ ผู้ปกครองเยาวชน จำนวน ๓ คน

๑๓	นายวิฑูรย์ สาริวัต	ตัวแทนผู้ปกครองเยาวชน
๑๔	นางจุฑามาศ สาริวัต	ตัวแทนผู้ปกครองเยาวชน
๑๕	นายภัทรกร เป้าสอน	ตัวแทนผู้ปกครองเยาวชน

กลุ่มที่ ๖ ประธานหรือผู้นำนักเรียน จำนวน ๓ คน

๑๖	นางสาวธารรัตน์ จันทสวัสดิ์	ประธานนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์
๑๗	นายภูริวัจน์ เจริญกิตติพนัน	รองประธานนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์
๑๘	นางสาววรรณช วิบูลย์กุลย์	กรรมการนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสนทนาตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้กำหนดจัดให้มีขึ้นเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ผ่านระบบออนไลน์ ZOOM Video Conferencing ID: 4567 8988 9993 จำนวน ๙ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	รศ. ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ	ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
๓	พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ. ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
๔	รศ. ดร.ภัทรพล ใจเย็น	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
๕	พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ. ดร.	หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๖	ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง	เลขาธิการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๗	อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๘	อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๙	นางสาวรุจิรา ชมสูงเนิน	ผู้แทนเยาวชน

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๓. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑) คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีประสบการณ์โดยตรงและสามารถให้ข้อมูลในการศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้เป็นอย่างดี ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) กลุ่มที่ ๑) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มที่ ๒) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มที่ ๓) ผู้บริหารหรือบุคลากรสถานศึกษา กลุ่มที่ ๔) ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน กลุ่มที่ ๕) ผู้ปกครองเยาวชน กลุ่มที่ ๖) ประธานหรือผู้นำนักเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๘ รูปหรือคน

๑.๒) ยื่นคำร้อง บพ. ๖.๒ แบบคำร้องทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวเรียบร้อยแล้วจึงนำส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกำหนดวัน เวลาและสถานที่เพื่อเข้าไปสัมภาษณ์

๑.๓) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามวันและเวลานัด โดยใช้วิธีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสนทนา เพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งหลังจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ได้ขอบคุณพร้อมกับถ่ายภาพ

๑.๔) สรุปผลจากการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมความคิดเห็นและการอภิปรายในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เป็นวิธีการเสริมในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนาควรมีพื้นฐานประสบการณ์ที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑) ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาประธานกรรมการควบคุมเล่มดุษฎีนิพนธ์เพื่อคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัยรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จำนวน ๑๐ รูปหรือคน โดยรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะมีดังต่อไปนี้

๒.๒) ยืนคำร้อง บพ. ๖.๒ แบบคำร้องทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว นำส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกำหนดวัน เวลา และสถานที่ เพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๒.๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีรายละเอียดในการนำเสนอข้อมูล ประกอบด้วย ๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓. กรอบแนวคิดในการวิจัย ๔. ระเบียบวิธีวิจัย ๕. สรุปผลการวิจัย ๖. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย และ ๗. แบบประเมินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ใช้เครื่องบันทึกเสียง ในการบันทึกการสนทนา เพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๔) สรุปผลจากการเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๘ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๙ รูปหรือคน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีประสบการณ์โดยตรงหรือสามารถให้ข้อมูลการกล่อมเกลากิจการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อย่างครอบคลุม นำมาเขียนสรุปเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล พรรณนาและ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล เชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีหรือตอบปัญหาของการวิจัยให้เหมาะสม พร้อมทั้งนำเสนอแนะข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร ได้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๐ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๓๙ แห่ง ที่มีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๗ ปี จำนวน ๓๕,๖๘๔ คน^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๗ ปี จำนวน ๓๙๖ คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๒.๑) การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร Taro Yamane กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง^๒ ดังนี้

สูตร	n	$=$	$\frac{N}{1+N(e)^2}$
โดย	N	$=$	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	$=$	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
	n	$=$	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๓๕,๖๘๔ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{35,684}{1+35,684(0.05)^2}$$

$$n = \frac{35,684}{1+89.21}$$

$$n = \frac{35,684}{90.21}$$

$$n = 395.565$$

$$n = 396$$

^๑ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา, ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔.

^๒ สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

๒.๒) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น ๒ ชั้นหรือกลุ่ม คือ ๑) บุคลากรทางการศึกษา และ ๒) เยาวชน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วนที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ ที่	ข้อมูลกำลังคนของส่วนราชการ	จำนวน ประชากร (คน)	สัดส่วน	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
๑	สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ พิเศษ	๘,๗๑๘	$\frac{๘,๗๑๘ \times ๘,๗๑๘}{๓๕,๖๘๔}$	๔๗
๒	สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่	๓,๙๒๔	$\frac{๓,๙๒๔ \times ๓,๙๒๔}{๓๕,๖๘๔}$	๔๓
๓	สถาบันการศึกษานขนาดกลาง	๑๕,๑๑๓	$\frac{๑๕,๑๑๓ \times ๑๕,๑๑๓}{๓๕,๖๘๔}$	๑๖๘
๔	สถาบันการศึกษาขนาดเล็ก	๗,๙๒๙	$\frac{๗,๙๒๙ \times ๗,๙๒๙}{๓๕,๖๘๔}$	๘๘
	รวม	๓๕,๖๘๔	รวมกลุ่มตัวอย่าง	๓๙๖

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งเป็น ๔ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ ประเภทของสถาบันการศึกษา นับถือศาสนา เป็นแบบสอบถาม ประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๖ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลากิจการการเมือง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน ๑๕ ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านสถาบันครอบครัว	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านสถาบันการศึกษา	จำนวน ๓ ข้อ
ด้านองค์กรศาสนา	จำนวน ๓ ข้อ

ด้านกลุ่มเพื่อน

จำนวน ๓ ข้อ

ด้านองค์กรทางการเมือง

จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน ๑๒ ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านฉันทะ ความพอใจ

จำนวน ๓ ข้อ

ด้านวิริยะ ความเพียร

จำนวน ๓ ข้อ

ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่

จำนวน ๓ ข้อ

ด้านวิมังสา ความรอบครอบ

จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวน ๑๒ ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

การเรียนรู้ทางการเมือง

จำนวน ๓ ข้อ

การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง

จำนวน ๓ ข้อ

การมีอุดมการณ์ทางการเมือง

จำนวน ๓ ข้อ

การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง

จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้อย่างเสรี

ตอนที่ ๒ ถึงตอนที่ ๔ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale^๓ ซึ่งจะมีข้อคำถามแบบประมาณค่าที่ใช้วัด ๕ ระดับ (Rating Scale) และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

น้อยที่สุด	ให้คะแนน	๑	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	๒	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	๓	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	๔	คะแนน
มากที่สุด	ให้คะแนน	๕	คะแนน

^๓ Likert, Rensis, "The Method of Constructing and Attitude Scale", *Reading in Attitude Theory and Measurement*, Fishbein, Martin, Ed, (New York: Wiley & Son, 1967), pp. 90-95.

๒) เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย^๔ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๑ – ๒.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๑ – ๓.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๑ – ๔.๕๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๑ – ๕.๐๐	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

๓) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๓.๑) ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและสร้างเครื่องมือเป็นแบบบันทึกเอกสาร เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ เก็บผลการวิเคราะห์ไว้ในแบบบันทึกเอกสาร

๓.๒) นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการนำข้อมูลสรุปประเด็นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาจัดทำเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง ๕ ตัวแปร รวมข้อคำถามทั้งสิ้น ๓๙ ข้อคำถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC มากกว่า ๐.๖ ขึ้นไป จึงจะแปลผลว่าใช้ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน ประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	ศ. ดร.บุญทัน ดอกไธสง	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	รศ. ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
๓	รศ. ดร.วัชรินทร์ ขาญศิลป์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๔	รศ. ดร.ธิดา หนัมนี่	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

^๔ Best, J.W., *Research in Education*, (New jersey: Prentice – Hall, 1977), p. 482.

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๕	อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๓.๓) นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบมาเป็นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบหลัก “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลாதองศาเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” และการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๔) การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการหาค่าความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังต่อไปนี้

๔.๑) การหาค่าความตรง (Validity) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน

เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมของโครงสร้างแล้วนำมาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านจะประเมินให้คะแนน ๓ ระดับ คือ +๑ = มีความสอดคล้อง ๐ = ไม่แน่ใจ -๑ = ไม่สอดคล้อง จากนั้นคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จะต้องมียกมากกว่า ๐.๖ ขึ้นไป ซึ่งข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ โดยข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) เท่ากับ ๑.๐๐

๔.๒) หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๓๖ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้และสามารถจำแนกตามตัวแปรได้ดังนี้

^๕ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุฬาลงกรณ์ฯ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๑.

ตารางที่ ๓.๒ แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	จำนวนข้อ
สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลாதาง		
การเมือง	.972	15
หลักอิทธิบาท ๔	.894	12
การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชน		
ของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	.945	12
รวม	.936	39

๔.๓) นำเสนอแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
งานวิจัยเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่าง
จริงในการศึกษาวิจัยต่อไป

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑) การศึกษา “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ
สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” คือ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือใน
การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการศึกษา และเยาวชน จำนวน ๓๙๖ คน

๒) ยื่นคำร้อง บพ. ๖.๒ แบบคำร้องทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตใช้สถานที่เก็บข้อมูลวิจัย เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าว เรียบร้อยแล้ว นำส่ง
ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยกำหนดวัน เวลาและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อ
ลงพื้นที่เก็บข้อมูล

๓) ลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามสำหรับการวิจัยกับบุคลากรทางการศึกษา และเยาวชน
ตามที่กำหนดไว้ จำนวน ๓๙๖ คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

๔) เมื่อรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด จำนวน ๓๙๖ ชุด แล้วซึ่งคิดเป็น ๑๐๐
เปอร์เซ็นต์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม
สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์
ของแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำข้อมูลวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป นำข้อมูล

ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วไปบันทึกในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมประมวลผลทางสถิติสำเร็จรูป ให้ทำการประมวลผลตามสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ (Level of Significance) การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา

๑.๑ ข้อมูลในตอนต้นที่ ๑ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๑.๒ ข้อมูลตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลางานการเมือง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย การใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๓ ข้อมูลตอนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย การใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๔ ข้อมูลตอนที่ ๔ คำถามเกี่ยวกับกล่อมเกลางานการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๑.๕ ข้อมูลตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีแบบ Stepwise เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลางานการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวិจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๖ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ โดยนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๓ พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๑.๑ การศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

การศึกษากการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน ๑๘ รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงในกลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารหรือบุคลากรสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน ผู้ปกครองเยาวชน และประธานนักเรียนหรือผู้นำนักเรียน ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นครอบคลุมประเด็นเรื่องที่วิจัยจากผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑. ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่มีค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกต่อการเมืองอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการเรียนทางการเมือง พบว่า

๑) การส่งเสริมเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ควรเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนให้เยาวชนมีจิตสาธารณะ และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคม การบูรณาการหลักสูตร เช่น สติและสัมปชัญญะ ในการตัดสินใจ จะช่วยให้เยาวชนสามารถมองการเมืองในเชิงบวกและพัฒนาทัศนคติที่เหมาะสม^๑

๒) การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมทางการเมืองสามารถทำได้โดยการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เช่น การจัดเวทีจำลองการประชุมสภา หรือการจัดกิจกรรมเสวนาที่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจระบบการเมืองอย่างถูกต้อง สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยและการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่เปิดกว้างและเชิงบวก^๒

๓) สถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองในลักษณะที่สร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเกิดความสนใจ เช่น การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยาย การจัดกิจกรรมเลือกตั้งในโรงเรียน หรือการจัดประกวดโครงงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเห็นคุณค่าในการมีส่วนร่วมและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการเมือง^๓

๔) การสร้างความเข้าใจในเรื่องการเมืองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ควรเริ่มจากการบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น การสอนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การส่งเสริมกิจกรรมในโรงเรียนที่ให้เยาวชนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน จะช่วยพัฒนาทักษะและปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย^๔

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๕) สถาบันการศึกษาในพื้นที่สามารถทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ทางการเมืองของเยาวชน เช่น การจัดค่ายอบรมผู้นำเยาวชน หรือการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารงานในระบบประชาธิปไตย กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจระบบการเมืองในระดับปฏิบัติและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง^๕

๖) การส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมือง ควรดำเนินการโดยการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมในชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมอภิปราย หรือการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาท้องถิ่น สถาบันการศึกษาควรทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดี และสนับสนุนให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมือง^๖

๗) ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เยาวชนเข้าใจความสำคัญของการเมือง ผ่านการพูดคุยและการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมการอ่านหนังสือเกี่ยวกับประชาธิปไตย หรือการชวนเยาวชนติดตามข่าวสารบ้านเมือง การสนับสนุนในเชิงบวกนี้ช่วยให้เยาวชนเกิดความสนใจและพัฒนาทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ต่อการเมือง^๗

๘) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของเยาวชนในฐานะพลเมือง เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน หรือการจัดอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมที่สำคัญ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยฝึกให้เยาวชนเรียนรู้การแสดงความคิดเห็น การทำงานเป็นทีม และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตย^๘

๙) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองสามารถทำได้โดยการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น การร่วมออกแบบโครงการพัฒนาโรงเรียนหรือชุมชน การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำและพัฒนาความคิดเชิงบวกต่อการเมือง^๙

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมทางการเมือง โดยการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในหลักสูตร การจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน การจัดเวทีอภิปราย หรือการประกวดโครงงานด้านการพัฒนาสังคม รวมถึงการ

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึก นอกจากนี้ การทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดค่ายอบรม การศึกษาดูงาน หรือการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน ยังช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ อีกทั้งผู้ปกครองยังมีบทบาทสนับสนุนโดยการส่งเสริมให้เยาวชนติดตามข่าวสารและพูดคุยเรื่องการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้เยาวชนพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการเมือง แต่ยังเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำและความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสังคม

แผนภาพที่ ๔.๑ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง^{๑๑}

ตารางที่ ๔.๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติและสร้างประสบการณ์จริง	๓	๒,๘,๙
๒	การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในหลักสูตรและการสอน	๓	๔,๕,๖
๓	การทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม	๓	๑,๓,๗

^{๑๑} สักร่างแผนภาพโดยผู้วิจัย

๒. ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองและผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง พบว่า

๑) สถาบันการศึกษาควรเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองผ่านหลักสูตร เช่น ทศพิธราชธรรมและหลักสัจจกต ๔ เพื่อให้เยาวชนเข้าใจถึงคุณสมบัติที่ดีของนักการเมือง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติจริง เช่น การจำลองบทบาทผู้นำในชุมชน หรือการวิเคราะห์กรณีศึกษาของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม^{๑๑}

๒) การพัฒนาเยาวชนให้เข้าใจบทบาทของนักการเมืองสามารถทำได้ผ่านการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับระบบการปกครอง โครงสร้างการเมือง และบทบาทของผู้นำในสังคม การจัดเสวนาและการประชุมวิชาการเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ช่วยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองในชีวิตประจำวัน และปลูกฝังค่านิยมที่ดีต่อระบบประชาธิปไตย^{๑๒}

๓) สถาบันการศึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การจัดการเลือกตั้งสภานักเรียน การเสวนากับนักการเมืองในพื้นที่ หรือการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้บทบาทของนักการเมืองในบริบทจริง กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของผู้นำทางการเมืองและสร้างแรงบันดาลใจในการมีส่วนร่วมทางสังคม^{๑๓}

๔) การจัดกิจกรรมในโรงเรียน เช่น โครงการอบรมความเป็นพลเมืองที่ดี หรือการนำเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอน ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในระบบการเมือง การฝึกเยาวชนให้ตระหนักถึงบทบาทของผู้นำทางการเมืองและความสำคัญของการทำงานเพื่อส่วนรวม ยังเป็นพื้นฐานที่ช่วยสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ^{๑๔}

๕) สถาบันการศึกษาในพื้นที่สามารถร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารงานในระดับท้องถิ่น เช่น การจัดประชุม

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

จำลอง หรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานราชการ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความเข้าใจในบทบาทของผู้นำ และเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานในระบบการเมือง^{๑๕}

๖) การให้ความรู้เยาวชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมในชุมชน เช่น การประชุมร่วมระหว่างนักการเมืองและเยาวชน หรือการจัดค่ายเยาวชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำ การสื่อสารข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของนักการเมืองในฐานะผู้แก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน^{๑๖}

๗) การสนับสนุนให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของนักการเมือง ควรเริ่มต้นจากการส่งเสริมให้พวกเขาเรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี เช่น การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้นำ การพูดคุยถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมของนักการเมืองในครอบครัวช่วยเสริมสร้างมุมมองเชิงบวก และสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนในอนาคต^{๑๗}

๘) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วม เช่น การอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของนักการเมือง หรือการจัดโครงการศึกษาบทเรียนจากประวัติศาสตร์การเมืองของไทย กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความเข้าใจในหน้าที่ของผู้นำทางการเมือง และปลูกฝังจิตสำนึกในการทำงานเพื่อสังคม^{๑๘}

๙) การส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของนักการเมืองควรดำเนินการผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นการเรียนรู้ เช่น การจัดค่ายฝึกทักษะความเป็นผู้นำ หรือการเรียนรู้จากกรณีศึกษาเกี่ยวกับนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จในระดับชาติและท้องถิ่น การฝึกฝนเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเห็นความสำคัญของบทบาททางการเมืองและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำที่ดีในอนาคต^{๑๙}

๑๐) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เปิดโอกาสให้นักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติได้สื่อสารกับเยาวชนโดยตรง การบรรยายเชิงวิชาการ หรือการสัมมนาเกี่ยวกับโครงสร้างการเมืองและกระบวนการตัดสินใจของนักการเมืองจะช่วยให้เยาวชนมองเห็นภาพรวมของบทบาทผู้นำทางการเมือง และสร้างทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองของประเทศ^{๒๐}

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

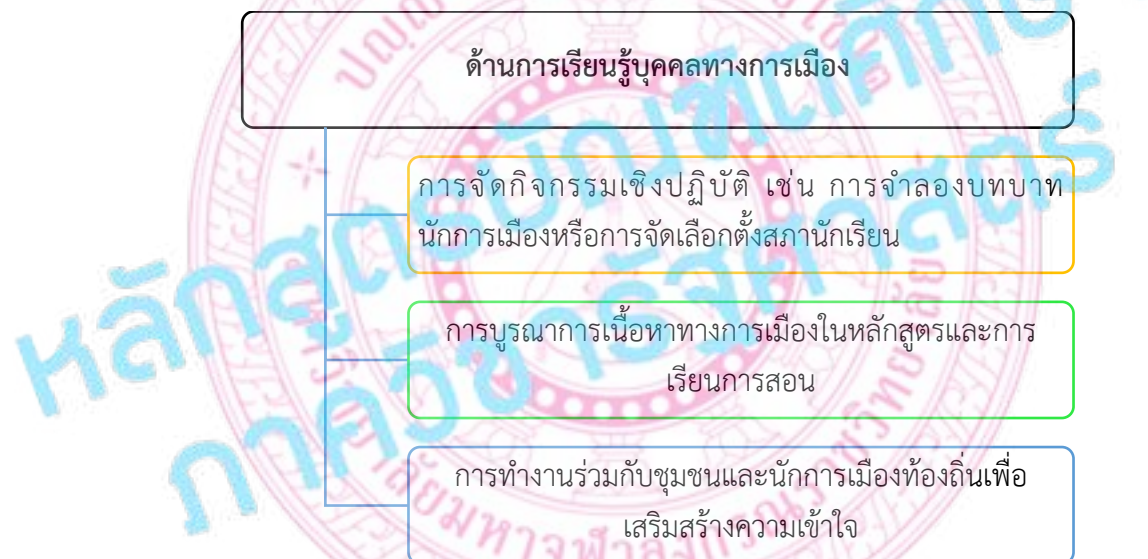
^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ อาทิ การเลือกตั้งสถานักเรียน การประชุมจำลอง และการเสวนากับนักการเมือง เพื่อให้เยาวชนได้สัมผัสกระบวนการจริง นอกจากนี้ ยังมี การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังความเข้าใจในระบบการปกครองและบทบาทของผู้นำทางการเมือง สถาบันการศึกษายังทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานหรือค่ายอบรมที่เสริมสร้างความรู้และทักษะความเป็นผู้นำ เยาวชนจึงได้เรียนรู้คุณลักษณะที่ดีของนักการเมืองและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีและแรงบันดาลใจให้เยาวชนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

แผนภาพที่ ๔.๒ การกล่อมเกลாத่านการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง^{๒๑}

^{๒๑} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่
เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การจำลอง บทบาททางการเมืองหรือการจัดเลือกตั้งสภา นักเรียน	๔	๓,๘,๙,๑๐
๒	การบูรณาการเนื้อหาทางการเมืองใน หลักสูตรและการเรียนการสอน	๓	๔,๕,๖
๓	การทำงานร่วมกับชุมชนและนักการเมือง ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ	๓	๒,๗,๙

๓. ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีจุดยืน มีความเชื่อ
และมีค่านิยมทางการเมืองเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาลอย่างไร
จากการสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง พบว่า

๑) การปลูกฝังจุดยืนและค่านิยมทางการเมืองของเยาวชนควรดำเนินการควบคู่กับการ
สอนหลักคุณธรรมและจริยธรรม สถาบันการศึกษาสามารถบูรณาการหลักพุทธธรรม เช่น
ทศพิธราชธรรม และอริยสัจ ๔ ในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของ
พรรคการเมืองและรัฐบาลในเชิงคุณธรรม และตระหนักถึงความสำคัญของการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บน
หลักแห่งเหตุและผล^{๒๒}

๒) การสร้างจุดยืนและความเชื่อทางการเมืองของเยาวชนต้องอาศัยการให้ข้อมูลที่เป็น
กลางและเป็นระบบ สถาบันการศึกษาควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพรรค
การเมืองและรัฐบาล โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้อภิปราย ถกเถียง และฝึกคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับ
แนวทางทางการเมืองที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตย^{๒๓}

๓) การดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีจุดยืนทางการเมืองควรอยู่บนพื้นฐานของการให้
ข้อมูลที่รอบด้าน สถาบันการศึกษาสามารถจัดกิจกรรมเช่น การจำลองการเลือกตั้ง การประชุมจำลอง

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ของพรรคการเมือง หรือการเชิญนักการเมืองจากหลากหลายพรรคมาบรรยาย เพื่อให้เยาวชนได้สัมผัสกับแนวคิดที่แตกต่างและสามารถพัฒนาความเชื่อทางการเมืองของตนเองอย่างมีเหตุผล^{๒๔}

๔) การบูรณาการเนื้อหาทางการเมืองในหลักสูตรเป็นแนวทางสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับพรรคการเมืองและรัฐบาล โรงเรียนควรสอนให้เยาวชนเข้าใจโครงสร้างของรัฐ ระบบการเมือง และบทบาทของพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้พวกเขาสามารถวิเคราะห์และประเมินการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีหลักการ^{๒๕}

๕) สถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้บทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาล ผ่านกิจกรรมภาคสนาม เช่น การศึกษาดูงานในหน่วยงานราชการ การสัมมนากับนักการเมืองในพื้นที่ และการจัดเวทีเสวนาร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจในเชิงปฏิบัติ^{๒๖}

๖) สถาบันการศึกษาควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงเยาวชนกับบริบททางการเมืองในระดับชุมชน ผ่านโครงการที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การประชุมร่วมกับผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งช่วยให้พวกเขาเข้าใจบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาลจากประสบการณ์ตรง^{๒๗}

๗) การสร้างค่านิยมทางการเมืองที่เหมาะสมให้กับเยาวชนต้องเริ่มต้นจากการให้ความรู้ที่ถูกต้องในครอบครัว สถาบันการศึกษาสามารถสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเยาวชนและผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการสนทนาและพัฒนาแนวคิดที่มีเหตุผลและเป็นอิสระ^{๒๘}

๘) โรงเรียนสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมีจุดยืนทางการเมืองผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การเลือกตั้งสถานักเรียนที่จำลองระบบพรรคการเมือง หรือการอภิปรายเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาล กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจหลักการประชาธิปไตย และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเมือง^{๒๙}

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๙) การส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองและรัฐบาลในหมู่เยาวชนสามารถทำได้ โดยการจัดโครงการพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและการเมือง เช่น การจัดกิจกรรมจำลองการบริหารประเทศ การถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ทางการเมืองในอดีต และการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างเยาวชนจากหลากหลายกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่เป็นกลางและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง^{๙๐}

๑๐) โรงเรียนควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาลผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การเชิญนักวิชาการด้านการเมืองมาบรรยาย หรือการจัดค่ายอบรมผู้นำเยาวชน เพื่อให้พวกเขามีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงสร้างการเมือง และสามารถพัฒนาจุดยืนของตนเองได้อย่างมีเหตุผล^{๙๑}

๑๑) สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนให้เยาวชนพัฒนาความเชื่อทางการเมืองบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองในกระบวนการนิติบัญญัติและบริหาร เพื่อให้พวกเขาตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบบการเมือง^{๙๒}

๑๒) การปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองให้กับเยาวชนควรอยู่บนพื้นฐานของการเปิดกว้างทางความคิด สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งที่เป็นกลาง ศึกษาประวัติศาสตร์การเมือง และฝึกฝนการคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้พวกเขาสามารถกำหนดจุดยืนทางการเมืองของตนเองได้อย่างมีหลักการ^{๙๓}

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจุดยืน ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองที่เหมาะสมให้แก่เยาวชน โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาลผ่านการบูรณาการเนื้อหาทางการเมืองในหลักสูตรการเรียนการสอน ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน การเสวนาทางการเมือง และโครงการจำลองการบริหารประเทศ นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนเรียนรู้จากนักการเมืองหรือผู้นำในสังคม เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างและบทบาทของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและเป็นกลาง ทั้งนี้ ครอบครัวและชุมชนยังมี

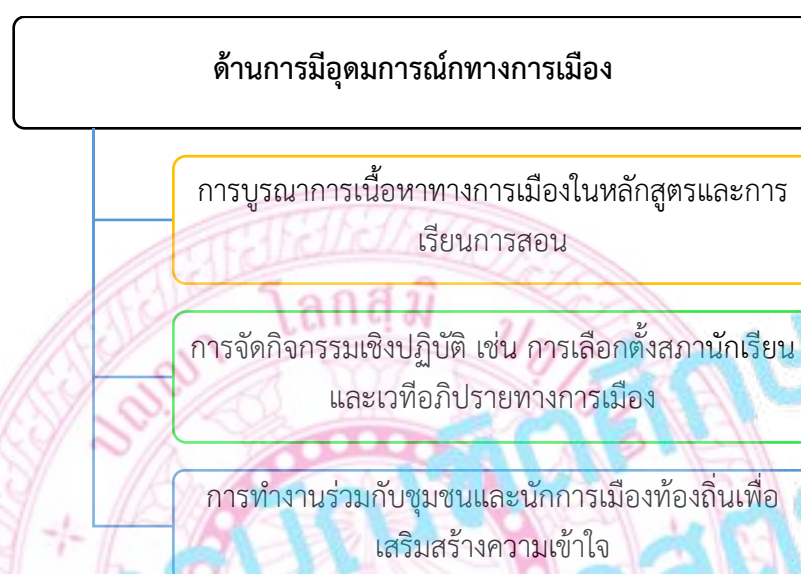
^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

บทบาทในการสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้ผ่านการอภิปรายและติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมี
 วิจารณญาณ กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนสามารถกำหนดจุดยืนของตนเองบนพื้นฐานของ
 เหตุผล ความรู้ และจริยธรรมทางการเมือง อันนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความ
 รับผิดชอบต่อสังคม

แผนภาพที่ ๔.๓ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์
 ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง^{๓๔}

ตารางที่ ๔.๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชน
 ของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การสื่อสารที่ชัดเจนและกระชับเพื่อลดความคลุมเครือ	๔	๒,๔,๑๐,๑๒
๒	การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การเลือกตั้งสถานักเรียนและเวทีอภิปรายทางการเมือง	๔	๓,๘,๙,๑๑
๓	การทำงานร่วมกับชุมชนและการเรียนรู้จากนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ	๔	๑,๕,๖,๗

^{๓๔} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

๔. การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทและความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองของตน กับนโยบายและการบริหารประเทศอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง พบว่า

๑) สถาบันการศึกษาควรบูรณาการหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ ๔ และหลักสัมมาทิฐิ ในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองของตนกับแนวทางการบริหารประเทศ การปลูกฝังให้เยาวชนใช้ปัญญาไตร่ตรองและพิจารณาผลกระทบของนโยบายต่าง ๆ อย่างเป็นกลาง จะช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์^{๓๕}

๒) การส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองควรดำเนินการผ่านการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ สถาบันการศึกษาสามารถจัดกิจกรรมอภิปรายหรือเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐบาลกับแนวทางการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เยาวชนเห็นภาพรวมของระบบการเมืองและมีจุดยืนที่ชัดเจน^{๓๖}

๓) สถาบันศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเชิงปฏิบัติ เช่น การจำลองการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง หรือโครงการศึกษานโยบายสาธารณะ เพื่อให้เยาวชนเข้าใจว่าการบริหารประเทศมีความเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เหล่านี้ช่วยให้เยาวชนพัฒนาแนวคิดทางการเมืองที่มีหลักการและเป็นเหตุเป็นผล^{๓๗}

๔) การบูรณาการเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงผลกระทบของแนวคิดทางการเมืองที่มีต่อการบริหารประเทศ โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายของแต่ละพรรคการเมือง เพื่อให้พวกเขาเรียนรู้และพัฒนาจุดยืนของตนเองอย่างมีวิจารณญาณ^{๓๘}

๕) สถาบันการศึกษาสามารถร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองกับการบริหารประเทศ ผ่านการศึกษาดู

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

งานในหน่วยงานภาครัฐ หรือการเชิญผู้บริหารท้องถิ่นมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งช่วยให้เยาวชนเข้าใจว่าอุดมการณ์ของแต่ละฝ่ายมีผลต่อการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง^{๓๙}

๖) การให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองและการบริหารประเทศควรมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน การจัดโครงการเสวนา การจัดค่ายเยาวชน หรือการศึกษากรณีศึกษาทางการเมือง จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงแนวคิดของแต่ละกลุ่มทางการเมืองและเห็นถึงผลกระทบของนโยบายต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง^{๔๐}

๗) ครอบครัวยังเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองที่เหมาะสมให้กับเยาวชน สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครอบครัวเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมือง และสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง เพื่อให้พวกเขาสามารถพัฒนาทัศนคติทางการเมืองที่เป็นอิสระและมีหลักการ^{๔๑}

๘) โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงออกถึงแนวคิดทางการเมืองของตนเอง เช่น การจัดโครงการวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล หรือการอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองในการกำหนดทิศทางของประเทศ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเชื่อมโยงอุดมการณ์ของตนกับกระบวนการบริหารประเทศอย่างมีเหตุผล^{๔๒}

๙) การเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองของเยาวชนสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การศึกษาดูงานในรัฐสภา หรือการสัมมนากับบุคคลที่มีบทบาททางการเมือง การให้เยาวชนได้สัมผัสกับแนวทางการบริหารประเทศโดยตรง จะช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ของตนกับการกำหนดนโยบายของรัฐ^{๔๓}

๑๐) โรงเรียนควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้แนวคิดทางการเมืองที่หลากหลาย และตระหนักว่าการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การส่งเสริมให้เยาวชนศึกษานโยบายและแนวคิดของพรรคการเมืองต่าง ๆ ผ่านการอ่าน วิเคราะห์ และอภิปรายอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้พวกเขาสามารถกำหนดจุดยืนของตนเองได้อย่างมั่นคง^{๔๔}

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

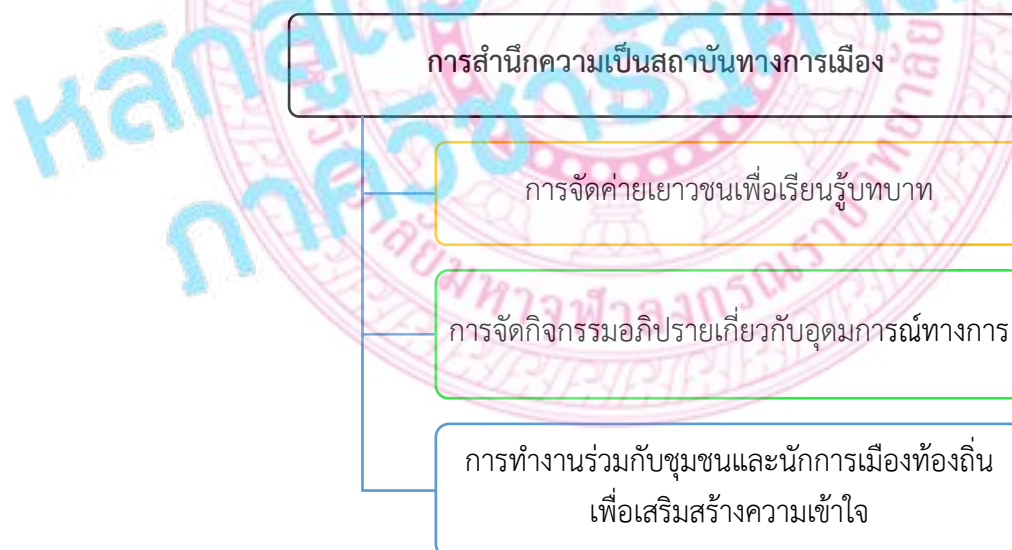
^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๑) สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง และศึกษาผลกระทบของนโยบายที่แตกต่างกันต่อการบริหารประเทศ ผ่านการศึกษากรณีศึกษาจากประวัติศาสตร์การเมืองทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้พวกเขาตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิและหน้าที่ต่อสังคม^{๔๕}

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้เยาวชนเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองกับกระบวนการกำหนดนโยบายและการบริหารประเทศ ผ่านการบูรณาการเนื้อหาทางการเมืองในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของแนวคิดทางการเมืองที่มีต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังจัดกิจกรรมเสริม เช่น การจำลองการกำหนดนโยบาย การจัดเสวนาทางการเมือง และการศึกษาดูงานในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนยังช่วยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับฟังมุมมองจากนักการเมืองและผู้บริหารที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐ อีกทั้งครอบครัวมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนสามารถพัฒนาแนวคิดที่มีหลักการและมีจุดยืนที่มั่นคง

แผนภาพที่ ๔.๔ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง^{๔๖}

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๔๖} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๔ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชน
ของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การจัดค่ายเยาวชนเพื่อเรียนรู้บทบาท	๔	๑,๔,๕,๖
๒	การจัดกิจกรรมอภิปรายเกี่ยวกับ อุดมการณ์ทางการเมือง	๓	๒,๗,๘
๓	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง	๓	๓,๙,๑๐

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัด
เพชรบูรณ์

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๖ คน จำแนก
ตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ ประเภทของสถาบันการศึกษา และนับถือศาสนา
แสดงด้วยความถี่และร้อยละมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕ จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๙๖)		
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๖๔	๔๑.๔๑
หญิง	๑๔๕	๓๖.๖๒
ทางเลือก	๘๗	๒๑.๙๗
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
อายุ		
อายุ ๑๔ ปี	๖๒	๑๕.๖๖
อายุ ๑๕ ปี	๑๐๗	๒๗.๐๒
อายุ ๑๖ ปี	๙๐	๒๒.๗๓
อายุ ๑๗ ปี	๑๓๗	๓๔.๖๐
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๕ จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๓๙๖)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	๗๗	๑๙.๔๔
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๙๘	๕๐.๐๐
ปวช./ปวส.	๖๗	๑๖.๙๒
อื่น ๆ	๕๔	๑๓.๖๔
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
ตำแหน่ง/หน้าที่		
นักเรียน/นักศึกษา	๑๒๖	๓๑.๘๒
กรรมการนักเรียน/สภานักศึกษา	๑๑๒	๒๘.๒๘
ผู้นำนักเรียน/ผู้นำนักศึกษา	๙๒	๒๓.๒๓
อื่น ๆ	๖๖	๑๖.๖๗
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
ประเภทของสถาบันการศึกษา		
โรงเรียนรัฐบาล	๑๕๓	๓๘.๖๔
วิทยาลัยการอาชีพ	๘๕	๒๑.๔๖
โรงเรียนเอกชน	๑๑๙	๓๐.๐๕
อื่น ๆ	๓๙	๙.๘๕
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐
นับถือศาสนา		
ศาสนาพุทธ	๑๒๓	๓๑.๐๖
ศาสนาคริสต์	๑๐๙	๒๗.๕๓
ศาสนาอิสลาม	๙๒	๒๓.๒๓
อื่น ๆ	๗๒	๑๘.๑๘
รวม	๓๙๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศชาย จำนวน ๑๖๔ ราย คิดเป็น ร้อยละ ๔๑.๔๑ เพศหญิง จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๒ และทางเลือก จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙๗ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ อายุ ๑๗ ปี จำนวน ๑๓๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๐ อายุ ๑๕ ปี จำนวน ๑๐๗ ราย คิดเป็น ร้อยละ ๒๗.๐๒ อายุ ๑๖ ปี จำนวน ๙๐ ราย คิดเป็น ร้อยละ ๒๒.๗๓ และอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๖๒ ราย คิดเป็น ร้อยละ ๑๕.๖๖ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๔ ปวช./ปวส. จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๒ และอื่น ๆ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖๔ ตามลำดับ

ตำแหน่ง/หน้าที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่ง/หน้าที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘๒ กรรมการนักเรียน/สภานักศึกษา จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒๘ ผู้นำนักเรียน/ผู้นำนักศึกษา จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๓ และอื่น ๆ จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ ตามลำดับ

ประเภทของสถาบันการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่โรงเรียนรัฐบาล จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๔ โรงเรียนเอกชน จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๕ วิทยาลัยการอาชีพ จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๕ และอื่น ๆ จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๕ ตามลำดับ

นับถือศาสนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๖ ศาสนาคริสต์ จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๓ ศาสนาอิสลาม จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๓ และอื่น ๆ จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๘ ตามลำดับ

๔.๒.๒ การglomเกลตาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับของการglomเกลตาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ๑) การเรียนรู้ทางการเมือง ๒) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง ๓) การมีอุดมการณ์ทางการเมือง และ ๔) การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง โดยผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง
ให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

(n=๓๙๖)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	การเรียนรู้ทางการเมือง	๒.๙๙	๐.๕๓	ปานกลาง
๒	การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง	๓.๑๕	๐.๗๕	ปานกลาง
๓	การมีอุดมการณ์ทางการเมือง	๓.๕๗	๐.๗๙	มาก
๔	การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง	๒.๗๖	๐.๙๒	ปานกลาง
รวม		๓.๑๒	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง
($\bar{X} = ๓.๕๗$, S.D. = ๐.๗๙) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๗๕) การเรียนรู้ทาง
การเมือง ($\bar{X} = ๒.๙๙$, S.D. = ๐.๕๓) และการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = ๒.๗๖$, S.D.
= ๐.๙๒) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาคือ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง
ให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ แยกเป็นรายด้าน

(n=๓๙๖)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การเรียนรู้ทางการเมือง				
๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้ เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง สถาบันการเมือง กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องใน สังคม	๔.๔๘	๐.๗๘	มาก
๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรม หรือการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการมีส่วน ร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การ แสดงความคิดเห็น หรือการอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ	๒.๐๗	๐.๙๑	น้อย

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง
ให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ แยกเป็นรายด้าน (ต่อ)

(n=๓๙๖)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๓	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้ เยาวชนมีค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกต่อการเมือง เช่น ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และการทำหน้าที่พลเมือง	๒.๔๒	๑.๐๕	น้อย
	รวม	๒.๙๙	๐.๕๓	ปานกลาง
การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง				
๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้ เยาวชนมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของ นักการเมืองและผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ	๒.๔๕	๑.๐๗	น้อย
๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรม หรือสอนเกี่ยวกับวิธีที่บุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมือง สามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งใน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	๒.๔๑	๑.๐๖	น้อย
๓	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้ เยาวชนสามารถติดตามข่าวสารและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทของบุคคลที่มีอิทธิพลในกระบวนการ ตัดสินใจทางการเมือง	๓.๗๐	๑.๒๘	มาก
	รวม	๓.๑๕	๐.๗๕	ปานกลาง
การมีอุดมการณ์ทางการเมือง				
๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้ เยาวชนมีความเชื่อและค่านิยมทางการเมือง เช่น ความ ยุติธรรมทางสังคมและสิทธิเสรีภาพของพลเมือง	๓.๔๘	๑.๓๒	ปานกลาง
๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมที่ ช่วยให้เยาวชนพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของ รัฐบาลในด้านเศรษฐกิจและสังคม	๒.๔๐	๑.๐๙	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง
ให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ แยกเป็นรายด้าน (ต่อ)

(n=๓๙๖)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๓	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้ เยาวชนมีจุดยืนทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและ สร้างสรรค์เมื่อต้องเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่าง	๔.๖๓	๐.๔๘	มากที่สุด
	รวม	๓.๕๗	๐.๗๙	มาก
	การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง			
๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้ เยาวชนเข้าใจบทบาทและความสำคัญของอุดมการณ์ ทางการเมืองที่พวกเขายึดถือในการกำหนดทิศทาง ความคิดและการกระทำ	๒.๙๔	๑.๓๓	ปานกลาง
๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้ เยาวชนมีความชัดเจนในคุณค่า ความเชื่อ และจุดยืน ของตนต่อประเด็นทางการเมืองที่มีผลต่อสังคม	๒.๖๑	๑.๒๓	ปานกลาง
๓	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ช่วยให้เยาวชน ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทาง การเมืองของตนกับนโยบายและการบริหารประเทศ	๒.๗๒	๑.๓๒	ปานกลาง
	รวม	๒.๗๖	๐.๙๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่
เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๑๒, S.D. =
๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑. การเรียนรู้ทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๒.๙๙, S.D. =
๐.๕๓) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์
ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง สถาบันการเมือง กฎหมาย และ
นโยบายที่เกี่ยวข้องในสังคม ($\bar{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๗๘) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้
ส่งเสริมให้เยาวชนมีค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกต่อการเมือง เช่น ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และ

การทำหน้าที่พลเมือง ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 1.05) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมหรือการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.07$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

๒. การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้เยาวชนสามารถติดตามข่าวสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลที่มีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.28) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของนักการเมืองและผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 1.07) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมหรือสอนเกี่ยวกับวิธีที่บุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมืองสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ($\bar{X} = 2.40$, S.D. = 1.06) ตามลำดับ

๓. การมีอุดมการณ์ทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้เยาวชนมีจุดยืนทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์เมื่อต้องเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่าง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเชื่อและค่านิยมทางการเมือง เช่น ความยุติธรรมทางสังคมและสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 1.32) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X} = 2.40$, S.D. = 1.09) ตามลำดับ

๔. การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจบทบาทและความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองที่พวกเขายึดถือในการกำหนดทิศทางความคิดและการกระทำ ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.33) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองของตนกับนโยบายและการบริหารประเทศ ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 1.32) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้เยาวชนมีความชัดเจนในคุณค่า ความเชื่อ และจุดยืนของตนต่อประเด็นทางการเมืองที่มีผลต่อสังคม ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 1.23) ตามลำดับ

๔.๒.๓ สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง

สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง ประกอบด้วย ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านองค์กรศาสนา ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน และ ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวม

(n=๓๙๖)

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านสถาบันครอบครัว	๔.๐๒	๐.๕๑	มาก
๒	ด้านสถาบันการศึกษา	๓.๔๘	๐.๗๔	ปานกลาง
๓	ด้านองค์กรศาสนา	๓.๔๕	๐.๕๕	ปานกลาง
๔	ด้านกลุ่มเพื่อน	๒.๕๔	๐.๖๖	ปานกลาง
๕	ด้านองค์กรทางการเมือง	๓.๒๘	๐.๗๒	ปานกลาง
	รวม	๓.๓๕	๓.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๓.๓๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาจะได้ดังนี้ คือ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๕๑) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๐.๗๔) ด้านองค์กรศาสนา ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๕๕) ด้านองค์กรทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๐.๗๒) และด้านกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = ๒.๕๔$, S.D. = ๐.๖๖) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາ
ทางการเมือง แยกเป็นรายด้าน

(n=๓๙๖)

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกล่าทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสถาบันครอบครัว				
๑	สถาบันครอบครัวให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดค่านิยมและความเชื่อทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นถัดไป	๔.๖๓	๐.๔๘	มากที่สุด
๒	สถาบันครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เข้าใจถึงทัศนคติและมุมมองทางการเมือง	๓.๙๙	๐.๙๒	มาก
๓	สถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีและมีเหตุผล	๓.๔๓	๑.๓๘	ปานกลาง
	รวม	๔.๐๒	๐.๕๑	มาก
ด้านสถาบันการศึกษา				
๑	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้ความสำคัญกับการสอนวิชาที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น วิชาสังคมศึกษาและหน้าที่พลเมือง เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง	๓.๗๐	๑.๒๘	มาก
๒	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน	๓.๗๔	๑.๑๗	มาก
๓	สถาบันการศึกษาส่งเสริมเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่พลเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง	๓.๐๑	๑.๔๐	ปานกลาง
	รวม	๓.๔๘	๐.๗๔	ปานกลาง
ด้านองค์กรศาสนา				
๑	องค์กรศาสนาช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรมในจิตสำนึกของเยาวชน ซึ่งมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน	๓.๓๓	๑.๓๗	ปานกลาง
๒	องค์กรศาสนาส่งเสริมการสอนและแนวคิดทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม และการเคารพความเห็นต่างทางการเมือง	๔.๖๓	๐.๔๘	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง แยกเป็นรายด้าน (ต่อ)

(n=๓๙๖)

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๓	องค์กรศาสนาส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบ และบทบาทของพลเมืองที่ดีในสังคม	๒.๔๐	๑.๒๐	น้อย
	รวม	๓.๔๕	๐.๕๕	ปานกลาง
	ด้านกลุ่มเพื่อน			
๑	กลุ่มเพื่อนมีการส่งเสริมให้สนใจและติดตามข่าวสาร ทางการเมืองในปัจจุบัน	๒.๕๖	๑.๑๒	ปานกลาง
๒	กลุ่มเพื่อนช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของ พลเมืองที่ดีในสังคม	๒.๖๔	๑.๑๗	ปานกลาง
๓	เยาวชนได้รับอิทธิพลจากความคิดเห็นและค่านิยม ทางการเมืองของกลุ่มเพื่อน ซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถ ปรับตัวและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ดีขึ้น	๒.๔๓	๑.๐๙	น้อย
	รวม	๒.๕๔	๐.๖๖	ปานกลาง
	ด้านองค์กรทางการเมือง			
๑	เยาวชนมีโอกาสได้รับข้อมูลและความรู้ทางการเมือง จากองค์กรทางการเมือง เช่น หน่วยงานของรัฐหรือ องค์กรเอกชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหน้าที่ ของพลเมือง	๒.๔๐	๑.๐๙	มาก
๒	องค์กรทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการ ประชาธิปไตย	๔.๖๓	๐.๔๘	มากที่สุด
๓	เยาวชนรู้สึกว่าการเมืองส่งเสริมให้เยาวชนมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นที่ ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ	๒.๘๐	๑.๓๘	ปานกลาง
	รวม	๓.๒๘	๐.๗๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑. ด้านสถาบันครอบครัว พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ สถาบันครอบครัวให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดค่านิยมและความเชื่อทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นถัดไป ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) สถาบันครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เข้าใจถึงทัศนคติและมุมมองทางการเมือง ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.92) สถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีและมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 1.38) ตามลำดับ

๒. ด้านสถาบันการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 1.17) สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้ความสำคัญกับการสอนวิชาที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น วิชาสังคมศึกษาและหน้าที่พลเมือง เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.28) สถาบันการศึกษาส่งเสริมเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่พลเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 1.40) มีตามลำดับ

๓. ด้านองค์กรศาสนา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ องค์กรศาสนาส่งเสริมการสอนและแนวคิดทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม และการเคารพความเห็นต่างทางการเมือง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) องค์กรศาสนาช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรมในจิตสำนึกของเยาวชน ซึ่งมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 1.33) องค์กรศาสนาส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบและบทบาทของพลเมืองที่ดีในสังคม ($\bar{X} = 2.40$, S.D. = 1.20) ตามลำดับ

๔. ด้านกลุ่มเพื่อน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 1.09) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ กลุ่มเพื่อนช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดีในสังคม ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 1.17) กลุ่มเพื่อนมีการส่งเสริมให้ข้าพเจ้าสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองในปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 1.12) เยาวชนได้รับอิทธิพลจากความ

คิดเห็นและค่านิยมทางการเมืองของกลุ่มเพื่อน ซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ดีขึ้น ($\bar{X} = ๒.๔๓$, S.D. = ๐.๖๖) ตามลำดับ

๕. ด้านองค์กรทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๐.๗๒) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ องค์กรทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการประชาธิปไตย ($\bar{X} = ๔.๖๓$, S.D. = ๐.๔๘) องค์กรทางการเมืองส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ ($\bar{X} = ๒.๘๐$, S.D. = ๑.๓๘) เยาวชนมีโอกาสได้รับข้อมูลและความรู้ทางการเมืองจากองค์กรทางการเมือง เช่น หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหน้าที่ของพลเมือง ($\bar{X} = ๒.๔๐$, S.D. = ๑.๐๙) ตามลำดับ

๔.๒.๔ หลักอิทธิบาท ๔

หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ ความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ และ ๔) วิมังสา ความรอบครอบ ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหลักอิทธิบาท ๔

(n=๓๙๖)

ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ฉันทะ ความพอใจ	๒.๙๑	๐.๘๖	ปานกลาง
๒	วิริยะ ความเพียร	๓.๑๕	๐.๗๕	ปานกลาง
๓	จิตตะ ความเอาใจใส่	๓.๕๗	๐.๗๙	มาก
๔	วิมังสา ความรอบครอบ	๒.๘๖	๐.๕๔	ปานกลาง
รวม		๓.๑๒	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า หลักอิทธิบาท ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบผลการศึกษาดังนี้ คือ จิตตะ ความเอาใจใส่ ($\bar{X} = ๓.๕๗$, S.D. = ๐.๗๙) วิริยะ ความเพียร ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๗๕) ฉันทะ ความพอใจ ($\bar{X} = ๒.๙๑$, S.D. = ๐.๘๖) และวิมังสา ความรอบครอบ ($\bar{X} = ๒.๘๖$, S.D. = ๐.๕๔) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหลักอทิธิบาท ๔ แยกเป็นรายด้าน

(n=๓๙๖)

ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ฉันทะ ความพอใจ				
๑	เยาวชนมีความพอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยและเข้าใจหลักการของระบอบ นี้มากขึ้น	๒.๘๖	๑.๓๕	ปานกลาง
๒	เยาวชนมีความสนใจที่จะได้รับการปลูกฝังทัศนคติและ อุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยใน สถาบันการศึกษา	๓.๒๑	๑.๔๓	ปานกลาง
๓	เยาวชนมีความพอใจและตระหนักถึงความสำคัญของการ มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๒.๖๕	๑.๒๙	ปานกลาง
	รวม	๒.๙๑	๐.๘๖	ปานกลาง
วิริยะ ความเพียร				
๑	เยาวชนพยายามแสวงหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับ ระบอบประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่อง การปกครอง	๒.๘๖	๑.๓๔	ปานกลาง
๒	เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้เรื่องการเมืองและ กระบวนการประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนา ตนเอง	๒.๕๘	๑.๒๒	ปานกลาง
๓	เยาวชนพยายามรับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ ประชาธิปไตยจากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา	๔.๐๒	๑.๒๑	มาก
	รวม	๓.๑๕	๐.๗๕	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหลักอทธิบาท ๔ แยกเป็นรายด้าน (ต่อ)

(n=๔๐๐)

ข้อที่	หลักอทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
จิตตะ ความเอาใจใส่				
๑	เยาวชนมีความสนใจในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและนโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ	๓.๘๓	๑.๑๔	มาก
๒	เยาวชนให้ความสำคัญในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้สมัครและพรรคที่สังกัดในการเลือกตั้ง	๔.๑๕	๑.๐๙	มาก
๓	เยาวชนไตร่ตรองและพิจารณาถึงอิทธิพลของสื่อต่างๆ ในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง	๒.๗๓	๑.๓๔	ปานกลาง
	รวม	๓.๕๗	๐.๗๙	มาก
วิมังสา ความรอบครอบ				
๑	เยาวชนมีความสนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและระบบการปกครองต่างๆ	๔.๐๔	๑.๑๘	มาก
๒	เยาวชนมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างเป็นกลาง และไม่ยึดติดกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	๒.๑๐	๐.๙๐	น้อย
๓	เยาวชนมีความเข้าใจในความหลากหลายทางความคิดและมุมมองทางการเมือง และไม่สร้างความขัดแย้งกับผู้อื่น	๒.๔๕	๑.๒๓	น้อย
	รวม	๒.๘๖	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักอทธิบาท ๔ แยกเป็นรายด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑. **ฉันทะ ความพอใจ** พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๙๑$, S.D. = ๐.๘๖) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ เยาวชนมีความสนใจที่จะได้รับการปลูกฝังทัศนคติ

และอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.43) เยาวชนมีความพอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเข้าใจหลักการของระบอบนี้มากขึ้น ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 1.35) เยาวชนมีความพอใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 1.29) ตามลำดับ

๒. วิริยะ ความเพียร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ เยาวชนพยายามรับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 1.21) เยาวชนพยายามแสวงหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องการปกครอง ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 1.34) เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้เรื่องการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 1.22) ตามลำดับ

๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ เยาวชนให้ความสำคัญในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้สมัครและพรรคที่สังกัดในการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 1.09) เยาวชนมีความสนใจในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและนโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 1.14) เยาวชนไตร่ตรองและพิจารณาถึงอิทธิพลของสื่อต่างๆ ในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 1.34) ตามลำดับ

๔. วิมังสา ความรอบครอบ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาข้อที่คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับได้ดังนี้ เยาวชนมีความสนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและระบบการปกครองต่างๆ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 1.18) เยาวชนมีความเข้าใจในความหลากหลายทางความคิดและมุมมองทางการเมือง และไม่สร้างความขัดแย้งกับผู้อื่น ($\bar{X} = 2.45$, S.D. = 1.23) สามารถนำเสนอวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนได้อย่างสมเหตุสมผล ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง ($\bar{X} = 2.10$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

๔.๒.๕ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของการกล่อมเกลางานทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

๑) สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R Square	แทน	ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง
Std. Error	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในพยากรณ์
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณตัวแปรพยากรณ์ใน รูปคะแนนมาตรฐาน
$\hat{Y}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรที่ถูก พยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญ

ตัวแปรสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง

SumA	แทน	ด้านสถาบันครอบครัว
SumB	แทน	ด้านสถาบันการศึกษา
SumC	แทน	ด้านองค์กรศาสนา
SumD	แทน	ด้านกลุ่มเพื่อน
SumE	แทน	ด้านองค์กรทางการเมือง
X1	แทน	ผลรวม

ตัวแปรหลักอิทธิบาท ๔

SumAA	แทน	ฉันทะ ความพอใจ
SumBB	แทน	วิริยะ ความเพียร
SumCC	แทน	จิตตะ ความเอาใจใส่
SumDD	แทน	วิมังสา ความรอบครอบ
X2	แทน	ผลรวม

ตัวแปรการกล่อมเกลาทางการเมือง

SumAAA	แทน	การเรียนรู้ทางการเมือง
SumBBB	แทน	การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง
SumCCC	แทน	การมีอุดมการณ์ทางการเมือง
SumDDD	แทน	การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง
Y	แทน	ผลรวม

๒) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ ๔.๑๒ การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองกับหลักอิทธิบาท ๔

	SumA	SumB	SumC	SumD	SumE	รวมสื่อ	SumAA	SumBB	SumCC	SumDD	X2
SumA	1										
SumB	.122*	1									
SumC	.064	.113*	1								
SumD	-.173**	-.016	.166**	1							
SumE	.099*	.153**	.063	.072	1						
X1	.366**	.596**	.505**	.433**	.597**	1					
SumAA	.218**	.295**	-.044	-.047	.523**	.402**	1				
SumBB	.279**	.399**	-.124*	-.173**	.295**	.289**	.526**	1			
SumCC	-.021	.583**	.017	.038	.372**	.447**	.231**	.278**	1		
SumDD	.048	.338**	.119*	.051	.294**	.361**	.292**	.229**	.378**	1	
X2	.195**	.576**	-.026	-.054	.541**	.535**	.768**	.743**	.675**	.606**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมืองโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับหลักอิทธิบาท ๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการการกล่อมเกลາทางการเมืองกับหลักอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง (๐.๑๗๓ ถึง ๐.๓๙๙) ถือว่าไม่มีปัญหา Collinearity & Multicollinearity จึงต้องมีการทดสอบ Collinearity Statistics โดยพิจารณาจากค่า (Tolerance) และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) ดังตารางที่ ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของสถาบันที่มีบทบาท ในการกล่อมเกลາทางการเมืองกับหลักอิทธิบาท ๔

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง		
ด้านสถาบันครอบครัว	๐.๘๖๙	๑.๑๕๑
ด้านสถาบันการศึกษา	๐.๕๓๘	๑.๘๕๙
ด้านองค์กรศาสนา	๐.๘๙๕	๑.๑๑๘
ด้านกลุ่มเพื่อน	๐.๙๑๒	๑.๐๙๗
ด้านองค์กรทางการเมือง	๐.๖๐๙	๑.๖๔๓
หลักอิทธิบาท ๔		
ฉันทะ ความพอใจ	๐.๕๔๘	๑.๘๒๕
วิริยะ ความเพียร	๐.๖๐๐	๑.๖๖๗
จิตตะ ความเอาใจใส่	๐.๕๓๕	๑.๘๖๙
วิมังสา ความรอบครอบ	๐.๗๘๒	๑.๒๘๐

จากตารางที่ ๔.๑๓ ดัชนีบอกภาวะร่วมเส้นทางตรงพหุค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ได้ค่าระหว่าง ๐.๕๓๘ ถึง ๐.๙๑๒ ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนด คือ ๐.๑๙๐ และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor VIF) มีค่าระหว่าง ๑.๐๙๗ ถึง ๑.๘๖๙ ซึ่งมีค่าไม่เกินตามที่กำหนด คือ ๕.๓๐ แสดงว่า สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองกับหลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ สถาบันการก่อก่อเมลาทางการเมืองประกอบด้วย ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านองค์กรศาสนา ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการก่อก่อเมลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสมมติฐานที่ ๑ เกี่ยวกับสถาบันการก่อก่อเมลาทางการเมืองประกอบด้วย ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านองค์กรศาสนา ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการก่อก่อเมลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน ๕ ตัวแปร แล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใด และมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ สถาบันการก่อก่อเมลาทางการเมืองประกอบด้วย ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านองค์กรศาสนา ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการก่อก่อเมลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

สถาบันการก่อก่อเมลาทางการเมือง	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.050	.106		9.915**	.000
ด้านองค์กรทางการเมือง(SumE)	.292	.021	.500	14.059**	.000
ด้านสถาบันการศึกษา(SumB)	.225	.020	.396	11.166**	.000
ด้านกลุ่มเพื่อน(SumD)	.128	.022	.200	5.704**	.000

Multiple R = .721^c R Square = .519 Adjusted R Square = .515 Std. Error = .293

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า

สมมติฐานที่ ๒ สมมติฐานที่ ๒ หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ ความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ ๔) วิมังสา ความรอบครอบ อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการกล่อมเกลากิจการทางเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับสมมติฐานที่ ๒ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยมีตัวแปรที่ศึกษา คือ ๑) ฉันทะ ความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ ๔) วิมังสา ความรอบครอบ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน ๔ ตัวแปร แล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใด และมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ ความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ ๔) วิมังสา ความรอบครอบ อย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อการกล่อมเกลากิจการทางเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

หลักอิทธิบาท ๔	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.095	.074		14.854**	.000
จิตตะ ความเอาใจใส่(SumCC)	.348	.016	.657	22.294**	.000
วิริยะ ความเพียร(SumBB)	.154	.018	.273	8.568**	.000
ฉันทะ ความพอใจ(SumAA)	.042	.016	.087	2.714**	.007
วิมังสา ความรอบครอบ(SumDD)	.060	.023	.076	2.583*	.010

Multiple R = .850^D R Square = .723 Adjusted R Square = .720 Std. Error = .223

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า หลักอิทธิบาท ๔ ส่งผลต่อการกล่อมเกลากิจการทางเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งหมด ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับตามผลการวิจัย คือ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ด้านวิริยะ ความเพียร ฉันทะ ความพอใจ และวิมังสา ความรอบครอบ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .๘๕๐ ค่าสัมประสิทธิ์ การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .๗๒๓ สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .๗๒๐ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .๒๒๓

แสดงว่า หลักอิทธิบาท ๔ สามารถร่วมกันทำนายการกล่อมเกลாத่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๗๒.๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ สามารถทำนายการกล่อมเกลาท่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๖๕.๗ ด้านด้านวิริยะ ความเพียร สามารถทำนายการกล่อมเกลาท่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๒๗.๓ ด้านฉันทะ ความพอใจ สามารถทำนายการกล่อมเกลาท่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๘.๗ และด้านวิมังสา ความรอบครอบ สามารถทำนายการกล่อมเกลาท่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๗.๖ ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.095 + .348(\text{SumCC}) + .154(\text{SumBB}) + .042(\text{SumAA}) + -.060(\text{SumDD})$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = .657Z(\text{SumCC}) + .273Z(\text{SumBB}) + .087Z(\text{SumAA}) + .076Z(\text{SumDD})$$

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท ๔ ส่งผลต่อการกล่อมเกลาท่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งหมด ๔ ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ แสดงว่า ได้ร้อยละ ๗๒.๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ได้ร้อยละ ๖๕.๗ ด้านด้านวิริยะ ความเพียร ได้ร้อยละ ๒๗.๓ ด้านฉันทะ ความพอใจ ได้ร้อยละ ๘.๗ และด้านวิมังสา ความรอบครอบ ได้ร้อยละ ๗.๖ ตามลำดับ

สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาท่างการเมือง

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาท่างการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยสถาบันการกล่อมเกลาท่างการเมือง จากวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารหรือบุคลากรสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง

เยาวชน และประธานนักเรียนหรือผู้นำนักเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๘ รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกการลงพื้นที่สำหรับการวิจัยในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้สัมผัสบริบทสภาพพื้นที่ทางการเมืองจริงจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้งานวิจัยเพิ่มมากขึ้นพร้อมทั้งการเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ซึ่งครอบคลุมประเด็นเรื่องที่วิจัย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นผลการวิจัยการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น อันได้แก่ ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านองค์กรศาสนา ๔) ด้านกลุ่มเพื่อน และ ๕) ด้านองค์กรทางการเมือง ทำให้เป็นการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้คำตอบสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านสถาบันครอบครัว

ท่านคิดว่า ครอบครัวได้ดำเนินการอย่างไรต่อบทบาทในการถ่ายทอดทัศนคติ อุดมการณ์ทางการเมือง ที่ส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑) ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองให้กับเยาวชนผ่านหลักคุณธรรมและจริยธรรม พ่อแม่สามารถใช้หลักพุทธธรรม เช่น สติและปัญญา ในการถ่ายทอดแนวคิดเชิงเหตุผลเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงการแนะนำให้เยาวชนคิดวิเคราะห์นโยบายและพฤติกรรมของนักการเมืองบนพื้นฐานของศีลธรรมและความถูกต้อง^{๔๗}

๒) การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ครอบครัวจึงควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้เยาวชนเข้าใจระบบการปกครอง กระบวนการทางการเมือง และแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองของแต่ละฝ่าย โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในครอบครัวอย่างเปิดกว้าง เพื่อให้เยาวชนสามารถพัฒนาทัศนคติทางการเมืองที่เป็นอิสระและมีเหตุผล^{๔๘}

๓) สถาบันครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมแรกที่เยาวชนได้รับอิทธิพลด้านความคิดและค่านิยมทางการเมือง พ่อแม่สามารถเสริมสร้างแนวคิดประชาธิปไตยให้ลูกหลานผ่านการแสดงให้เห็น

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาล^{๔๙}

๔) การปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองเริ่มต้นจากการพูดคุยในครอบครัว การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เปิดกว้างโดยพ่อแม่ช่วยให้เยาวชนสามารถตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ การแนะนำให้เยาวชนเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านจากสื่อต่าง ๆ จะช่วยให้พวกเขาพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมือง^{๕๐}

๕) ครอบครัวสามารถส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้บทบาทของนักการเมืองและการบริหารงานของรัฐบาลผ่านการสังเกตการณ์และการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น การส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จะช่วยให้พวกเขาเข้าใจบทบาทของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง^{๕๑}

๖) ครอบครัวควรให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองผ่านการศึกษาปฏิบัติจริง เช่น การติดตามข่าวสารบ้านเมือง การเข้าร่วมเวทีเสวนา หรือการสนับสนุนให้ลูกหลานแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้ภายในครอบครัวจะช่วยเสริมสร้างแนวคิดประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมในสังคม^{๕๒}

๗) พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการเป็นต้นแบบทางการเมืองที่ดีให้กับลูกหลาน การสนับสนุนให้เยาวชนรับรู้ข่าวสารและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ การพูดคุยเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างเป็นกลางและปราศจากอคติ จะช่วยให้เยาวชนพัฒนาทัศนคติทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนเหตุผลมากกว่าความเชื่อส่วนตัว^{๕๓}

๘) ครอบครัวที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการสนทนาเกี่ยวกับการเมือง ช่วยให้พวกเขาเกิดความเข้าใจในบทบาทของตนเองในฐานะพลเมือง ครอบครัวสามารถสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในบ้าน เพื่อเป็นการฝึกฝนแนวคิดประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับครอบครัว^{๕๔}

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๙) การสอนให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถเริ่มต้นจากครอบครัว พ่อแม่ควรสอนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การสนับสนุนให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในโรงเรียนหรือชุมชน จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของพลเมือง^{๕๕}

๑๐) ครอบครัวควรสนับสนุนให้เยาวชนคิดวิเคราะห์ประเด็นทางการเมืองผ่านการสนทนาและการตั้งคำถาม การสนับสนุนให้เยาวชนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง และให้พวกเขาได้ฝึกฝนการอภิปรายอย่างมีเหตุผล จะช่วยให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองและสามารถตัดสินใจได้อย่างมีหลักการ^{๕๖}

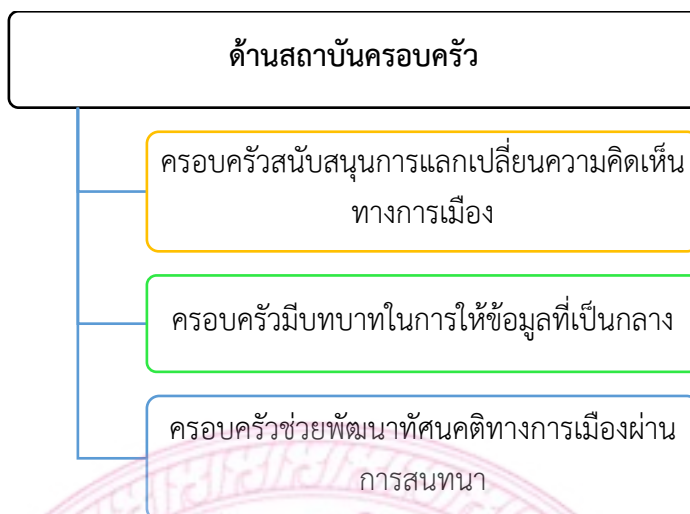
๑๑) สังคมการเมืองที่เข้มแข็งต้องเริ่มต้นจากครอบครัว พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างในการเคารพสิทธิของผู้อื่นและสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การเข้าร่วมการเลือกตั้ง หรือการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องสาธารณะ ครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับการเมืองในเชิงสร้างสรรค์จะช่วยหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ^{๕๗}

สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของเยาวชน โดยทำหน้าที่เป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองอย่างมีเหตุผล พ่อแม่สามารถส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจระบบการเมืองและบทบาทของพรรคการเมืองผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองอย่างเปิดกว้าง รวมถึงสนับสนุนให้พวกเขาศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ครอบครัวยังสามารถปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตยผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในบ้าน การเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งช่วยให้พวกเขาเข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๕ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันครอบครัว^{๕๘}

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันครอบครัว

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	ครอบครัวสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง	๔	๑,๓,๔,๘
๒	ครอบครัวมีบทบาทในการให้ข้อมูลที่เป็นกลาง	๔	๒,๕,๖,๘
๓	ครอบครัวช่วยพัฒนาทัศนคติทางการเมืองผ่านการสนทนา	๓	๙,๑๐,๑๑

๒. ด้านสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา ได้ดำเนินการอย่างไรต่อบทบาทการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่มีความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑) สถาบันการศึกษาสามารถบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น หลักสังคหวัตถุ ๔ และอริยสัจ ๔ ในการสอนเรื่องประชาธิปไตย เพื่อให้เยาวชนเข้าใจความแตกต่างทางอุดมการณ์

^{๕๘} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

การเมืองบนพื้นฐานของเมตตาธรรมและเหตุผล การเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และไม่แบ่งฝักฝ่าย เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้ระบอบประชาธิปไตย^{๕๙}

๒) การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องอยู่บนหลักการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สถาบันการศึกษาควรปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน การทำความเข้าใจแนวคิดของแต่ละอุดมการณ์ทางการเมืองผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ และการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงผลกระทบของนโยบายที่มีต่อสังคม เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่มีวุฒิภาวะ^{๖๐}

๓) สถาบันการศึกษามีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การจัดเลือกตั้งสภานักเรียน การจำลองกระบวนการออกกฎหมาย หรือการจัดเสวนาเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมืองที่แตกต่าง การสร้างวัฒนธรรมการอภิปรายและการยอมรับความเห็นต่างภายในโรงเรียน ช่วยเสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย^{๖๑}

๔) การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตยและอุดมการณ์ทางการเมืองในหลักสูตร เป็นแนวทางสำคัญในการทำให้เยาวชนเข้าใจถึงความหลากหลายทางการเมือง โรงเรียนควรสอนให้เยาวชนสามารถวิเคราะห์และวิพากษ์นโยบายของพรรคการเมืองอย่างเป็นกลาง เพื่อให้พวกเขามีความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล^{๖๒}

๕) สถาบันการศึกษาสามารถทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมภาคสนาม เช่น การศึกษาดูงานในสภาท้องถิ่น การเสวนากับนักการเมืองในพื้นที่ หรือโครงการจำลองการบริหารเทศบาล เพื่อให้เยาวชนเห็นภาพรวมของการเมืองที่เป็นรูปธรรม^{๖๓}

๖) โรงเรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันผ่านการทำงานร่วมกับชุมชน การจัดค่ายเยาวชนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ หรือการเชิญนักการเมืองจาก

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

หลายพรรคมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะช่วยให้เยาวชนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและสามารถเข้าใจเหตุผลของแนวคิดที่แตกต่างได้ดีขึ้น^{๖๔}

๗) การกล่อมเกลາทางการเมืองของเยาวชนไม่ควรเกิดขึ้นเพียงแคในโรงเรียน ครอบครัวมีบทบาทในการสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านการพูดคุยเรื่องการเมืองอย่างเปิดกว้าง การส่งเสริมให้พวกเขาติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง และการกระตุ้นให้พวกเขาตั้งคำถามเกี่ยวกับการเมือง จะช่วยให้พวกเขามีความเข้าใจในแนวคิดทางการเมืองที่หลากหลาย^{๖๕}

๘) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกทางการเมืองในกรอบที่สร้างสรรค์ เช่น การอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมือง การวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล หรือการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการร่างกฎระเบียบภายในโรงเรียนเอง ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้พวกเขาเข้าใจระบบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับรากฐาน^{๖๖}

๙) กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การจำลองสถานการณ์ บัญญัติ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนที่มีแนวคิดทางการเมืองที่ต่างออกไป เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน การเคารพความเห็นที่แตกต่างช่วยให้เยาวชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติ^{๖๗}

๑๐) โรงเรียนควรส่งเสริมให้เยาวชนศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับระบบการเมืองที่ต่างออกไป การเปิดพื้นที่สำหรับการถกเถียงที่เป็นกลาง และการฝึกให้เยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้พวกเขาเติบโตเป็นประชากรที่มีความเข้าใจทางการเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม^{๖๘}

๑๑) สังคมประชาธิปไตยที่มั่นคงต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้และทักษะในการตัดสินใจทางการเมือง สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่หลากหลาย โดยการศึกษากรณีศึกษาทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ และการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายที่มาจากอุดมการณ์ที่แตกต่าง เพื่อให้พวกเขาเข้าใจภาพรวมของการเมืองในระดับโลก^{๖๙}

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

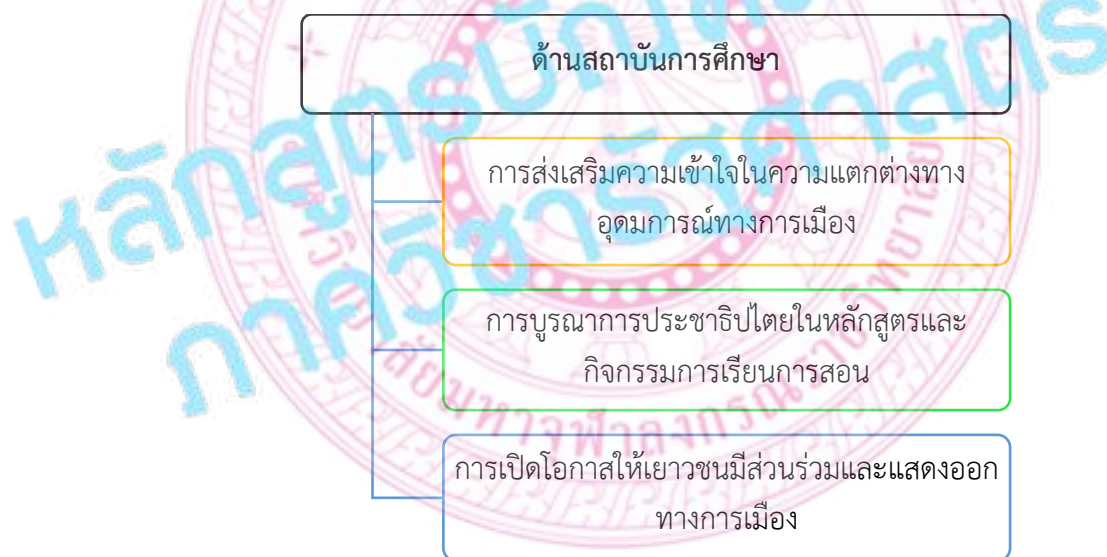
^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๑๒) สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะที่เป็นกลางและเคารพความเห็นที่แตกต่าง การจัดหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองและการวิเคราะห์นโยบายของพรรคการเมืองโดยปราศจากอคติ จะช่วยให้เยาวชนพัฒนาแนวคิดทางการเมืองที่มีเหตุผลและสามารถปรับใช้ในชีวิตจริงได้^{๗๐}

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง ผ่านการบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ทางการเมือง และการทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น โรงเรียนควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี ในขณะเดียวกันต้องปลูกฝังวัฒนธรรมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นประชาชนที่มีวุฒิภาวะทางการเมืองและสามารถมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างสร้างสรรค์

แผนภาพที่ ๔.๖ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาใน
จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันการศึกษา^{๗๑}

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๗๑} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสถาบันการศึกษา

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การส่งเสริมความเข้าใจในความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง	๔	๑,๓,๔,๘
๒	การบูรณาการประชาธิปไตยในหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน	๔	๒,๕,๖,๘
๓	การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมและแสดงออกทางการเมือง	๔	๙,๑๐,๑๑,๑๒

๓. ด้านองค์กรศาสนา

ในปัจจุบัน บทบาททางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย องค์กรศาสนาหรือวัดได้ดำเนินการอย่างไรต่อการเข้ามามีความสำคัญในการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑) องค์กรศาสนาโดยเฉพาะวัดมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองให้แก่เยาวชน ผ่านการเผยแพร่หลักธรรม เช่น สังคหวัตถุ ๔ และอิทธิบาท ๔ ซึ่งช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในสังคม นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำและความเป็นพลเมืองดี เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตย^{๗๒}

๒) การเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองส่งผลให้วัดต้องปรับบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การจัดเวทีเสวนาเพื่อให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ และการสอดแทรกหลักคุณธรรมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง เป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีคุณธรรม^{๗๓}

๓) สถานศึกษาและวัดสามารถบูรณาการบทบาทเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกที่ดีทางการเมือง โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง อาทิ การฝึกอบรมผู้นำนักเรียนภายใต้

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

หลักธรรมในพระพุทธศาสนา การรณรงค์ให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และการเป็นผู้มีวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์^{๗๔}

๔) วัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองที่ดี การบรรยายธรรมเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและจริยธรรมของนักการเมือง รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน วัดจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการหล่อหลอมจิตสำนึกของเยาวชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและการเมือง^{๗๕}

๕) การกล่อมเกลາทางการเมืองต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน วัดเป็นหนึ่งในองค์กรที่สามารถช่วยส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องให้กับเยาวชนผ่านการเรียนรู้หลักธรรม เช่น ทศพิธราชธรรม และหลักศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม การนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น บวชเรียน หรือเข้าค่ายคุณธรรม ช่วยสร้างรากฐานจิตสำนึกทางการเมืองที่มั่นคง^{๗๖}

๖) วัดเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในบริบททางการเมือง วัดสามารถเป็นเวทีให้เยาวชนได้ฝึกฝนการเป็นผู้นำที่ดี ผ่านการจัดกิจกรรมเสวนา และโครงการจิตอาสาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงธรรมาภิบาล และสามารถนำแนวคิดที่ได้รับไปใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๗๗}

๗) วัดในฐานะศูนย์กลางของศาสนาและสังคมมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่ดี เช่น หลักอปริหานิยธรรม เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคีและความร่วมมือในสังคม นอกจากนี้ การเทศนาธรรมเกี่ยวกับการเมืองที่มีศีลธรรม ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและจริยธรรม^{๗๘}

๘) วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนได้โดยการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการศึกษา เช่น การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการพัฒนาทักษะผู้นำ และการเรียนรู้หลักศาสนธรรมควบคู่กับแนวคิดประชาธิปไตย นอกจากนี้ วัดยังสามารถเป็นสถานที่สำหรับ

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจริยธรรมทางการเมืองเพื่อให้เยาวชนสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล^{๗๙}

๙) วัดมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิพลเมืองโดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทาง วัดสามารถจัดกิจกรรมเสวนาที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาสังคมและการเมืองอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการส่งเสริมการเป็นอาสาสมัครในการช่วยเหลือชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย^{๘๐}

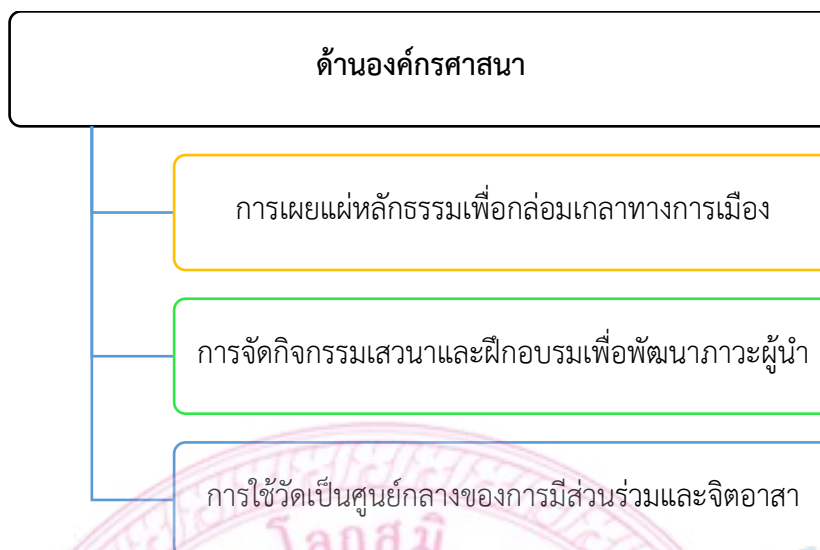
๑๐) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุคปัจจุบันต้องอาศัยการหล่อหลอมจากหลายภาคส่วน วัดเป็นหนึ่งในสถาบันที่สามารถช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่เยาวชนได้ โดยการจัดอบรมเรื่องจริยธรรมทางการเมืองและคุณลักษณะของผู้นำที่ดี เพื่อให้เยาวชนสามารถตัดสินใจและแสดงออกทางการเมืองอย่างมีสติและอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางศาสนา^{๘๑}

สรุปได้ว่า ในบริบทของสังคมการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง วัดในฐานะองค์กรศาสนามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองและคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนผ่านกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมที่อิงหลักธรรมในพระพุทธศาสนา วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เยาวชนมีความตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย วัดยังสามารถเป็นแหล่งบ่มเพาะแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต ผ่านการเทศนาธรรมและกิจกรรมทางศาสนา เพื่อให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกที่ดีในการใช้สิทธิเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ บทบาทดังกล่าวของวัดสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของศาสนาในการสร้างรากฐานทางศีลธรรมให้กับสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนระบบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๗ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาใน
จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์การศาสนา^{๘๒}

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทาง
การเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์การศาสนา

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การเผยแผ่หลักธรรมเพื่อกล่อมเกลาทาง การเมือง	๔	๒,๓,๖,๘
๒	การจัดกิจกรรมเสวนาและฝึกอบรมเพื่อ พัฒนาภาวะผู้นำ	๓	๑,๙,๑๐
๓	การใช้วัดเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วม และจิตอาสา	๓	๔,๕,๗

๔. ด้านกลุ่มเพื่อน

ชุมชนและกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมือง ชุมชนและกลุ่ม
เพื่อนดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างไรต่อการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองได้อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

^{๘๒} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

๑) ชุมชนและกลุ่มเพื่อนมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยสามารถใช้หลักธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ วัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนสามารถส่งเสริมการสนทนาทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนหลักเมตตาและขันติธรรม เพื่อให้เยาวชนมีวิจาร์ณญาณและความเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง^{๘๓}

๒) การแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองในกลุ่มเพื่อนและชุมชนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย การจัดเวทีเสวนา การอภิปราย และการเรียนรู้จากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริง ช่วยให้เยาวชนเข้าใจระบบการเมืองอย่างลึกซึ้ง ชุมชนควรสนับสนุนให้เกิดการถกเถียงอย่างมีเหตุผลและปราศจากอคติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ^{๘๔}

๓) โรงเรียนสามารถเป็นพื้นที่เปิดสำหรับการแลกเปลี่ยนทางการเมืองโดยเน้นหลักความเคารพและเหตุผล การจัดกิจกรรมสภานักเรียน การอภิปรายทางวิชาการ และการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในโครงการเพื่อสังคม เป็นแนวทางที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกพลเมืองที่ดีและเปิดโอกาสให้พวกเขาสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์^{๘๕}

๔) ชุมชนมีอิทธิพลต่อแนวคิดทางการเมืองของเยาวชนผ่านกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดเสวนาสาธารณะเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น การให้โอกาสเยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของชุมชน และการสนับสนุนให้มีเวทีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นใหม่ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ^{๘๖}

๕) ครอบครัวเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองผ่านการสนทนาและการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง การปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักคิด วิเคราะห์ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างเป็นสิ่งสำคัญ ชุมชนสามารถเสริมสร้างกระบวนการนี้โดยการจัดเวทีให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการปกครองและหลักการประชาธิปไตยที่ถูกต้อง^{๘๗}

๖) กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างมากต่อมุมมองทางการเมืองของเยาวชน การสนทนาและการอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อนสามารถช่วยพัฒนาแนวคิดทางการเมืองที่มีเหตุผลและตั้งอยู่บนข้อมูลที่

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ถูกต้อง การจัดโครงการศึกษาทางการเมือง หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านกิจกรรมของสภานักเรียน ช่วยให้เยาวชนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีจริยธรรม^{๘๘}

๗) การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีวิจารณญาณในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง วัดสามารถเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมเสวนาธรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีสติและปัญญาในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง^{๘๙}

๘) โรงเรียนสามารถเป็นพื้นที่กลางที่ช่วยให้เยาวชนได้พัฒนาทัศนคติทางการเมืองโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อนและชุมชนในการเรียนรู้ เช่น การทำโครงการวิชาการเกี่ยวกับการเมือง การจำลองการประชุมสภานักเรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีหลักการ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเข้าใจหลักประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์^{๙๐}

๙) ชุมชนสามารถสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านการส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาและโครงการรณรงค์เพื่อสิทธิพลเมือง การที่เยาวชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสังคม ทำให้พวกเขามีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับระบบการเมือง และตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทพลเมืองที่ดี^{๙๑}

๑๐) กลุ่มเพื่อนมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่เป็นพื้นที่ที่เปิดสำหรับการแสดงออกทางความคิด การมีชมรมหรือกลุ่มศึกษาทางการเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดการถกเถียงอย่างมีเหตุผล ทำให้เยาวชนสามารถเรียนรู้การใช้เหตุผลแทนการใช้อารมณ์ในการแสดงออกทางการเมือง^{๙๒}

๑๑) การสอดแทรกหลักการประชาธิปไตยผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกห้องเรียน สามารถช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ชุมชนและกลุ่มเพื่อนสามารถเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ผ่านโครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เน้นการใช้ข้อมูลที่ต้องการและการให้ความเคารพซึ่งกันและกัน^{๙๓}

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

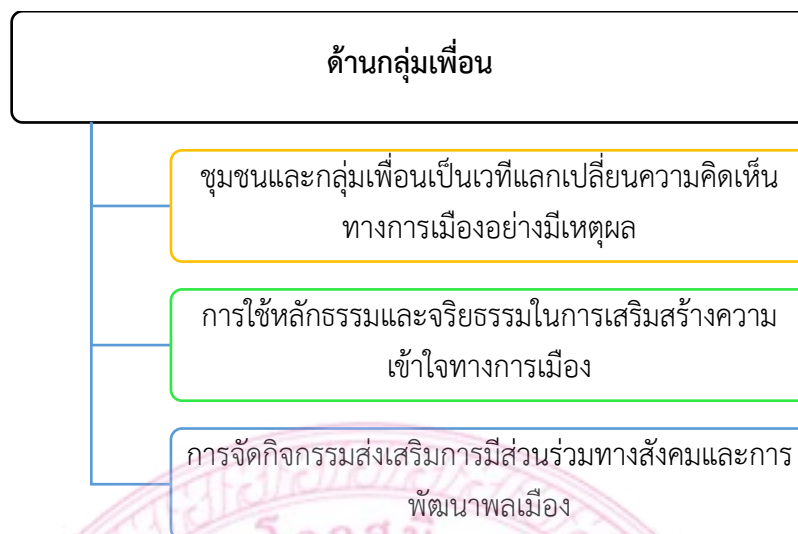
๑๒) ชุมชนสามารถสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สร้างสรรค์โดยการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของสังคม การจัดประชุมเยาวชนระดับท้องถิ่นเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขาโดยตรง เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ^{๙๔}

๑๓) การใช้เครือข่ายเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจประเด็นทางสังคมและการเมืองได้ดียิ่งขึ้น ชุมชนสามารถสนับสนุนการเรียนรู้โดยให้พื้นที่ปลอดภัยในการอภิปรายและการเข้าร่วมกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาแนวคิดทางการเมืองที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและจริยธรรม^{๙๕}

สรุปได้ว่า ชุมชนและกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน ผ่านการสนทนา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย วัด โรงเรียน และองค์กรชุมชนสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทพลเมือง โดยอาศัยหลักธรรม เช่น สังคหวัตถุ ๔ และพรหมวิหาร ๔ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและปราศจากอคติ โดยการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดกิจกรรมจิตอาสา และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งทำให้พวกเขาตระหนักถึงบทบาทของตนในสังคมและสามารถแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมผ่านกลุ่มเพื่อนและชุมชนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และมีวิจรรณญาณในการตัดสินใจทางการเมืองบนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักประชาธิปไตย

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๘ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกลุ่มเพื่อน^{๙๖}

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านกลุ่มเพื่อน

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การเผยแพร่หลักธรรมเพื่อกล่อมเกล่าทางการเมือง	๕	๒,๓,๖,๘,๙
๒	การจัดกิจกรรมเสวนาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ	๔	๑,๑๐,๑๑,๑๓
๓	การใช้วัดเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมและจิตอาสา	๔	๔,๕,๗,๑๒

๕. ด้านองค์กรทางการเมือง

สถาบันทางการเมืองได้ดำเนินการอย่างไร ตอบบทบาทของการส่งเสริมการกล่อมเกล่าทางการเมืองให้แก่เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเมือง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑) สถาบันทางการเมืองสามารถใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการกล่อมเกล่าทางการเมืองให้แก่เยาวชน โดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ

^{๙๖} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ต่อสังคม หลักธรรม เช่น ทศพิธราชธรรม และอปริหานิยธรรม สามารถช่วยเสริมสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมและส่งเสริมให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองผ่านการปฏิบัติที่เป็นธรรม^{๙๗}

๒) สถาบันทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีของเยาวชนต่อระบบการเมือง ผ่านการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย กลไกการเลือกตั้ง และกระบวนการนิติบัญญัติ การจัดเวทีเสวนา อภิปราย และโครงการฝึกอบรมด้านพลเมือง เป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล^{๙๘}

๓) สถานศึกษาสามารถบูรณาการบทบาทของสถาบันทางการเมืองในการกล่อมเกลாதองการเมืองให้แก่เยาวชน โดยการนำหลักสูตรการศึกษาพลเมืองและหน้าที่พลเมืองเข้ามาส่งเสริมความรู้และทัศนคติที่ถูกต้อง การจัดโครงการส่งเสริมภาวะผู้นำ การจำลองการประชุมสมานักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานทางการเมือง เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ^{๙๙}

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองและกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ การจัดประชุมเยาวชนเพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นในเชิงนโยบายและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เป็นแนวทางที่ทำให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในระบบประชาธิปไตย^{๑๐๐}

๕) ครอบครัวสามารถเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมืองและเยาวชนโดยการปลูกฝังความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมือง การส่งเสริมให้เยาวชนรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และการเปิดโอกาสให้พวกเขาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะในครอบครัว ช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีและเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๐๑}

๖) สถาบันทางการเมืองสามารถส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองผ่านการสนับสนุนกิจกรรมของสมานักเรียน การจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน และการเปิดโอกาส

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา การให้เยาวชนมีพื้นที่แสดงความคิดเห็นและฝึกฝนการเป็นผู้นำ ช่วยให้พวกเขามีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับระบบการเมือง^{๑๐๒}

๗) วัดสามารถเป็นพันธมิตรกับสถาบันทางการเมืองในการปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองให้แก่เยาวชนผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและหลักธรรมาภิบาล การเทศนาธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำที่ดีและการรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่ดีในระบบประชาธิปไตย^{๑๐๓}

๘) สถาบันทางการเมืองสามารถทำงานร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาโครงการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองแก่เยาวชนผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การฝึกอบรมพลเมืองศึกษา โครงการเยาวชนสังเกตการณ์การเลือกตั้ง และการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงช่วยให้เยาวชนเข้าใจโครงสร้างทางการเมืองได้อย่างลึกซึ้ง^{๑๐๔}

๙) สถาบันทางการเมืองสามารถสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านโครงการรณรงค์ด้านสิทธิพลเมือง การสร้างพื้นที่สำหรับการอภิปรายทางการเมืองโดยเยาวชน และการเปิดโอกาสให้พวกเขาแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ การให้เยาวชนเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองที่โปร่งใสและเป็นกลาง ช่วยให้พวกเขามีทัศนคติที่ดีและสามารถตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างมีเหตุผล^{๑๐๕}

สรุปได้ว่า สถาบันทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการกล่อมเกล้าทางการเมืองให้แก่เยาวชนผ่านการให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย กระบวนการเลือกตั้ง และหน้าที่ของพลเมือง การจัดเวทีเสวนา กิจกรรมฝึกอบรม และการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบูรณาการแนวคิดทางการเมืองเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมสถานักเรียน การศึกษาภาคสนาม และโครงการพัฒนาชุมชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ขณะเดียวกัน ครอบครัวและกลุ่มศาสนาก็มีบทบาทในการปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองผ่านการเรียนรู้หลักธรรม เช่น ทศพิธราชธรรม และหลักธรรมาภิบาล การเปิดพื้นที่ให้เยาวชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีและมีเหตุผล ส่งเสริมให้พวกเขามี

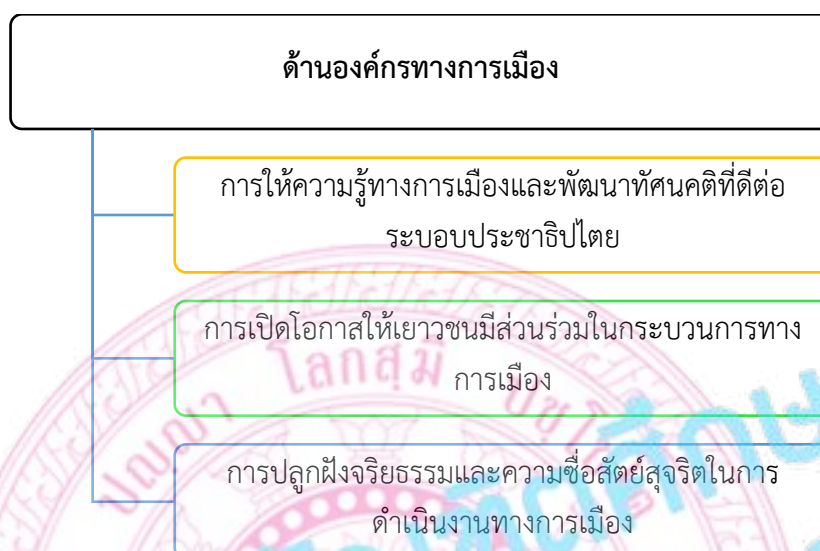
^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ทัศนคติที่ดีต่อการเมือง ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และสามารถมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีคุณภาพ

แผนภาพที่ ๔.๙ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์กรทางการเมือง^{๑๐๖}

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านองค์กรทางการเมือง

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การให้ความรู้ทางการเมืองและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย	๔	๒,๓,๖,๘
๒	การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง	๓	๑,๗,๙
๓	การปลูกฝังจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินงานทางการเมือง	๒	๔,๕

^{๑๐๖} สันเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

๔.๓ พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยหลักอิทธิบาท ๔

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน ๑๘ รูปหรือคน ซึ่งครอบคลุมประเด็นเรื่องที่วิจัยโดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

หลักอิทธิบาท ๔

ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ที่มีผลต่อการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

๑. ด้านฉันทะ ความพอใจ

๑) การกล่อมเกลาทางการเมืองในเยาวชนต้องอาศัยหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะหลัก ฉันทะ ซึ่งหมายถึงความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำ การใช้หลักธรรม เช่น สังคหวัตถุ ๔ และอปริหานิยธรรม ช่วยให้เยาวชนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยและพัฒนาจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ วัดสามารถเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจริยธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม^{๑๐๗}

๒) การส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนต้องเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจให้พวกเขาเกิดความสนใจและพอใจในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งสามารถทำได้โดยการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบการปกครอง สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมือง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การฝึกอบรมภาวะผู้นำ และการจำลองกระบวนการเลือกตั้งในโรงเรียน ล้วนเป็นแนวทางที่ช่วยปลูกฝังความเข้าใจและความรักในประชาธิปไตย^{๑๐๘}

๓) โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนเกิด ฉันทะ หรือความพอใจในกระบวนการประชาธิปไตย ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจ เช่น การจัดกิจกรรมสภานักเรียน การอภิปรายเชิงสร้างสรรค์ และโครงการเยาวชนเรียนรู้ประชาธิปไตย การทำให้การเมืองเป็นเรื่องที่เข้าถึงได้ง่ายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน จะช่วยให้เยาวชนพัฒนาความเข้าใจที่ถูกต้องและมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๐๙}

๔) การสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดโครงการให้เยาวชนได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนาชุมชน

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

การเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น และการให้โอกาสพวกเขาในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาก็เป็นวิธีที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความพอใจและเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น^{๑๑๐}

๕) ครอบครัวยังเป็นจุดเริ่มต้นของการกล่อมเกลาก่อนการเข้าเมือง การส่งเสริมให้เยาวชนมีความพอใจและรักในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องเริ่มจากการเปิดโอกาสให้พวกเขาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางสังคม การสนับสนุนให้ติดตามข่าวสารและวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผล รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมของการเป็นพลเมืองที่ดี จะช่วยให้พวกเขามีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย^{๑๑๑}

๖) การสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนสนใจการเมืองสามารถทำได้โดยการเปิดโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตย เช่น การจัดกิจกรรมอภิปรายในโรงเรียน การส่งเสริมให้มีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของนักเรียน และการสนับสนุนให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสถานักเรียนอย่างมีความหมาย สิ่งเหล่านี้ช่วยปลูกฝังให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการเมืองในชีวิตประจำวัน^{๑๑๒}

๗) วัดสามารถเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยโดยการปลูกฝัง จินตนาการ หรือความพอใจในการทำมาหากินเพื่อสังคม การใช้หลักพุทธธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ เพื่อเสริมสร้างแนวคิดเรื่องความพากเพียรและความตั้งใจจริงในการพัฒนาสังคม ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีคุณค่า^{๑๑๓}

๘) สถาบันการศึกษาสามารถปลูกฝังความสนใจในระบอบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนได้โดยการออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมให้พวกเขาได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การศึกษาประวัติศาสตร์การเมือง ภูมิศาสตร์ทางสังคม และการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนสามารถอภิปรายอย่างเสรีจะช่วยกระตุ้นให้พวกเขามีความพอใจและเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๑๑๔}

๙) การส่งเสริมประชาธิปไตยในหมู่เยาวชนต้องอาศัยการสร้างสังคมที่เปิดกว้างสำหรับการแสดงความคิดเห็น สถาบันทางการเมืองควรสนับสนุนโครงการที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เช่น โครงการพลเมืองรุ่นใหม่ การฝึกอบรมความเป็นผู้นำ และการสร้าง

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

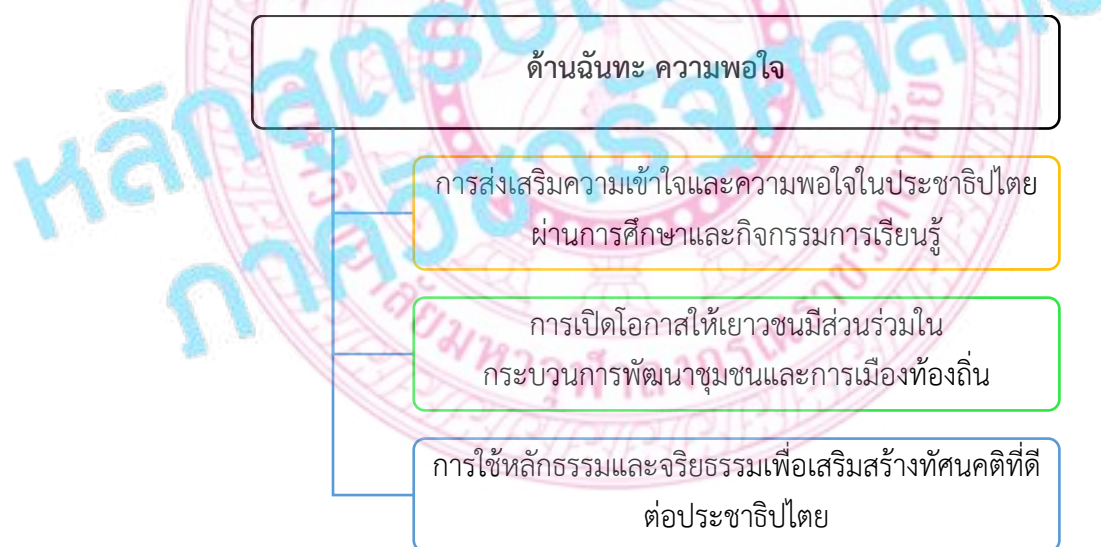
^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เครือข่ายเยาวชนเพื่อขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม การกระตุ้นให้เยาวชนมีความพอใจในกระบวนการประชาธิปไตยจะช่วยให้พวกเขามีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองในอนาคต^{๑๑๕}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในระดับประชาธิปไตยต้องอาศัย การส่งเสริม ฉันทะ หรือความพอใจและรักในสิ่งที่ทำ เพื่อให้พวกเขาเห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมอย่าง เต็มใจ สถาบันการศึกษา ชุมชน และครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจผ่านการให้ความรู้ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมือง วัดและสถาบันศาสนาสามารถใช้หลักธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อประชาธิปไตย ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่ม เยาวชนควรเปิดโอกาสให้พวกเขาเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจทางสังคม การจัดกิจกรรมสภานักเรียน การอภิปราย และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชน ช่วยกระตุ้นให้เยาวชนเห็น ความสำคัญของการเมืองในชีวิตประจำวัน เมื่อเยาวชนได้รับการปลูกฝังความเข้าใจที่ถูกต้องและมี ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย พวกเขาจะสามารถเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีวิจรรณญาณ และ มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๑๐ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านฉันทะ ความพอใจ^{๑๑๖}

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๖} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลாதอง
การเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านฉันทะ ความพอใจ

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การส่งเสริมความเข้าใจและความพอใจใน ประชาธิปไตยผ่านการศึกษาและกิจกรรม การเรียนรู้	๔	๒,๓,๖,๘
๒	การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาชุมชนและการเมือง ท้องถิ่น	๓	๑,๗,๙
๓	การใช้หลักธรรมและจริยธรรมเพื่อเสริมสร้าง ทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย	๒	๔,๕

๒. ด้านวิริยะ ความเพียร

ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทองการเมือง ทำให้เยาวชนเกิดความใฝ่รู้ ใน
การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง เพื่อพัฒนาไปสู่การเมืองในอนาคต

๑) การกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนต้องอาศัย วิริยะ หรือความเพียรพยายามใน
การศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิดทางการเมือง วัดสามารถใช้หลักธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ และอปริ
หานิยธรรม เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย
และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสังคมการเมืองที่ตั้งอยู่บนศีลธรรมและความยุติธรรม^{๑๑๗}

๒) เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความพากเพียรในการศึกษาหาความรู้ทางการเมือง
โดยการเปิดโอกาสให้พวกเขาเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องการ สถาบันทางการเมืองควรจัดโครงการส่งเสริม
การเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีเสวนา การจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ และการ
ฝึกอบรมด้านการเมืองเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้เยาวชนเกิดความใฝ่รู้และสามารถพัฒนาความคิดทาง
การเมืองอย่างมีเหตุผล^{๑๑๘}

๓) สถานศึกษาสามารถปลูกฝังความพากเพียรในการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองผ่าน
การออกแบบหลักสูตรที่กระตุ้นการเรียนรู้เชิงลึก เช่น การศึกษากรณีตัวอย่างของระบอบ
ประชาธิปไตยในประเทศต่างๆ การส่งเสริมการอ่านข่าวสารและบทวิเคราะห์ทางการเมือง และการ

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

จัดกิจกรรมอภิปรายเพื่อฝึกให้เยาวชนมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้พวกเขามีแรงจูงใจในการศึกษาการเมืองอย่างต่อเนื่อง^{๑๑๙}

๔) การเมืองในระดับท้องถิ่นสามารถเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความรู้ในระบบประชาธิปไตย เยาวชนควรได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจของชุมชน เช่น การเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านหรือเทศบาล การศึกษานโยบายท้องถิ่น และการฝึกปฏิบัติด้านความเป็นผู้นำ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเกิดความเพียรพยายามในการเรียนรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมืองและนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดการเมืองในอุดมคติ^{๑๒๐}

๕) ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความพยายามในการศึกษาทางการเมืองของเยาวชน พ่อแม่สามารถส่งเสริมให้บุตรหลานติดตามข่าวสาร วิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบัน และร่วมพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในครอบครัว การส่งเสริมให้พวกเขาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ และฝึกการคิดวิเคราะห์เป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาและพัฒนาการเมืองอย่างมีคุณธรรม^{๑๒๑}

๖) สถานักเรียนสามารถเป็นเวทีที่ช่วยให้เยาวชนฝึกฝนความมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองได้ โดยการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายในโรงเรียน และการสร้างโครงการเสริมสร้างความรู้ทางการเมืองให้แก่เพื่อนนักเรียน การกระตุ้นให้เยาวชนใช้เหตุผลในการตัดสินใจและเปิดรับข้อมูลที่หลากหลายจะช่วยให้พวกเขามีความเพียรในการศึกษาการเมืองอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๒}

๗) วัดสามารถสนับสนุนให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองโดยการใช้หลักธรรม เช่น สติปัญญา ๔ และพละ ๕ ในการฝึกฝนความอดทนและความตั้งใจจริงในการเรียนรู้ การส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความอดกลั้นต่อความคิดเห็นที่หลากหลาย เป็นแนวทางที่ช่วยให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและเข้าใจหลักประชาธิปไตยอย่างลึกซึ้ง^{๑๒๓}

๘) โรงเรียนสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมีความพากเพียรในการศึกษาการเมืองโดยการจัดโครงการเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ เช่น การจำลองกระบวนการเลือกตั้งในโรงเรียน การอภิปราย

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และการให้เยาวชนศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองเพื่อเข้าใจพัฒนาการของระบบประชาธิปไตย การเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่เป็นรูปธรรมช่วยกระตุ้นให้พวกเขามีความพยายามในการศึกษาการเมืองอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๔}

๙) เยาวชนควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อพัฒนาการเมืองให้มีคุณภาพ การจัดโครงการรณรงค์ทางการเมือง การส่งเสริมให้เยาวชนได้เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ และการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เป็นแนวทางที่ช่วยให้พวกเขามีความเพียรในการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเมืองที่มีคุณธรรมและความเป็นธรรม^{๑๒๕}

๑๐) โรงเรียนสามารถบูรณาการความรู้ทางการเมืองเข้าสู่หลักสูตรให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโต้ตอบ เช่น การจำลองสภาผู้แทนราษฎร หรือการศึกษาประวัติศาสตร์การเมือง จะช่วยให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการเมืองและเกิดความพยายามในการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เยาวชนใช้แหล่งข้อมูลที่ต้องการและวิเคราะห์ข่าวสารอย่างมีเหตุผลเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืน^{๑๒๖}

๑๑) องค์กรพัฒนาเยาวชนสามารถสนับสนุนให้เยาวชนมีความเพียรในการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองโดยการจัดการฝึกอบรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำ และการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสร้างเวทีอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะและเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของสังคม เป็นแนวทางที่ช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงความสำคัญขงประชาธิปไตยและมีความกระตือรือร้นในการศึกษาข้อมูลทางการเมือง^{๑๒๗}

๑๒) สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เยาวชนมีแรงบันดาลใจในการศึกษาการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการโครงการ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ และ การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับสากล การเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าร่วมเวทีเสวนากับผู้เชี่ยวชาญทางการเมือง และการสนับสนุนให้พวกเขาทำวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตย จะช่วยให้เยาวชนมีความพยายามและตั้งใจศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเมืองที่มีเสถียรภาพและความเป็นธรรม^{๑๒๘}

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

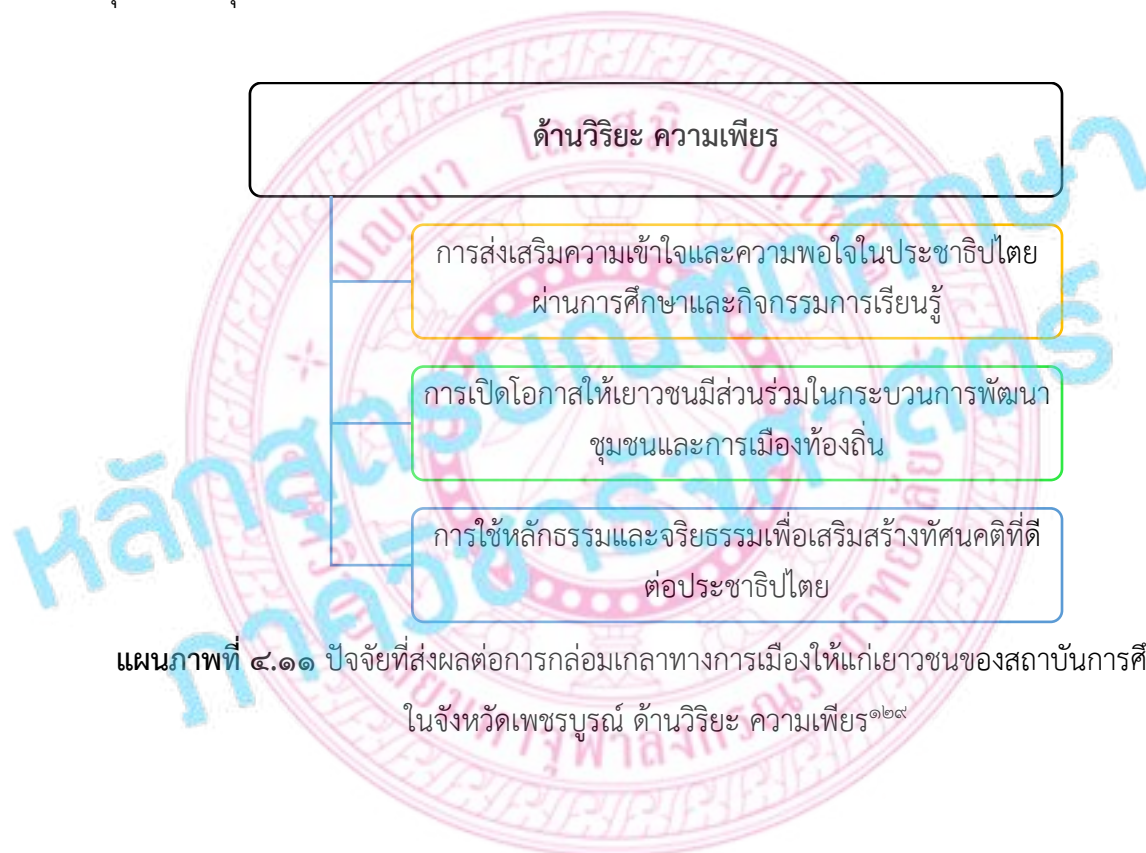
^{๑๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เยาวชนมีความเพียรพยายามในการศึกษาหาความรู้ทาง การเมืองเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งสถานศึกษา วัด องค์กร ท้องถิ่น และครอบครัว โรงเรียนและสถาบันการศึกษาสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิด วิเคราะห์ ขณะที่ วัดสามารถใช้หลักธรรมเพื่อส่งเสริมความอดทนและจริยธรรมในการศึกษา นอกจากนี้ องค์กรพัฒนาเยาวชนและนักเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีโอกาส ศึกษาและฝึกปฏิบัติด้านประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีพลังขับเคลื่อนในการสร้างการเมืองใน อุดมคติที่มีคุณธรรมและความเป็นธรรม

แผนภาพที่ ๔.๑๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิริยะ ความเพียร^{๑๒๙}

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิริยะ ความเพียร

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การส่งเสริมความเข้าใจและความพอใจในประชาธิปไตยผ่านการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้	๔	๒,๓,๖,๘
๒	การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนและการเมืองท้องถิ่น	๓	๑,๗,๙
๓	การใช้หลักธรรมและจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย	๒	๔,๕

๓. ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่

ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนที่จะช่วยปลูกฝังให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีปฏิบัติตามกฎกติกาในสังคม และกฎหมายรัฐธรรมนูญ

๑) การกล่อมเกลาทางการเมืองให้เยาวชนตระหนักถึงการเป็นพลเมืองที่ดี ต้องอาศัยหลักจิตตะ หรือความเอาใจใส่ต่อสิ่งที่ทำ วัดสามารถใช้หลักธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ และสังคหวัตถุ ๔ เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เยาวชนควรได้รับการสอนให้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัย และเคารพกฎกติกาของสังคม เพื่อเสริมสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ^{๑๓๐}

๒) การปลูกฝังจิตสำนึกของพลเมืองที่ดีต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักนิติรัฐและหลักประชาธิปไตย เยาวชนควรได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทและสิทธิหน้าที่ของตนเองในสังคม ผ่านการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การเปิดโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในเวทีอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ จะช่วยให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ^{๑๓๑}

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๓) โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเอาใจใส่ในการปฏิบัติตามกฎหมายผ่านกิจกรรมสภานักเรียนและโครงการเรียนรู้ประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการกฎหมายรัฐธรรมนูญกับวิชาสังคมศึกษา และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทพลเมือง เช่น การจำลองกระบวนการเลือกตั้งภายในโรงเรียน เป็นแนวทางที่ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบต่อกฎหมายและกติกาของสังคม^{๑๓๒}

๔) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทในการปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายโดยการจัด โครงการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในระดับท้องถิ่น การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การร่างข้อบังคับท้องถิ่น และการทำกิจกรรมจิตอาสา เป็นแนวทางที่ช่วยให้พวกเขาเข้าใจบทบาทของกฎหมายและความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม^{๑๓๓}

๕) ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สามารถปลูกฝังความรับผิดชอบและความเอาใจใส่ในการเคารพกฎหมายให้แก่เยาวชน พ่อแม่สามารถ ส่งเสริมให้ลูกมีวินัยและตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมาย โดยการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ส่งเสริมให้ติดตามข่าวสาร และสอนให้รู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น การสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับครอบครัว จะช่วยให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี^{๑๓๔}

๖) สถานักเรียนสามารถเป็นช่องทางในการปลูกฝังจิตสำนึกของพลเมืองที่ดีโดยการจัดโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน และเปิดเวทีให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนและแนวทางปฏิบัติที่เป็นธรรม การสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาภายในโรงเรียน เป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของกฎหมายและตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม^{๑๓๕}

๗) วัดสามารถเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดีโดยการ สอนหลักธรรมเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต เช่น พรหมวิหาร ๔ และอปริหานิยธรรม การจัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมและการบรรยายธรรมเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองที่ดี จะช่วยให้เยาวชนมี

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของกฎหมาย และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม^{๑๓๖}

๘) การปลูกฝังความเอาใจใส่ในการปฏิบัติตามกฎหมายสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การศึกษากรณีตัวอย่างของกฎหมายรัฐธรรมนูญ การจำลองกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล และการเปิดโอกาสให้เยาวชนอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมาย การทำให้กฎหมายเป็นเรื่องใกล้ตัวจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างมีจิตสำนึก^{๑๓๗}

๙) เยาวชนควรได้รับการสนับสนุนให้มีความเอาใจใส่ต่อกฎหมายและกติกาสังคมโดยการเปิดโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมใน โครงการส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมาย และการส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เป็นแนวทางที่ช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม^{๑๓๘}

๑๐) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้เยาวชนมีความสนใจในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยการส่งเสริม โครงการศึกษานโยบายสาธารณะและรัฐธรรมนูญ การจัดการเสวนากับนักวิชาการและนักกฎหมาย เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจกลไกของกฎหมาย และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม^{๑๓๙}

๑๑) องค์กรพัฒนาเยาวชนสามารถมีบทบาทในการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายโดยการจัด โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมืองดี เช่น การรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน และการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม^{๑๔๐}

๑๒) ภาครัฐสามารถสนับสนุนให้เยาวชนมีความเอาใจใส่ต่อกฎหมายโดยการจัด โครงการเยาวชนต้นแบบด้านประชาธิปไตย การให้โอกาสเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบของรัฐ การทำ

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

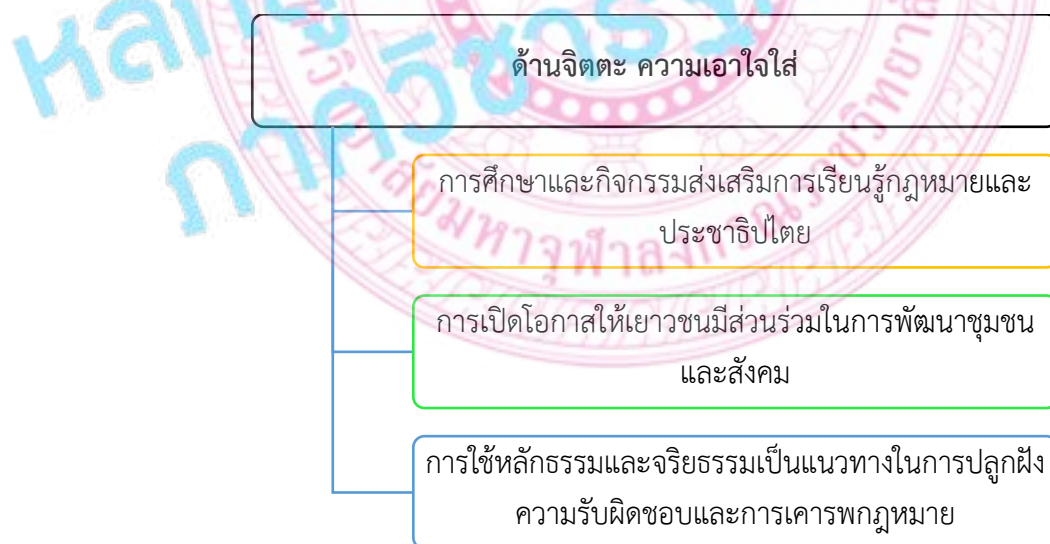
^{๑๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ให้เยาวชนมีบทบาทในกระบวนการพัฒนากฎหมายจะช่วยให้พวกเขาเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมอย่างมีคุณภาพ^{๑๔๑}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีและเคารพกฎกติกาในสังคม จำเป็นต้องอาศัยการปลูกฝัง จิตตะ หรือความเอาใจใส่ฝึกฝนในเรื่องของกฎหมายและระเบียบวินัยตั้งแต่วัยเยาว์ สถาบันต่าง ๆ เช่น โรงเรียน วัด ชุมชน ครอบครัว และองค์กรพัฒนาเยาวชน มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการนี้ สถานศึกษาสามารถบูรณาการการเรียนรู้กฎหมายรัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมสถานักเรียน การจำลองการเลือกตั้ง และการอภิปรายเชิงสร้างสรรค์ ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางสังคมและการพัฒนาท้องถิ่น วัดและครอบครัวมีบทบาทในการปลูกฝังหลักธรรมและจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการเคารพกฎระเบียบ และสนับสนุนให้เยาวชนมีความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในสังคม การเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์สังคมผ่านโครงการพัฒนาเยาวชน และการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองดี เป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเคารพกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ ๔.๑๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่^{๑๔๒}

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๒} สักระยะที่แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๒๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การศึกษาและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กฎหมายและประชาธิปไตย	๔	๒,๓,๖,๘
๒	การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนและสังคม	๔	๑,๗,๙,๑๐
๓	การใช้หลักธรรมและจริยธรรมเป็นแนวทาง ในการปลูกฝังความรับผิดชอบและการเคารพ กฎหมาย	๔	๔,๕,๑๑,๑๒

๔. ด้านวิม้งสา ความรอบครอบ

ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนจะช่วยให้เยาวชนมีความรู้ทางการเมืองติดตามกระบวนการเลือกตั้งให้อยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ ยุติธรรม

๑) การปลูกฝัง วิม้งสา หรือความหมั่นสวดส้องเหตุผลเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีวิจารณญาณทางการเมือง วัดสามารถใช้หลักธรรม เช่น โยนิโสมนสิการ และอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมให้เยาวชนตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล และแยกแยะความจริงจากข่าวลวง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเสวนาธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้นำที่ดี จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนเองในกระบวนการเลือกตั้ง และสนับสนุนการเมืองที่โปร่งใส^{๑๔๓}

๒) เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้มี ความคิดเชิงวิเคราะห์ และเข้าใจโครงสร้างของระบบเลือกตั้ง เพื่อให้สามารถติดตามกระบวนการเลือกตั้งได้อย่างมีเหตุผล การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งที่เป็นธรรม และบทบาทขององค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นสิ่งจำเป็น การจัดกิจกรรม เวทีอภิปรายทางการเมืองและการจำลองการเลือกตั้ง ในสถานศึกษาเป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้งที่โปร่งใส^{๑๔๔}

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๓) สถานศึกษาสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมี ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ทางการเมือง โดย จัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง การบูรณาการวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้อง กับสถานการณ์จริง เช่น การศึกษากรณีตัวอย่างการเลือกตั้งในอดีต และการเปิดเวทีให้เยาวชนได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย จะช่วยให้ พวกเขาตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการติดตามการเลือกตั้งอย่างมีเหตุผล^{๑๔๕}

๔) การเมืองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์และ ยุติธรรมในการเลือกตั้ง การเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าร่วมการประชุมของหน่วยงานท้องถิ่นและรับ ฟังแนวทางการพัฒนาชุมชน จะช่วยให้พวกเขาเข้าใจหลักธรรมาภิบาล การจัด โครงการเยาวชน สังเกตการณ์เลือกตั้ง และการให้ความรู้เกี่ยวกับ บทบาทของพลเมืองในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนสามารถติดตามกระบวนการเลือกตั้งอย่างมีสติ^{๑๔๖}

๕) ครอบครัวสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้งที่ เป็นธรรม โดยการเปิดโอกาสให้พวกเขาติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และสอนให้รู้จัก การตรวจสอบข้อเท็จจริงทางการเมือง การกระตุ้นให้เยาวชนสนใจการเลือกตั้งผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต จะช่วยให้พวกเขามี ทักษะที่ดีต่อการเมืองที่โปร่งใส^{๑๔๗}

๖) สถานักเรียนสามารถเป็นช่องทางสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมใน กระบวนการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรม การจัด กิจกรรมจำลองการเลือกตั้งสถานักเรียน ที่ใช้ กฎเกณฑ์คล้ายกับการเลือกตั้งระดับชาติ จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ ความสำคัญของการตรวจสอบความโปร่งใส นอกจากนี้ การเปิดเวทีให้เยาวชนได้อภิปรายเกี่ยวกับ ปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง จะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่ดี^{๑๔๘}

๗) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเลือกตั้งที่ โปร่งใส เช่น ทศพิธราชธรรม และอปริหานิยธรรม ซึ่งเน้นความซื่อสัตย์สุจริตของผู้นำ การเทศนา ธรรมเกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรมในผู้นำ และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้แทนที่ดี จะ ช่วยให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกในการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม^{๑๔๙}

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

๘) การส่งเสริมให้เยาวชนสามารถวิเคราะห์และตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้งอย่างมีเหตุผล ควรดำเนินการผ่าน โครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้ง และการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ศึกษากรณีศึกษาจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งมาบรรยาย จะช่วยให้เยาวชนมีข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถพิจารณาอย่างมีเหตุผล^{๑๕๐}

๙) การสร้างความตระหนักรู้ให้เยาวชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่โปร่งใส สามารถทำได้ผ่าน โครงการรณรงค์ทางสังคม การให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการ ติดตามและตรวจสอบการเลือกตั้งในชุมชน และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ จะช่วยให้พวกเขามีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล และสามารถตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๕๑}

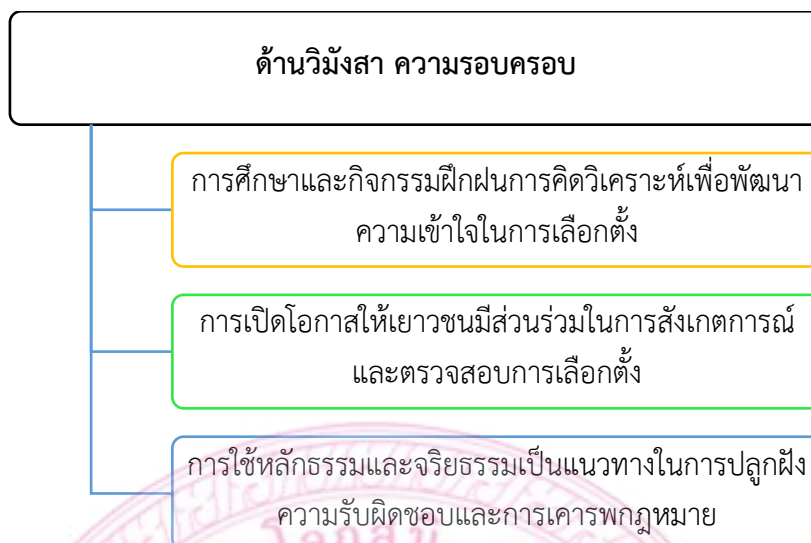
๑๐) ภาครัฐสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ทางการเมืองและติดตามกระบวนการเลือกตั้งที่เป็นธรรมโดยการจัด โครงการอบรมเยาวชนพลเมืองดี การเปิดโอกาสให้พวกเขามีบทบาทในการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง และการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจระบบการเลือกตั้งและสามารถติดตามกระบวนการเลือกตั้งบนพื้นฐานของเหตุผลและความโปร่งใส^{๑๕๒}

สรุปได้ว่า การส่งเสริม วิมังสา หรือความหมั่นสอดส่องเหตุผล ช่วยให้เยาวชนมีวิจรรณญาณในการติดตามกระบวนการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส สถานศึกษาสามารถบูรณาการ หลักสูตรพลเมืองศึกษา การจำลองการเลือกตั้ง และกิจกรรมอภิปราย เพื่อให้เยาวชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ขณะที่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในโครงการสังเกตการณ์การเลือกตั้งและเวทีแสดงความคิดเห็น วัดสามารถใช้หลักธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ และโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง ครอบครัควรปลูกฝังการคิดวิเคราะห์และการรับข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เมื่อเยาวชนได้รับการพัฒนาให้ใช้เหตุผลในการตรวจสอบข้อมูล และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้งที่เป็นธรรม พวกเขาจะสามารถเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และร่วมสร้างประชาธิปไตยที่โปร่งใสและยั่งยืน

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

แผนภาพที่ ๔.๑๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิม้งสา ความรอบครอบ^{๑๕๓}

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านวิม้งสา ความรอบครอบ

ลำดับที่	สรุปประเด็นสำคัญ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑	การศึกษาและกิจกรรมฝึกฝนการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการเลือกตั้ง	๔	๒,๓,๖,๘
๒	การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์และตรวจสอบการเลือกตั้ง	๔	๑,๗,๙,๑๐
๓	การใช้หลักธรรมและจริยธรรมในการเสริมสร้างจิตสำนึกความบริสุทธิ์ และยุติธรรมทางการเมือง	๒	๔,๕

^{๑๕๓} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) องค์กรความรู้จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ รูปหรือคน ได้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและให้ข้อคิดเห็นต่อองค์ความรู้ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยกับรูปแบบที่นำเสนอ แต่มีผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านให้เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อการปรับแก้ขององค์ความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในประเด็นต่อไปนี้

๑. ปัจจุบันเยาวชนไทยจำนวนมากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้พวกเขามีส่วนร่วมน้อยในการพัฒนาประเทศ การศึกษาทางการเมืองควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยมัธยมศึกษา โดยสอดแทรกหลักสูตรเกี่ยวกับรัฐศาสตร์และสิทธิพลเมือง ควรสนับสนุนให้เยาวชนมีทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ^{๑๕๔}

๒. สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางที่มีศักยภาพในการปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยให้กับเยาวชน ผ่านหลักสูตรและกิจกรรมเสริม เช่น การจำลองกระบวนการเลือกตั้ง โรงเรียนควรมีวิชาเรียนที่ครอบคลุมถึงโครงสร้างอำนาจทางการเมือง กระบวนการกำหนดนโยบาย และบทบาทของพลเมืองที่ดี ควรมีการฝึกอบรมคุณครูให้สามารถสอนเรื่องการเมืองอย่างเป็นกลาง และกระตุ้นให้เยาวชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์^{๑๕๕}

๓. ควรมีการจัดตั้ง “สภานักเรียน” ที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกับระบบการปกครอง เพื่อให้เยาวชนได้ทดลองบริหารงานและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การจำลองกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน ควรออกแบบให้เป็นจริงที่สุด เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง โรงเรียนสามารถจัด กิจกรรมอภิปรายทางการเมือง ให้เยาวชนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นโดยไม่เกิดความขัดแย้ง^{๑๕๖}

^{๑๕๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๕๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๕๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๔. พุทธศาสนาสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกลາทางการเมืองผ่านการปลูกฝัง “ศีลธรรมทางการเมือง” หลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น “อิทธิบาท ๔” และ “สังคหวัตถุ ๔” สามารถนำมาปรับใช้เพื่อส่งเสริมการเมืองที่เป็นธรรม เยาวชนควรได้รับการสอนให้มี “ขันติ” (ความอดทนอดกลั้น) และ “สมานฉันท์” เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง^{๑๕๗}

๕. กลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน โดยเฉพาะในยุคที่โซเชียลมีเดียสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เยาวชนบางกลุ่มอาจตกอยู่ใน “Echo Chamber” หรือสังคมที่มีแต่ความเห็นเดียวกัน ทำให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมือง ควรมีการจัด โครงการแลกเปลี่ยนความคิด ที่ให้เยาวชนได้พบปะและแลกเปลี่ยนมุมมองกับผู้มีแนวคิดแตกต่าง เพื่อฝึกฝนการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย^{๑๕๘}

๖. ครอบครัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้กับเยาวชน พ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองภายในบ้าน และฝึกให้ลูกสามารถอภิปรายได้อย่างมีเหตุผล ควรมีการส่งเสริมให้ครอบครัว “สร้างวัฒนธรรมการพูดคุยเรื่องการเมือง” อย่างสร้างสรรค์^{๑๕๙}

๗. หลักอิทธิบาท ๔ สามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองได้ ฉันทะ (ความสนใจ) ปลูกฝังให้เยาวชนมีความสนใจการเมืองอย่างแท้จริง วิริยะ (ความพากเพียร) สนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้และศึกษาทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง จิตตะ (ความใส่ใจ) สร้างวินัยในการติดตามข่าวสารและการมีส่วนร่วม วิมังสา (การคิดวิเคราะห์) → ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลก่อนการตัดสินใจ^{๑๖๐}

๘. ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ “เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง” เช่น การเข้าร่วมเวทีเสวนาทางการเมือง การทำโครงการเพื่อชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่น การฝึกงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ ควรมี แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเยาวชน ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์^{๑๖๑}

^{๑๕๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๕๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๖ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๕๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๖๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๖๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๘ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๙. การมีส่วนร่วมในการเมืองของเยาวชนไม่ควรจำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน แต่ควรมีการจัด กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การแข่งขันโต้วาที การรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชน การจัดเวิร์กชอปเกี่ยวกับสื่อและข่าวปลอม ควรสนับสนุนให้เยาวชนใช้สื่อออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบ (Digital Citizenship) โดยมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสนับสนุนประชาธิปไตย^{๑๖๒}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลாதองการเมืองของเยาวชน ต้องเริ่มจากสถาบันการศึกษา และครอบครัว การใช้ หลักพุทธธรรม สามารถช่วยสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่ดี กิจกรรมเชิงปฏิบัติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้เยาวชนเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง การพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องใช้แนวทาง การศึกษา ศีลธรรม การปฏิบัติจริงอย่างสมดุล

ผลการประเมินพุทธวิธีการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลการประเมินความเหมาะสมของการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม (N=๙)

ข้อที่	การกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
๑	การเรียนรู้ทางการเมือง	๔.๑๕	๑.๑๑	มาก
๒	การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง	๔.๓๗	๐.๙๕	มาก
๓	การมีอุดมการณ์ทางการเมือง	๔.๖๓	๐.๔๘	มากที่สุด
๔	การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง	๔.๕๙	๐.๗๐	มากที่สุด
รวม		๔.๔๔	๐.๒๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า การประเมินความเหมาะสมของการกล่อมเกลาทองการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ๒ ด้าน และมีความเหมาะสมมาก ๒ ด้าน

^{๑๖๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลการประเมินความเหมาะสมของสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทาง
การเมืองโดยภาพรวม

(N=๙)

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
๑	ด้านสถาบันครอบครัว	๔.๕๖	๐.๖๙	มากที่สุด
๒	ด้านสถาบันการศึกษา	๔.๐๗	๑.๔๕	มาก
๓	ด้านองค์กรศาสนา	๔.๑๕	๑.๐๘	มาก
๔	ด้านกลุ่มเพื่อน	๔.๑๕	๐.๕๓	มาก
๕	ด้านองค์กรทางการเมือง	๔.๑๙	๐.๙๙	มาก
รวม		๔.๒๒	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า การประเมินความเหมาะสมของสถาบันที่มีบทบาทในการ
กล่อมเกล่าทางการเมือง โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ๑ ด้าน และมีความเหมาะสมมาก ๔ ด้าน

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม

(N=๙)

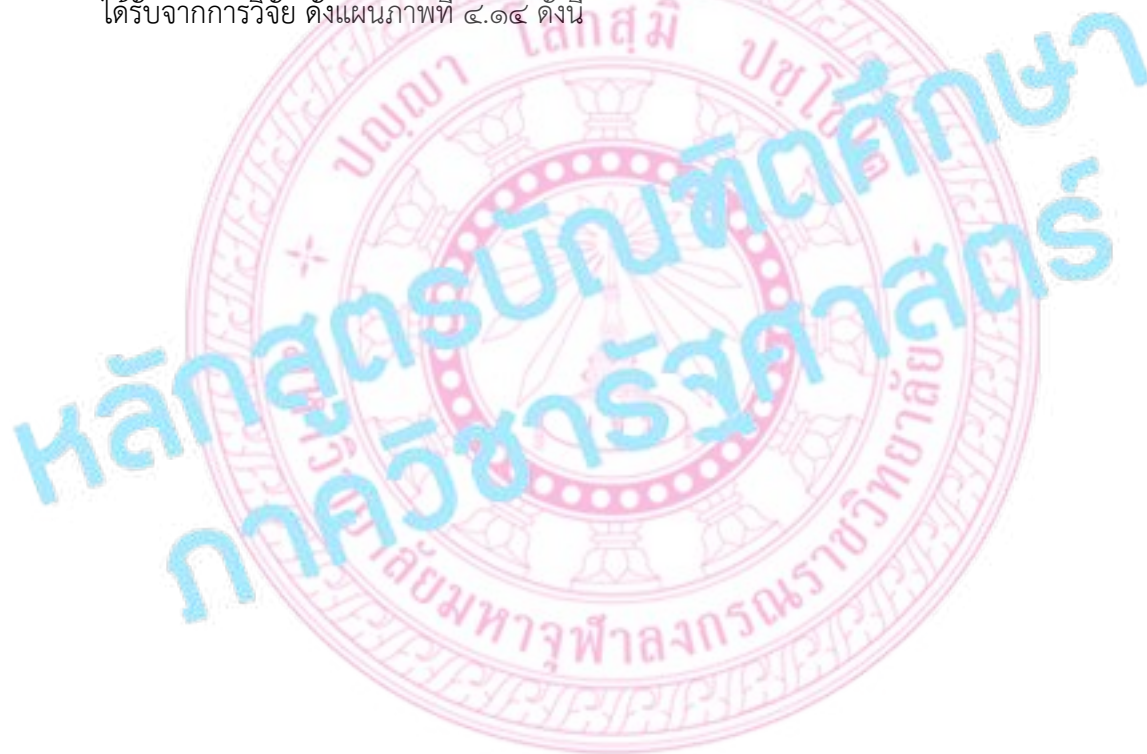
ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
๑	ฉันทะ ความพอใจ	๔.๕๖	๐.๕๓	มากที่สุด
๒	วิริยะ ความเพียร	๔.๓๐	๑.๐๗	มาก
๓	จิตตะ ความเอาใจใส่	๔.๓๓	๐.๘๓	มาก
๔	วิมังสา ความรอบครอบ	๓.๗๔	๑.๕๒	มาก
รวม		๔.๒๓	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า การประเมินความเหมาะสมของหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี
ความเหมาะสมมากที่สุด ๑ ด้าน และมีความเหมาะสมมาก ๓ ด้าน

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๔.๑๔ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย^{๑๖๓}

จากแผนภาพที่ ๔.๑๔ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ดังนี้

๑. สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง

ด้านองค์กรทางการเมือง ให้ข้อมูลและความรู้ทางการเมือง เสริมสร้างความเข้าใจในหน้าที่พลเมือง สนับสนุนให้เข้าใจสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่มีผลต่อสังคม

ด้านสถาบันการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวกับการเมืองเพื่อสร้างความรู้ทางการเมือง กระตุ้นให้เยาวชนสนใจและติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่พลเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคม

ด้านกลุ่มเพื่อน ส่งเสริมให้สนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง ช่วยให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทางการเมือง ช่วยให้ปรับตัวและเข้าใจการเปลี่ยนแปลง

๒. หลักอิทธิบาท ๔

ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) สนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและนโยบายพรรคการเมือง ให้ความสำคัญในการพิจารณาผู้สมัครและพรรคในการเลือกตั้ง ไตร่ตรองอิทธิพลของสื่อในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง

ด้านวิริยะ (ความเพียร) แสวงหาความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ มุ่งมั่นเรียนรู้เรื่องการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยต่อเนื่อง พยายามรับการปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากสถาบันการศึกษา

ด้านฉันทะ (ความพอใจ) พอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สนใจรับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย

ด้านวิมังสา (ความรอบครอบ) สนใจค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและระบบการปกครอง ติดตามข่าวสารการเมืองอย่างเป็นกลาง ไม่ยึดติดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เข้าใจความหลากหลายทางความคิดทางการเมืองและหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

๓. พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง ควบคู่กับการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมทักษะพลเมือง เช่น การอภิปรายหรือการจำลองสถานการณ์ทางการเมือง จะช่วยพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งการ

ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย เช่น สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ยังส่งผลให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในสังคมการเมืองอย่างเหมาะสม

ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าใจบทบาทของนักการเมือง และสามารถวิเคราะห์อิทธิพลของบุคคลสำคัญทางการเมืองต่อสังคมและนโยบายได้อย่างมีวิจารณญาณ การติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เยาวชนพัฒนาทักษะการประเมินผู้นำและมีจุดยืนทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

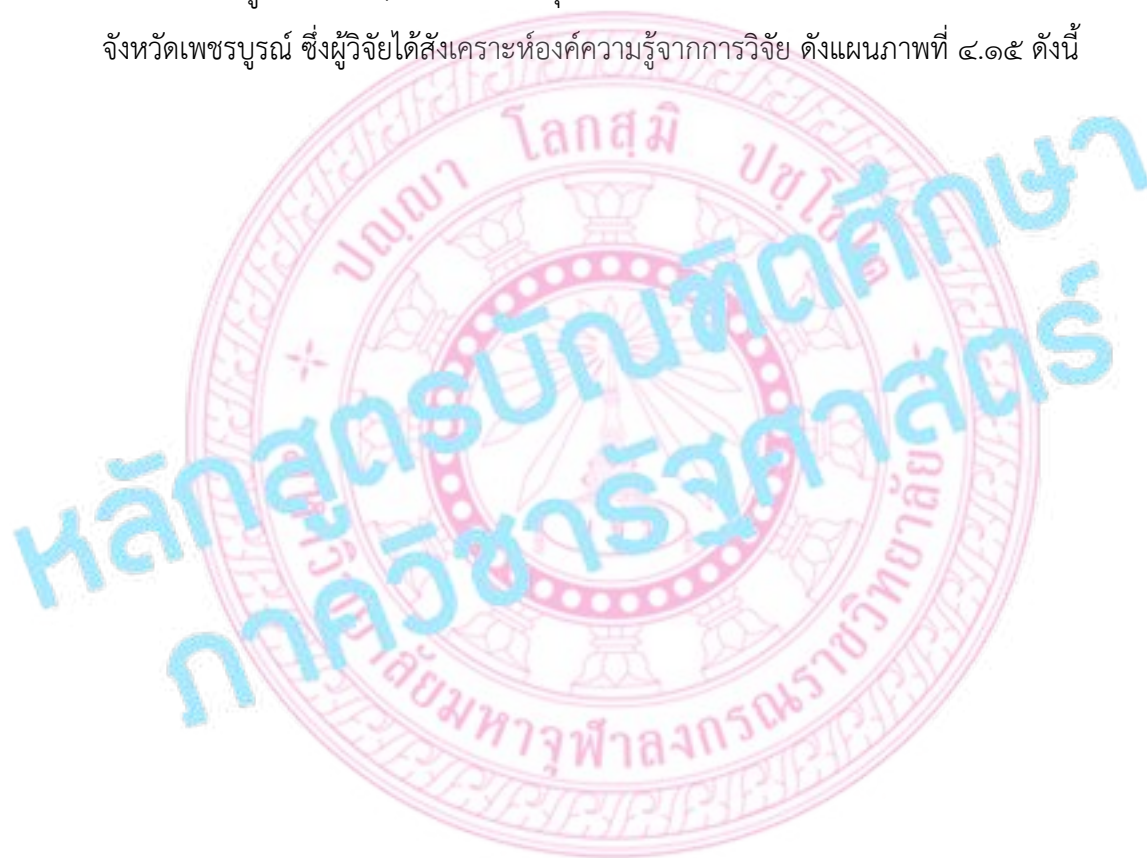
ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง การส่งเสริมให้เยาวชนยึดมั่นในหลักสิทธิเสรีภาพ เข้าใจบทบาทของรัฐ และมีจุดยืนทางการเมืองบนพื้นฐานของเหตุผล เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มั่นคงและสร้างสรรค์ พร้อมรับฟังความหลากหลายและมีส่วนร่วมอย่างมีจริยธรรม

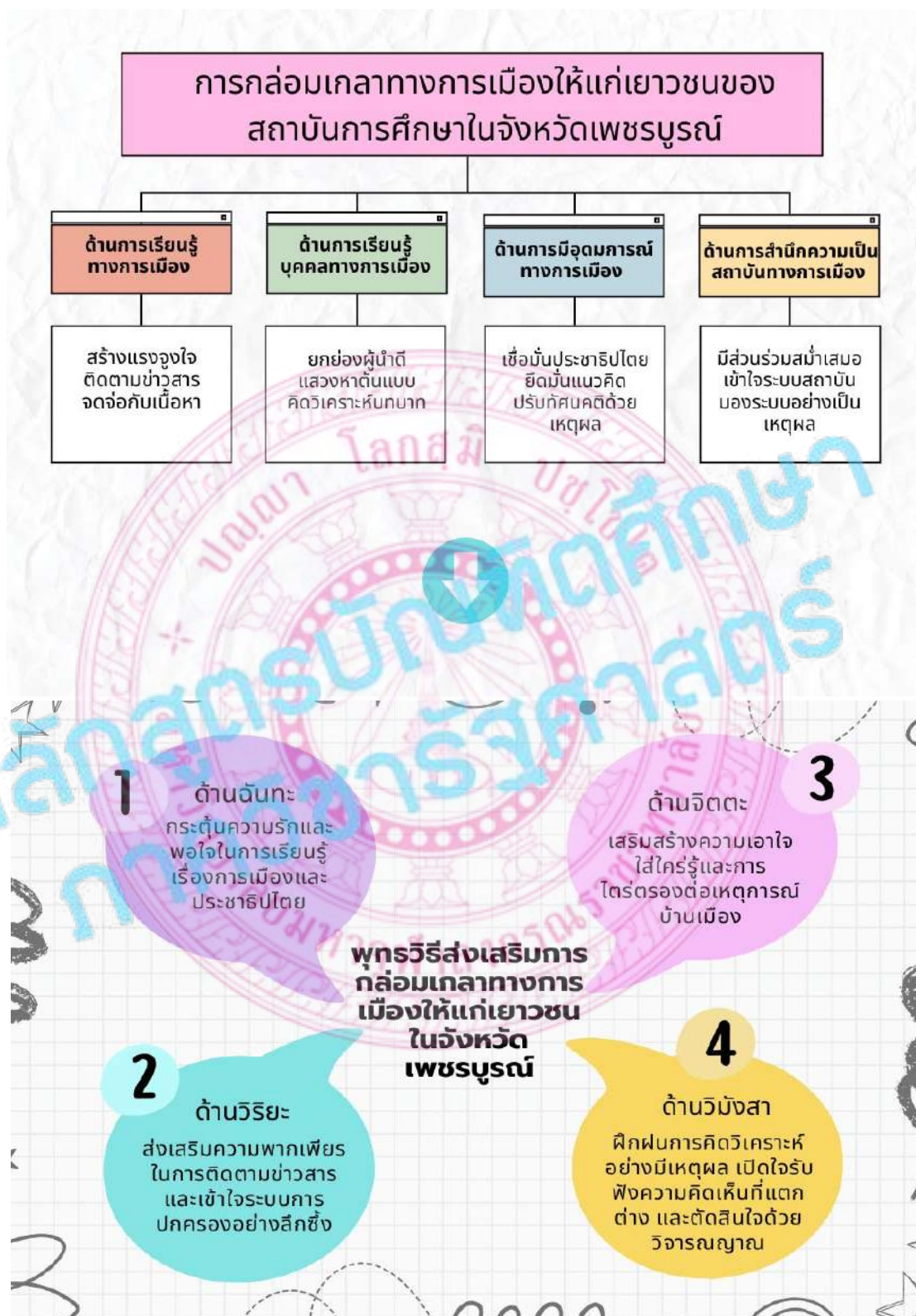
ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง เยาวชนควรเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองกับนโยบายของรัฐ ตลอดจนยึดมั่นในคุณค่าและจุดยืนของตน การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันการเมืองจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีวิสัยทัศน์ และรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กล่าวโดยสรุป การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมทางการเมือง การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลและระบบการเมือง รวมถึงการส่งเสริมอุดมการณ์และจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง นอกจากนี้ ยังพบว่าสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น องค์กรทางการเมือง กลุ่มเพื่อน และครอบครัว ล้วนเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ “อิทธิบาท ๔” เป็นพุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ได้แก่ ความพอใจในการเรียนรู้ (ฉันทะ) ความเพียรพยายาม (วิริยะ) ความเอาใจใส่ (จิตตะ) และความรอบคอบใคร่ครวญ (วิมังสา) ซึ่งล้วนส่งผลให้เยาวชนสามารถพัฒนาแนวคิดเชิงวิพากษ์และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางการเมือง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากิจการการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๔.๑๕ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๕ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย^{๑๖๔}

^{๑๖๔} สังเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๕ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสามารถขยายความเพิ่มเติมได้ดังนี้

๑. การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง สอนเกี่ยวกับระบบการปกครอง, กฎหมาย, และนโยบายของรัฐ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น จำลองการประชุมรัฐสภาเยาวชน จัดเวิร์กช็อปเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง และความรับผิดชอบทางการเมือง

ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง เข้าใจบทบาทและอิทธิพลของนักการเมืองต่อสังคม สนับสนุนให้เยาวชนศึกษาบทบาทของนักการเมือง และแนวคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน กระตุ้นให้เยาวชนเรียนรู้จากบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และเป็นผู้นำที่ดี

ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง ปลุกฝังแนวคิดด้านประชาธิปไตย, ความยุติธรรม, และสิทธิพลเมือง ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมือง และแนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ให้เยาวชนมีโอกาสอภิปรายและแสดงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางการเมือง

ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย สนับสนุนการใช้สิทธิเลือกตั้ง และการเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองอย่างมีจริยธรรม ปลุกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสถาบันทางการเมืองที่มีต่อชีวิตประจำวันของเยาวชน

๒. พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ส่งเสริมความพอใจในการเรียนรู้การเมือง ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เช่น การเสวนาและการจำลองสถานการณ์ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและรักในประชาธิปไตย

ด้านวิริยะ (ความเพียร) ปลุกฝังความพากเพียรในการติดตามข่าวสารและศึกษาเรื่องการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) กระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจและจดจ่อกับประเด็นทางการเมือง ด้วยการคิดวิเคราะห์และสะท้อนคิดในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และปัญหาสังคม เพื่อเสริมจิตสำนึกพลเมือง

ด้านวิมังสา (ความรอบครอบ) พัฒนาเยาวชนให้คิดอย่างมีเหตุผล เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และหลีกเลี่ยงอคติ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป การกล่อมเกลາทางการเมืองของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ มุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่เหมาะสมต่อการเมืองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการปกครอง บทบาทของนักการเมือง อุดมการณ์ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในระบบสถาบันทางการเมือง ขณะเดียวกันได้บูรณาการหลักพุทธธรรม “อิทธิบาท ๔” ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อปลูกฝังเจตคติและจริยธรรมทางการเมืองอย่างลึกซึ้ง โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้กับกิจกรรมที่สะท้อนชีวิตจริง ส่งเสริมความคิดวิเคราะห์ และสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยผู้ศึกษาได้วิจัยสรุปและอภิปรายผล รวมถึงการนำเสนอแนะ โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ๒ แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน ๑๘ รูปหรือคน ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์ โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออกตามวัตถุประสงค์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๙ รูปหรือคน และผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลจากเยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ อายุระหว่าง ๑๕ - ๑๗ ปี จำนวนทั้งสิ้น ๓๙๖ คน จากเยาวชนจำนวน ๓๕,๖๘๔ คน โดยสามารถนำเสนอรายงานการวิจัย ตามลำดับหัวข้อ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” สามารถสรุปผลการวิจัยผ่านการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๖ คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

๕.๑.๑ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๔ ด้าน

๑) **ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง** สถาบันศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมทางการเมือง โดยการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในหลักสูตร การจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งผู้ปกครองยังมีบทบาทสนับสนุนโดยการส่งเสริมให้เยาวชนติดตามข่าวสารและพูดคุยเรื่องการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนมีทักษะความเป็นผู้นำและความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสังคม

๒) **ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง** การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังความเข้าใจในระบบการปกครองและบทบาทของผู้นำทางการเมือง สถาบันศึกษายังทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานหรือค่ายอบรมที่เสริมสร้างความรู้และทักษะความเป็นผู้นำ เยาวชนจึงได้เรียนรู้คุณลักษณะที่ดีของนักการเมืองและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีและแรงบันดาลใจให้เยาวชนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

๓) **ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง** การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนเรียนรู้จากนักการเมืองหรือผู้นำในสังคม เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างและบทบาทของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและเป็นกลาง ทั้งนี้ ครอบครัวและชุมชนยังมีบทบาทในการสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้ผ่านการอภิปรายและติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนสามารถกำหนดจุดยืนของตนเองบนพื้นฐานของเหตุผล ความรู้ และจริยธรรมทางการเมือง อันนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๔) **การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง** การจัดกิจกรรมเสริม เช่น การจัดเสวนาทางการเมือง และการศึกษาดูงานในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนยังช่วยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับฟังมุมมองจากนักการเมืองและผู้บริหารที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐ อีกทั้งครอบครัวมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนสามารถพัฒนาแนวคิดที่มีหลักการและมีจุดยืนที่มั่นคง

๕.๑.๒ ปัจจัยที่ ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศชาย จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔๑ อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ ๑๗ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๐ ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อะดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ตำแหน่ง/หน้าที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘๒ ประเภทของสถาบันการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๔ และการนับถือศาสนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๖ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการกล่อมเกล่าทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า

การกล่อมเกล่าทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาจะได้ดังนี้ คือ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.79) การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.75) การเรียนรู้ทางการเมือง ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.53) และการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกล่าทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 3.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาจะได้ดังนี้ คือ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.51) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.74) ด้านองค์กรศาสนา ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.55) ด้านองค์กรทางการเมือง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.72) และด้านกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ หลักอิทธิบาท ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาจะได้ดังนี้ คือ จิตตะ ความเอาใจใส่ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.79) วิริยะ ความเพียร ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.75) ฉันทะ ความพอใจ ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.53) และวิมังสา ความรอบรอบ ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า

๑) สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๕๑.๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์กรทางการเมือง สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๕๐.๐ ด้านสถาบันการศึกษา สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๓๙.๖ และด้านกลุ่มเพื่อน สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๒๐.๐ ตามลำดับ

๒) หลักอริยาบท ๔ สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๗๒.๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๖๕.๗ ด้านวิริยะ ความเพียร สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๒๗.๓ ด้านฉันทะ ความพอใจ สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๘.๗ และด้านวิมังสา ความรอบครอบ สามารถทำนุบำรุงการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๗.๖ ตามลำดับ

๕.๑.๓ พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง ๒) ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง ๓) ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง ๔) ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง โดยมีปัจจัยเพื่อเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง และหลักอริยาบท ๔ มีลักษณะดังนี้

๑. สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง มีลักษณะดังนี้

ด้านสถาบันครอบครัว มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมแนวคิดทางการเมืองและปลูกฝังทัศนคติประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน โดยพ่อแม่ทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเมือง ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง และส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการตัดสินใจในบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ด้านสถาบันการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวกับการเมืองเพื่อสร้างความรู้ทางการเมือง กระตุ้นให้เยาวชนสนใจและติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่พลเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคม

ด้านองค์กรศาสนา ปลุกฝังความซื่อสัตย์และยุติธรรมในจิตสำนึกเยาวชน ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมือง สอนแนวคิดศาสนาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและเคารพความเห็นต่างทางการเมือง สนับสนุนกิจกรรมศาสนาเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบและบทบาทพลเมืองที่ดี

ด้านกลุ่มเพื่อน ส่งเสริมให้สนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง ช่วยให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทางการเมือง ช่วยให้ปรับตัวและเข้าใจการเปลี่ยนแปลง

ด้านองค์กรทางการเมือง ให้ข้อมูลและความรู้ทางการเมือง เสริมสร้างความเข้าใจในหน้าที่พลเมือง สนับสนุนให้เข้าใจสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่มีผลต่อสังคม

๒. หลักอิทธิบาท ๔ มีลักษณะดังนี้

ด้านฉันทะ (ความพอใจ) พอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สนใจรับการปลุกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย

ด้านวิริยะ (ความเพียร) แสวงหาความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ มุ่งมั่นเรียนรู้เรื่องการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยต่อเนื่อง พยายามรับการปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากสถาบันการศึกษา

ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) สนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและนโยบายพรรคการเมือง ให้ความสำคัญในการพิจารณาผู้สมัครและพรรคในการเลือกตั้ง ไตร่ตรองอิทธิพลของสื่อในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง

ด้านวิมังสา (ความรอบครอบ) สนใจค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและระบบการปกครอง ติดตามข่าวสารการเมืองอย่างเป็นกลาง ไม่ยึดติดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เข้าใจความหลากหลายทางความคิดทางการเมืองและหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธี

ส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยยกข้อค้นพบจากผลการวิจัยที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษา พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๑) ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะ ค่านิยม และทัศนคติเชิงบวกต่อการเมือง ๒) ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้นัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีที่บุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมืองสามารถมีอิทธิพลทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ พร้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลในกระบวนการทางการเมือง ๓) ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ปลูกฝังให้เยาวชนมีความเชื่อและค่านิยมทางการเมืองเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ ๔) ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้สนับสนุนให้เยาวชนเห็นคุณค่าในจุดยืนของตน ยึดถือการกำหนดทิศทางความคิด และการกระทำต่อส่วนรวม เข้าใจความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมือง ที่เป็นประโยชน์ต่อในภาพรวม สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ ของ Bandura มีกระบวนการที่สำคัญ ๔ อย่าง ซึ่งเป็นความคิดที่มีอิทธิพลช่วงการเรียนรู้แบบสังเกต ได้แก่ ๑) กระบวนการตั้งใจ (Attention Process) ซึ่งตัดสินใจลักษณะอันไหนของสถานการณ์นี้ เอาเป็นแบบได้ ๒) กระบวนการรักษา (Retention Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับรหัสข้อมูล จินตภาพ และเพื่อนที่ว่า อาจจะเก็บไว้และทำให้สมบูรณ์ในอนาคต ๓) กระบวนการสร้างพฤติกรรม (Behavioral Production Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถที่จะทำการตอบสนองอันจำเป็นต่อการแปลความหมาย ซึ่งได้เรียนรู้จากการสังเกตมาเป็นพฤติกรรม ๔) กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) เนื่องจากการเรียนรู้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัดสินลักษณะอันไหนที่เกี่ยวกับการตอบสนองที่ได้เรียนรู้มาก่อนแปลมาสู่การกระทำ^๑ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Almond Gabriel A., Verba ที่เห็นว่า การพัฒนา “วัฒนธรรมพลเมือง” จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเยาวชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ใช่แค่การออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น^๒ และยังตรงกับแนวคิดของ Hess Robert and Easton David ที่เน้นว่าการกล่อมเกลາทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เริ่มต้นตั้งแต่ระดับปฐมวัยและมีผลต่อความมั่นคงของสถาบัน

^๑ B.R. Hergenhahn and Matthew H. Olson, *Introduction to Theories of Learning*, 6th ed., (Prentice-Hall Inc., 2001), pp. 343.

^๒ Almond Gabriel A., Verba. *Sidney The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, (Boston: Little, Brown., 1963), p. 58.

การเมือง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต กันยารรณ และธรรมนิตย์ วราภรณ์ ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย” พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองส่งผลทางตรงต่อวัฒนธรรมทางการเมือง และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ในส่วนของวัฒนธรรมทางการเมืองก็ส่งผลทางตรงต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงทำให้การกล่อมเกลາทางการเมืองส่งผลทางอ้อมต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๔ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลາทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง” พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อการเมือง ซึ่งนำไปสู่การสร้างบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม การกล่อมเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ โดยมีตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลา อาทิ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานศึกษา ศาสนา เป็นต้น เพื่อให้บุคคลทราบถึงคุณธรรม อุดมคติ บรรทัดฐาน และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม ส่วนวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองกับสังคมการเมืองในเชิงจิตวิทยาที่สังคมต้องการปลูกฝังให้เป็นอุดมการณ์ของสมาชิกในสังคมตามบริบทของแต่ละสังคมการเมือง^๕ แม้จะมีการจัดกิจกรรมการเมืองอย่างเป็นทางการในโรงเรียน แต่จากข้อมูลเชิงลึกยังพบว่าการมีส่วนร่วมของเยาวชนจำนวนหนึ่งเป็นเพียง “เชิงพิธีกรรม” ไม่ได้นำไปสู่ความเข้าใจเชิงลึกหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคชัย ศรีรักษา ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี” พบว่า เยาวชนในจังหวัดลพบุรีมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระดับปานกลาง แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม เช่น การแสดงออกความคิดเห็น หรือการติดตามข่าวสารการเมืองอย่างสม่ำเสมอ การขาดเนื้อหาด้านประชาธิปไตยในหลักสูตรการเรียนการสอน ขาดครูหรือวิทยากรที่

^๓ Easton David and Dennis Jack, *Children in the Political System*, (New York: McGraw-Hill, 1969), pp. 392-393.

^๔ พิชิต กันยารรณ และธรรมนิตย์ วราภรณ์, “การกล่อมเกลาทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง”, *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, ๒๕๖๐).

^๕ พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”, *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา, ๒๕๖๒).

มีความรู้เฉพาะด้านการเมือง ทำให้มีผลต่อทัศนคติของเยาวชนที่มองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว สถาบันครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นต้นแบบและพื้นที่ฝึกการเรียนรู้ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบและทัศนคติทางการเมือง และสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักที่เยาวชนได้รับข่าวสารและมีโอกาสแสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยเสนอการพัฒนาตามแนวทาง หลักสารณียธรรม ๖ เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย ได้แก่ การมีเมตตาทางกาย วาจา ใจการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน การมีศีลธรรมร่วมกัน และการมีความเห็นร่วมกัน^๖

๕.๒.๒ ปัจจัยที่ ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาปัจจัยที่ ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากการศึกษา พบว่า

สถาบันการกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ ๓ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านองค์กรทางการเมือง ด้านสถาบันการศึกษา และด้านกลุ่มเพื่อนตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .๗๒๑ ค่าสัมประสิทธิ์ การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .๕๑๙ สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .๕๑๕ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .๒๙๓ แสดงว่า สถาบันการกล่อมเกลาทางการเมือง สามารถร่วมกันทำนายการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๕๑.๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์กรทางการเมือง สามารถทำนายการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๕๐.๐ ด้านสถาบันการศึกษา สามารถทำนายการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๓๙.๖ และด้านกลุ่มเพื่อน สามารถทำนายการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ ๒๐.๐ ตามลำดับ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Flanagan & Gallay ที่เห็นว่า ความสัมพันธ์กับองค์กรทางการเมืองและโรงเรียน มีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน^๗ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศีกา คักดี สุเมธ (บุญทอง) และ บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่าง การกล่อม

^๖ โชคชัย ศรีรักษา, “การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี”, *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

^๗ Flanagan, C. & Gallay, L, “Reframing political socialization”, *Political Science and Politics*, Vol.28 No.4 (1995): 701–704.

เกลาทางการเมือง กับวัฒนธรรมทางการเมือง” อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อการเมือง ซึ่งนำไปสู่ การสร้างบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม การกล่อมเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทาง สังคมที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ โดยมีตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่ ในการกล่อมเกลา อาทิ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานศึกษา ศาสนา เป็นต้น เพื่อให้บุคคลทราบ ถึงคุณธรรม อุดมคติบรรทัดฐาน และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม ส่วนวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองกับสังคมการเมืองในเชิง จิตวิทยา ที่สังคมต้องการปลูกฝังให้เป็นอุดมการณ์ของสมาชิกในสังคมตามบริบทของแต่ละ สังคมการเมือง^๘ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วัชรินทร์ ชาญศิลป์** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย” พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับมาก โดยเยาวชนได้รับการกล่อมเกลาจากครอบครัวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สถาบันการศึกษา ศาสนา เพื่อน สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย พบว่า อายุ ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการพูดคุยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่ต่างกันมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^๙ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พงษ์เมธิ ไชยศรีหา** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” พบว่า ปัจจัยกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางการเมือง^{๑๐}

๕.๒.๓ พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

^๘ พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และ บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมือง กับวัฒนธรรมทางการเมือง”, **วารสารปัญญาปณิธาน**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๓ - ๔๙.

^๙ วัชรินทร์ ชาญศิลป์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย”, **วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๑ - ๖.

^{๑๐} พงษ์เมธิ ไชยศรีหา, “ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”, **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๒.

หลักอิทธิบาท ๔ ส่งผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับ
 เยาวชน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็น
 พลเมืองที่มีคุณภาพ ดังนี้ ๑) ฉันทะ ให้เยาวชนมีความรักและพอใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดย
 ผ่านบทบาทของสถาบันการศึกษา ครอบครัว ชุมชน และวัด ที่ช่วยปลูกฝังคุณค่าของสิทธิ เสรีภาพ
 และหน้าที่ของพลเมืองอย่างถูกต้อง ๒) วิริยะ สนับสนุนให้เยาวชนมีความเพียรในการศึกษาความรู้
 ทางการเมือง โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งใน
 โรงเรียน วัด และพื้นที่เยาวชน ๓) จิตตะ ปลูกฝังความสนใจใฝ่รู้และเคารพกฎหมายตั้งแต่วัยเยาว์
 ด้วยกิจกรรม เช่น สภานักเรียน การเลือกตั้งจำลอง และการอภิปรายเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการ
 สนับสนุนจากครอบครัว วัด และผู้นำชุมชน ๔) วิมังสา พัฒนาเยาวชนให้มีวิจารณญาณทางการเมือง
 ผ่านการสังเกตการณ์เลือกตั้ง การคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ และการใช้หลักธรรมทาง
 ศาสนา เช่น อิทธิบาท ๔ และโยนิโสมนสิการ แนวทางนี้สอดคล้องงานวิจัยของ **พระบุญเพ็ง สิทธิ
 วงษา** ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากร องค์การบริหาร
 ส่วนตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการ
 จัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี คือ ๑)
 ด้านฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากร ที่มีอยู่พิจารณาในการบริหารจัดการ
 ส่วนท้องถิ่นอย่างรอบครอบและทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ๒) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)
 จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความจริงใจในการบริหารจัดการท้องถิ่นและสร้างเสริมความรับผิดชอบใน
 ตัวบุคลากร ๓) ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในสิ่งที่ทำอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความเสียสละตั้งใน
 การบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ขององค์กรเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการเสริมสร้าง
 ความเข้าใจ ๔) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองหาเหตุผล) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้สติกำกับในการ
 ควบคุมอารมณ์ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบร่วมกันเสริมสร้าง
 ลักษณะนิสัยในทางบวก^{๓๓} ยังสอดคล้องงานวิจัยของ **ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา
 กลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการกำหนด
 นโยบายของพรรคการเมืองไทย พบว่า การ พัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย
 โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการ กำหนดนโยบายจากความตั้งใจในการแก้ปัญหาตามความ
 ต้องการของประชาชนให้เกิดความชัดเจน (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทที่จะนำเสนอแนวทางของ
 นโยบายสู่ภาคปฏิบัติ (วิริยะ) เอาใจใส่ต่อ นโยบายและรับผิดชอบในวิธีการปฏิบัตินโยบายตามที่ได้
 กำหนดไว้ (จิตตะ) และคอยติดตามวัดผล ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

^{๓๓} พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา, “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากร
 องค์การบริหาร ส่วนตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”, วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๕
 (กรกฎาคม ๒๕๖๒) : ๒๔-๓๔.

เพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้ เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิม้งสา)^{๑๒} นอกจากนี้ พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ จนทโชโต) ได้วิจัยเรื่อง “นโยบายของพรรคการเมืองที่มี ผลต่อการตัดสินใจของประชาชน จังหวัดสงขลาในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดทำนโยบายของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนจังหวัดสงขลาใน การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๘๕) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปาน กลางและมาก ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ นโยบายพรรคตามหลักวิม้งสา ทำให้ประชาชนได้ พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = ๓.๖๑$, S.D. = ๐.๙๖) รองลงมา ได้แก่ นโยบาย พรรคตามหลักจิตตะ ทำให้ประชาชนมีความตั้งมั่นติดตามจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๐.๙๖) นโยบายพรรคตามหลักวิริยะ ทำให้ประชาชนมีความมุ่งมั่นผลักดันจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๑.๐๐) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นโยบายพรรคตามหลักฉันทะ ทำให้ประชาชนพึงพอใจจึงตัดสินใจเลือก ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๙๘) ตามลำดับ^{๑๓} สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรินทร์ นิยมางกูร, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, พิเชฐ ทั้ง โต ได้วิจัยเรื่อง “อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการเห็นคุณค่าในตนเองและหลักอิทธิบาท ธรรมที่มีต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ” ผลการวิจัยพบว่า (๑) จากการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างมีความสุขในการทำงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (๒) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, การเห็นคุณค่าในตนเอง และหลักอิทธิบาทธรรม ต่างก็มี อิทธิพลโดยตรงและร่วมกันต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ และ (๓) แนวทางการส่งเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ คือส่งเสริมแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานสนับสนุนให้บุคลากรมีการเห็นคุณค่าในตนเอง และประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงาน บุคลากรสายปฏิบัติการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีหลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และมีหลักอิทธิบาทธรรมรายด้านทั้ง ๔ ด้าน (ด้านวิริยะ, ด้านจิตตะ, ด้านฉันทะ, และด้านวิม้งสา) โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ^{๑๔} อย่างไรก็ตาม ในบาง

^{๑๒} ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา, “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”, **ดุष्ฎิ นิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๓} พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ จนทโชโต), “นโยบายของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของ ประชาชนจังหวัดสงขลาในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒”, **ดุष्ฎิ นิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๔} สุรินทร์ นิยมางกูร, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, วชิรินทร์ ชาญศิลป์, พิเชฐ ทั้งโต, “อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการเห็นคุณค่าในตนเองและหลักอิทธิบาท ธรรมที่มีต่อความสุขในการทำงานของ

โรงเรียนหรือพื้นที่ที่ขาดความเข้าใจเรื่องการประยุกต์หลักธรรมในชีวิตประจำวัน มักจัดกิจกรรมเชิงศาสนาแบบแยกส่วน และไม่เชื่อมโยงกับการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง เช่น การจัดสวดมนต์โดยไม่มี การอธิปราชยเชิงสังคม ทำให้ไม่สามารถหล่อหลอมอิทธิบาทให้เกิดผลในพฤติกรรมทางการเมืองได้จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ลำภู ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อ ส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม ฉันทะ มีใจรัก ผู้นำทาง การเมืองในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามเต็มใจให้บริการประชาชนที่มารับ บริการ วิริยะ พากเพียรทำ ปฏิบัติตามแผนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด จิตตะ ติดตาม ตรวจสอบ จัดทำรายงานผลการ ปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา วิมังสา รอบคอบแก้ไข เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง โดยมีผู้นำทางการเมืองเป็นเกณฑ์ ในการ แก้ไขปัญหา^{๑๕}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากล้าทางการเมืองให้แก่เยาวชน ของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากล้าทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอันเนื่องมาจากการวิจัยดังนี้

๑) กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้โรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ ชนบทที่มีรากฐานวัฒนธรรมทางศาสนาที่เข้มแข็ง ใช้หลักพุทธธรรม เช่น “อิทธิบาท ๔” มาเป็นกรอบ แนวคิดในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย

๒) ภาครัฐควรส่งเสริมบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในฐานะ “แนวร่วมทางปัญญา” ของ ชุมชนในการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกประชาธิปไตย โดยอาจจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้ประชาธิปไตยเชิง พุทธ” ร่วมกับโรงเรียนหรือชุมชน

บุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๑๑๕-๑๒๕.

^{๑๕} สมชาย ลำภู, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมือง ใน ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม”, *ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาคณะบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

๓) ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนการรวมกลุ่มของเยาวชนที่มีความสนใจในเรื่อง การเมือง สิทธิมนุษยชน หรือกิจกรรมสาธารณะ ผ่านโครงการ “สภาเยาวชนต้นแบบ” หรือ “ชมรม พลเมืองในโรงเรียน” เพื่อสร้างพื้นที่ให้กลุ่มเพื่อนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนทางการ เมืองอย่างสร้างสรรค์

๔) กระทรวงศึกษาธิการควรออกแบบนโยบายส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับ หน้าที่พักเมืองและประชาธิปไตย โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นผู้นำกิจกรรมในลักษณะเพื่อนสอนเพื่อน ซึ่งจะ ช่วยให้เยาวชนรู้สึกใกล้ชิด เข้าใจง่าย และกล้าแสดงออกมากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยเมื่อนำเสนอแนะเชิงนโยบายเป็นเบื้องต้นแล้วจึงขอเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑) โรงเรียนควรร่วมมือกับองค์กรศาสนาจัดกิจกรรมที่ใช้หลักธรรม อาทิ อิทธิบาท ๔ หรือ พรหมวิหาร ๔ ประยุกต์เข้ากับกิจกรรมสถานักเรียน การได้ว่าที่ การจำลองการเลือกตั้ง เพื่อส่งเสริม การคิดวิเคราะห์และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๒) กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรจัดโครงการอบรม ครูและพระสงฆ์ร่วมกันในด้านการเสริมสร้างอัตลักษณ์เยาวชนไทยให้เป็นทั้ง “คนดี” และ “พลเมือง ที่มีคุณภาพ” โดยใช้กรอบธรรมะและประชาธิปไตยควบคู่กัน

๓) โรงเรียนควรมีพื้นที่และเวลาที่ชัดเจน เช่น “๑๐ นาทีพลเมือง” หรือ “มุมข่าว พลเมือง” ให้กลุ่มเพื่อนนำเสนอและอภิปรายข่าวการเมือง สร้างนิสัยการวิเคราะห์เชิงเหตุผลโดยไม่ใช้ ความเชื่อแบบต้นลึก

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายระดับโรงเรียน อำเภอ และ จังหวัด ที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความคิดประชาธิปไตยที่ยึดหลักเหตุผล คุณธรรม และการไม่ เบียดเบียน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องที่วิจัยดังกล่าวนี้มาแล้ว พิจารณาเห็นว่า ควรจะได้มีข้อเสนอแนะเพื่อ การวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ควรดำเนินการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีบทบาทต่อการกล่อม เกลาทางการเมืองของเยาวชนระหว่างเขตเมืองใหญ่กับจังหวัดชายแดน

๒) ควรศึกษาวิจัยบทบาทขององค์กรศาสนาในการกล่อมเกลาทางการเมือง เพื่อพัฒนา เยาวชนให้เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๓) ควรศึกษาวิจัยการบูรณาการหลักอิทธิบาท ๔ หรือหลักธรรมอื่น ๆ ในการกล่อมเกลา ทางการเมืองต่อพฤติกรรมและทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในระยะยาว

๔) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการ
กล่อมเกลாதองการเมืองของเยาวชนในการพัฒนาแนวคิดประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย :

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

ชัตติยา วรรณสุต. สตรีกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๕.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

_____. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

จันทนา สุทธิจารี. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วี.เจ. พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๔.

จิรัช (บรรพต) วีระชัยและคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

ชาмуเอล พี. ฮันติงตัน “ระเบียบทางการเมืองในสังคมที่เปลี่ยนแปลง”. แปลโดย วิสุทธิ โพธิ์แท่น.
ความวุ่นวายกับการพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

ณรงค์ สินสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

_____. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗.

ถวิลวดี บุรีกุล และอัลเบิร์ตตัน. ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย : การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓.

ถวิลวดี บุรีกุล. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓.

_____. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.
๒๕๔๓. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓.

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. พัฒนาทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นอร์เบอร์ต บ็อบบิโอ. เสรีนิยมกับประชาธิปไตย. แปลโดย เกษียร เตชะพีระ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คบไฟ, ๒๕๕๘.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, ๒๕๕๖.

ปัญญา ใบบางยาง. ธรรมาธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา. ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมบุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๙๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๙.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๖.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕.

พิฑูร มลิวัลย์. แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมขั้นตรี. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๕๐.

พุทธทาสภิกขุ. ธรรมะกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.

ลิขิต ธีรเวคิน. ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สามศาสตร์, ๒๕๒๙.

_____. วัฒนธรรมทางการเมืองและการกลมกลืนการเรียนรู้ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙.

วรทิพย์ มีมาก และคณะ. หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. กรุงเทพมหานคร : รำไทยเพรส, ๒๕๔๔.

วัชรี ด่านกุล. การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สนอง วรอุไร. ทำให้ชีวิตได้ดีและมีสุข. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐.

สมบัติ อารังธวังศ์. การเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์. ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษา. ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔. เพชรบูรณ์: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, ๒๕๖๔.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน. ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ. ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์ :

โชคชัย ศรีรักษา. “การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

ปิยาภรณ์ นิลชู. “อิทธิพลของการใช้สื่อบนแผ่นป้ายโฆษณาต่อบุคลิกภาพของตราสินค้า”. ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาการตลาด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

ปิยาภรณ์ นิลชู. “อิทธิพลของการใช้สื่อบนแผ่นป้ายโฆษณาต่อบุคลิกภาพของตราสินค้า”. ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาการตลาด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ จนทโชโต). “นโยบายของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนจังหวัดสงขลาในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๒”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูวินัยธรธรรมิษฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช). “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี”. **ปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกลมกลืนทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”. **ดุขฎฐิบัณฑิตปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, ๒๕๖๒.

พิชิต กันยาวรรณ และธรรมนิธย์ วราภรณ์. “การกลมกลืนทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง”. **ดุขฎฐิบัณฑิตปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, ๒๕๖๐.

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา. “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”. **ดุขฎฐิบัณฑิตปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

วัฒนา เช่งไพเราะ. “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๔”. **ดุขฎฐิบัณฑิตปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง**. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕.

วัฒนา เช่งไพเราะ. “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔”. **ดุขฎฐิบัณฑิตปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง**. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕.

สมชาย ลำภู. “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของผู้นำทางการเมืองใน ท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม”. **ดุขฎฐิบัณฑิตปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมปอง รักษาธรรม. “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้กับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒ : ศึกษากรณีเปรียบเทียบนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ๕ จังหวัดภาคใต้”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒.

สมปอง รักษาธรรม. “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้กับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๒ : ศึกษากรณีเปรียบเทียบนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ๕ จังหวัดภาคใต้”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง**. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. “การบูรณาการตามแนวพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗.

(๓) รายงานการวิจัย :

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. “โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๖.

_____. “โครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๖.

บุญมี บุญเอี่ยม. “ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบิน ภูเก็ต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล. “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๓.

รุ่งทิพย์ มณีโชติ, สมชาย พุทธรักษ์, กิตติพงศ์ สุขสวัสดิ์. “บทบาทของสถาบันในการกล่อมเกลางานการเมืองของเยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์”. **รายงานการวิจัย**. คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) บทความ :

กฤษชพลณั บัญครองและศิวัช ศรีโกคางกุล. “นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง”. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๙๔-๑๑๙.

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. “การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย”. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๙๘.

กัมลาศ เยวะนิจ. “วัฒนธรรมไทยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น”. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๘) : ๒๒.

ทวนทอง เจริญสม, สุพจน์ ทรายแก้ว, ชมัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย. “สภาพและกระบวนการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในการพัฒนาเยาวชน ตามแนวนโยบายเยาวชนแห่งชาติ”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๓) : ๑๓๓-๑๔๓.

ธนาภรณ์ ไ้วเจริญ และวัชรินทร์ ชาญศิลป์. “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี”. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๓๓-๑๔๗.

ธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์. “สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี”. วารสารการบริหารท้องถิ่น. ๖ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๕๖.

ปรมต วรรณบวร, สุรพล สุษะพรหม และบุษกร วัฒนบุตร. “ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๘๕-๑๐๐.

ปรีชา พร้อมสุภา. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง”. วารสารปัญญา. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๗.

ปุ่น วิเศษศรี, ประณต นันทิยะกุล, สุรพล สุษะพรหม, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล. “การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของประชาชน ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๒๗-๓๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ. “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอกะทือ จังหวัดสงขลา”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. ปีที่ ๑๒ ฉบับพิเศษ (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๒๑๘-๒๒๕.

พรชนันท์ สายจันดี, ธรรมนิตย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์. “การรับรู้ทางการเมือง การกล่อมเกลாதทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของเยาวชนในประเทศไทย”.

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕) : ๒๖-๒๗.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง”. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม ๒๕๖๓) : ๒๓-๒๔.

พระชาญชัย ดิสสวโร, จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์, สุรพล สุยะพรหม. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๓) : ๒๔๔-๒๕๔.

พระถวิล ยสินธโร (แสงสุด). “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอนาทม จังหวัดร้อยเอ็ด”. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๑๐๔ - ๑๑๘.

พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา. “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๕ (กรกฎาคม ๒๕๖๒) : ๒๔-๖๑.

พระปลัดโอภาส โอภาโส, พระเมธีธรรมจารย์ (ประสาร จันทสาโร), พระมหานิกธ ฐานุตโร. “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๗๓-๘๓.

พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสสุธมโม). “การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๑-๑๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, สุภัทรชัย สีสะไบ. “การพัฒนาศักยภาพและโอกาสของคนรุ่นใหม่ในการออกแบบอนาคต ชุมชนเชิงสร้างสรรค์”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๐ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๔) : ๑-๑๓.
- พระมหาบรรจง ดิสรโณ (ศรีสุข). “ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม ๔ ในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนปริยัติคุณรสวิทยา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์”. **วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม ๒๕๖๐) : ๕๐-๖๑.
- พระอโณทัย กตปุณโญ , เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ธัชชนันท์ อิศรเดช. “การส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๓) : ๔๗-๕๘.
- พิษณุ บุญนิยม. “การกล่อมเกลากองทัพการเมืองของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”. **วารสารพิกุล**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๒-๓๕.
- มยุรี ฅนอมสุข. “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร วิทยาเขต กำแพงแสน”. **วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ**. ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน) : ๔๓-๔๕.
- ลิขิต อีร์เวคิน. “การเมืองการปกครอง”. **Journal of Politics and Governance (JOPAG)** ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม - สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๒๕-๒๖.
- วัชรินทร์ ชาญศิลป์. “ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย”. **วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๑๘๗ - ๒๐๙.
- _____. “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลากองทัพการเมืองของเยาวชนไทย”. **วารสาร รัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๒) : ๕๔.
- วัฒนา นนทิต. “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๑๕-๑๒๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัครชาติ. “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”. **วารสารการบริหารปกครอง**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๓.

_____. “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”. **วารสารการบริหารปกครอง**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๒๖-๓๕.

วิจิตร เกิดน้อย, ยุทธนา ปราณีต, สุรพล สุธะพรหม, พรรษา พุฒยางกูร. “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในตำบลไทยวาสา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๑๒๙-๑๓๙.

ศกุนตลา เพ็งเขียว, ธาณี สุขเกษม, เกียรติไกร ทองจิตติ. “วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์”. **รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเลยวิชาการ**. ครั้งที่ ๘, ๒๕๖๕.

สิงห์คำ มณีจันสุข. “ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน”. **วารสารวิจัยวิชาการ**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๕๑.

สุพันธ์ แสนสี. “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนกีฬาจังหวัดขอนแก่น มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดขอนแก่น”. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์**. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๓๕-๔๗.

สุรินทร์ นิยมางกูร, พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, พิเชฐ ทัง โต. “อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการเห็นคุณค่าในตนเองและหลักอิทธิบาท ธรรมที่มีต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๑๑๕-๑๒๕.

อนันต์ อุปสอด, อดิษฐ์ หาญภักตินิยม. “ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการ”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๓) : ๔๒-๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

_____. “ทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม ๒๕๖๖) : ๔๓-๕๘.

อิสมาแอล เบญจอิบรอฮีม ธนาสฤกษ์ สตะเวทิน. “วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย”. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสวนดุสิต. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๗๙-๙๐.

อุทิสรา ภิณูญทรัพย์. “การเสริมสร้างความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนอายุ ๑๘-๑๙ ปีกรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเพชรภูเขียว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ”. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ Proceeding. The 2nd CASNIC, 2014.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ :

พลิชฐ์ ไชยวัฒน์. “บทบาทคนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยช่วงเปลี่ยนผ่านความหวังหรือความฝัน”. ประชาไท, ๒๕๖๑.

วีรพงษ์ รามางกูร. “ประชาธิปไตยครึ่งใบ”. มติชน, ๒๕๕๙.

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กัญญรัตน์ เกียรติสุภา. บทบาทเยาวชนกับการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thailandchonburi.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538788666> [๕ มกราคม ๒๕๖๗].

ฐิติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว. นิรโทษกรรมเหมาเข่ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php> [๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗].

ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/047/> [๕ มกราคม ๒๕๖๗].

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๗) สัมภาษณ์ :

ชำนาญ จันทร์เรือง. “ยุทธวิธีเขย่าการเมืองท้องถิ่น” สัมภาษณ์พิเศษ. ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ พระราชพัชรธรรมเมธี, ดร. (ลักษณะ กิตติญาโณ). เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์, ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

พระสุธีวรามาธ, ดร. (ถาวร ถาวรเมธี). รองเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์, ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

พระมหาภาณุพงษ์ ญาณวิชัย. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์, ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ศ. ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

รศ. ดร.สมาน งามสนิท. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายสายชล ชมภู. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่าง, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายวิเศษ ปิ่นพิทักษ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนเพชรพิทยาคม, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายธนัญชัย พรหมภักดี. ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมศิลป์, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ดร.เสกสรร นิยมเพ็ง. นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗.

ดาบตำรวจวัฒนพงษ์ เกิดพูล. นายกเทศมนตรีเมืองวิเชียรบุรี, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายไฉน ก้อนทอง. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายวิฑูรย์ สารวิวัฒน์. ตัวแทนผู้ปกครองเยาวชน, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นางจุฑามาศ สารวิวัฒน์. ตัวแทนผู้ปกครองเยาวชน, ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายภัทรกร เบ้าสอน. ตัวแทนผู้ปกครองเยาวชน, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นางสาวธารารัตน์ จันทสวัสดิ์. ประธานนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นายภูริวัจน์ เจริญกิตติพนธ์. รองประธานนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

นางสาววรรณช วิบูลย์กุลย์. กรรมการนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๘) สทนากลุ่มเฉพาะ :

สทนากลุ่มเฉพาะ รศ. ดร.สุรพล สุธะพรหม. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

พระครูชินวีร์บัณฑิต, ผศ.ดร. หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง. เลขาธิการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

อาจารย์ ดร.กาญจนา ดำจตุ. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

นางสาวรุจิรา ชมสูงเนิน. ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๒ ภาษาอังกฤษ :

Secondary Sources

(I) Books:

Almond, Gabriel A and Jr. B.G. Powell. **Comparative Politics: A Developmental Approach.** Boston: Little Brown, 1966.

_____. **Comparative Political Today.** Boston: Little Brown and Company, 1976.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Almond, Gabriel A. and Powell G. Bingham. **Comparative Politics: A Developmental Approach**. Boston: Little Brown, 1966.
- _____. **Comparative Politics Today: A World View**. Boston: Little Brown, 1980.
- Almond, Gabriel A. Verba, Sidney. **The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations**. Boston: Little Brown, 1963.
- Angus Campbell. **Political Efficacy**. In measure of political attitudes The Institute for Social Research. New York: Knopf, 1968.
- Barber J. David. **Citizen Politics**. Chicago: Markham, 1972.
- Coleman, James S. Education and Political Development. **Princeton**. New Jersey: Princeton University Press, 1968.
- Conger, John. **Adolescence and Youth: Psychological Development in a Changing World**. New York: Harper & Row, 1973.
- Dawson, Richard and Prewitt, Kenneth. **Political Socialization**. Boston: Little Brown, 1969.
- _____. **Political Socialization**. Boston: Little Brown, 1969.
- Easton, David and Dennis, Jack. **Children in the Political System**. New York: McGraw-Hill, 1969.
- _____. **Children in the Political System**. New York: McGraw-Hill, 1969.
- Geoffrey K. Robert. **A dictionary of political analysis**. Great Britain: Longman, 1971.
- Greenstein, Fred I. **Political Socialization in International Encyclopedia of Social Science**. 1968.
- James R. Townsend. **Political Participation in Communist China**. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1967.
- Kenneth P. Langton. **Political socialization**. New York: Oxford University Press, 1969.
- Lester W. Milbrath and M. L. Goel. **Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics**. Chicago: Rand McNally College Publishing Company, 1977.
- _____. **Political participation: how and why do people get involved in politics**. Chicago: Rand McNally political science series, 1965.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Lester W. Milbrath. **Political Participation**. New York: University of buffalo Press, 1971
- Lucian W. Pye. **Political Personality and Nation-Building: Burma's Search for Identity** New Haven: Yale University Press, 1965.
- Michael Rush and Philip Althoff. **Introduction to Political Sociology**. London: Western Printing Service Press, 1971.
- Michael Rush and Philip Althoff. **Introduction to Political Sociology**. London: Western Printing Service Press, 1971.
- _____. **Introduction to Political Sociology**. London: Western Printing Service Press, 1971.
- Nakata Thinapan. **The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students**. Bangkok: Praepittaya. 1975.
- Norman H. Nie and Sidney Verba. **Political Participation: in Handbook Political Sciences: Non-Government Politic Reading by Greenstein. I. Fred and Polsby**, 1975.
- Samuel Huntington and Joan Nelson. **Participation and Political Study**. Cambridge: Cambridge University Press, 1982.
- Samuel Huntington and Jorge I. Dominguez. **Political Development: in the handbook of the political science: Macropolitical theory**, ed. Fred Greenstein and Nelson Polsby. Reading, Mass: Addison-Wesley, 1975.
- Tapper, Ted. **Young People and Society**. London: Faber, 1971.

(II) Article:

- Easton, David and Hess, Robert. "The Child's Political World". **Mid west Journal of Political Science**. Vol.6 No.2 (1942): 234.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Herbert Mc Klosky. "Political Participation". in **International Encyclopedia of the Social Science**. Vol. 12. (New York: McMillan and Free Press, 1968): 252-253.

_____. "Political Participation". in **International Encyclopedia of the Social Science**. Vol. 12. (New York: McMillan and Free Press, 1968): 256-262.

Hess, Robert and Easton David. **The Role of Elementary School in Political Socialization** School in Political Socialization School Review. Vol.70 No. 2 (1972): 258-259.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์”

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ๓) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง

จำนวน ๑๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

จำนวน ๑๒ ข้อ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของ

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

จำนวน ๑๒ ข้อ

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด ข้อมูลที่ได้จะถือเป็นความลับเนื่องจากนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด โปรดตอบให้ครบทุกตอน จักเป็นพระคุณยิ่ง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระมหาพิสุทธิ สิริธัมม (ภารัง)

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๗

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดตอบแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

☐ ทางเลือก

๒. อายุ

☐ อายุ ๑๔ ปี

☐ อายุ ๑๕ ปี

☐ อายุ ๑๖ ปี

☐ อายุ ๑๗ ปี

๓. ระดับการศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ ปวช./ปวส.

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

๔. ตำแหน่ง/หน้าที่

☐ นักเรียน/นักศึกษา

☐ กรรมการนักเรียน/สภานักศึกษา

☐ ผู้นำนักเรียน/ผู้นำนักศึกษา

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

๕. ประเภทของสถาบันการศึกษา

☐ โรงเรียนรัฐบาล

☐ โรงเรียนเอกชน

☐ วิทยาลัยการอาชีพ

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

๖. นับถือศาสนา

☐ ศาสนาพุทธ

☐ ศาสนาคริสต์

☐ ศาสนาอิสลาม

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเห็นของสถาบันที่ตรง
ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับของการมีส่วนร่วมของสถาบันมีดังนี้

๑ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

๒ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

๓ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

๔ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

๕ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกล่า ทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๑. ด้านสถาบันครอบครัว						
๑	สถาบันครอบครัวให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดค่านิยมและความเชื่อทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นถัดไป					
๒	สถาบันครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เข้าใจถึงทัศนคติและมุมมองทางการเมือง					
๓	สถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีและมีเหตุผล					
๒. ด้านสถาบันการศึกษา						
๔	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้ความสำคัญกับการสอนวิชาที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น วิชาสังคมศึกษาและหน้าที่พลเมือง เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง					

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลารoadการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๕	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน					
๖	สถาบันการศึกษาส่งเสริมเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่พลเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง					
๓. ด้านองค์กรศาสนา						
๗	องค์กรศาสนาช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรมในจิตสำนึกของเยาวชน ซึ่งมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน					
๘	องค์กรศาสนาส่งเสริมการสอนและแนวคิดทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม และการเคารพความเห็นต่างทางการเมือง					
๙	องค์กรศาสนาส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบและบทบาทของพลเมืองที่ดีในสังคม					
๔. ด้านกลุ่มเพื่อน						
๑๐	กลุ่มเพื่อนมีการส่งเสริมให้ข้าพเจ้าสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองในปัจจุบัน					

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາ ทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๑๑	กลุ่มเพื่อนช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดีในสังคม					
๑๒	เยาวชนได้รับอิทธิพลจากความคิดเห็นและค่านิยมทางการเมืองของกลุ่มเพื่อนซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ดีขึ้น					
๕. ด้านองค์กรทางการเมือง						
๑๓	เยาวชนมีโอกาสได้รับข้อมูลและความรู้ทางการเมืองจากองค์กรทางการเมือง เช่น หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหน้าที่ของพลเมือง					
๑๔	องค์กรทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการประชาธิปไตย					
๑๕	เยาวชนรู้สึกว่าการเมืองทางการเมืองส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่าน ซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับของการใช้หลักธรรมมีดังนี้

๑ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

๒ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

๓ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

๔ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

๕ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๑. ฉันทะ ความพอใจ						
๑	เยาวชนมีความพอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเข้าใจหลักการของระบอบนี้มากขึ้น					
๒	เยาวชนมีความสนใจที่จะได้รับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา					
๓	เยาวชนมีความพอใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย					
๒. วิริยะ ความเพียร						
๔	เยาวชนพยายามแสวงหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องการปกครอง					

ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๕	เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้เรื่องการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง					
๖	เยาวชนพยายามรับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา					
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่						
๗	เยาวชนมีความสนใจในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและนโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ					
๘	เยาวชนให้ความสำคัญในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้สมัครและพรรคที่สังกัดในการเลือกตั้ง					
๙	เยาวชนไตร่ตรองและพิจารณาถึงอิทธิพลของสื่อต่างๆ ในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง					
๔. วิมังสา ความรอบครอบ						
๑๐	เยาวชนมีความสนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและระบบการปกครองต่างๆ					
๑๑	เยาวชนมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างเป็นกลาง และไม่ยึดติดกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง					

ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๑๒	เยาวชนมีความเข้าใจในความหลากหลายทางความคิดและมุมมองทางการเมือง และไม่สร้างความขัดแย้งกับผู้อื่น					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเห็นเกี่ยวกับสถาบันที่
ให้การกล่อมเกลาทางการเมืองที่ตรงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อ
เดียว

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับของการกล่อมเกลาทางการเมืองของสถาบันมีดังนี้

๑ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

๒ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

๓ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

๔ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

๕ หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาใน จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๑. การเรียนรู้ทางการเมือง						
๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง สถาบัน การเมือง กฎหมาย และนโยบายที่ เกี่ยวข้องในสังคม					
๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จัดกิจกรรมหรือการเรียนรู้ที่ช่วย พัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การ เลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือ การอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ					
๓	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีค่านิยมและ ทัศนคติเชิงบวกต่อการเมือง เช่น ความ					

ข้อที่	การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาใน จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
	ยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และการทำ หน้าที่พลเมือง					
๒. การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง						
๔	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเข้าใจใน บทบาทและหน้าที่ของนักการเมืองและ ผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ					
๕	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จัดกิจกรรมหรือสอนเกี่ยวกับวิธีที่ บุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมืองสามารถ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ					
๖	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้สนับสนุนให้เยาวชนสามารถติดตาม ข่าวสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ บทบาทของบุคคลที่มีอิทธิพลใน กระบวนการตัดสินใจทางการเมือง					
๓. การมีอุดมการณ์ทางการเมือง						
๗	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเชื่อและ ค่านิยมทางการเมือง เช่น ความยุติธรรม ทางสังคมและสิทธิเสรีภาพของพลเมือง					
๘	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จัดกิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลใน ด้านเศรษฐกิจและสังคม					

ข้อที่	การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่ เยาวชนของสถาบันการศึกษาใน จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		๑	๒	๓	๔	๕
๙	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้สนับสนุนให้เยาวชนมีจุดยืนทาง การเมืองอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ เมื่อต้องเผชิญกับความคิดเห็นที่ แตกต่าง					
๔. การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง						
๑๐	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจบทบาทและ ความสำคัญของอุดมการณ์ทาง การเมืองที่พวกเขายึดถือในการกำหนด ทิศทางความคิดและการกระทำ					
๑๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้สนับสนุนให้เยาวชนมีความชัดเจนใน คุณค่า ความเชื่อ และจุดยืนของตนต่อ ประเด็นทางการเมืองที่มีผลต่อสังคม					
๑๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงความ เชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทาง การเมืองของตนกับนโยบายและการ บริหารประเทศ					

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพุทธวิธีส่งเสริมการ
กล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

.....
 .....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์”

คำชี้แจง:

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์แบบสอบถาม โปรดอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่าน

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนา/ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี (ภารัง)

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๗

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....ตั้งแต่เวลา.....น. ถึง.....น.

สถานที่ที่ให้สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง)

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง

ด้านสถาบันครอบครัว

๑. ท่านคิดว่า ครอบครัวได้ดำเนินการอย่างไรเพื่อบทบาทในการถ่ายทอดทัศนคติ
อุดมการณ์ทางการเมือง ที่ส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง

.....

.....

.....

ด้านสถาบันการศึกษา

๒. สถาบันการศึกษา ได้ดำเนินการอย่างไรเพื่อบทบาทการส่งเสริมการกล่อมเกลาทาง
การเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่มีความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง

.....

.....

.....

ด้านองค์กรศาสนา

๓. ในปัจจุบัน บทบาททางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย องค์กรศาสนาหรือวัดได้ดำเนินการอย่างไรต่อการเข้ามามีความสำคัญในการส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชน

.....

.....

.....

ด้านกลุ่มเพื่อน

๔. ชุมชนและกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมือง ชุมชนและกลุ่มเพื่อนดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างไรต่อการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองได้อย่างไร

.....

.....

.....

ด้านองค์กรทางการเมือง

๕. สถาบันทางการเมืองได้ดำเนินการอย่างไร ต่อบทบาทของการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเมือง

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

ฉันทะ ความพอใจ

๑. ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในแก่เยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ที่มีผลต่อการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

.....

.....

.....

วิธียะ ความเพียร

๒. ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลາทางการเมือง ทำให้เยาวชนเกิดความใฝ่รู้ในการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง เพื่อพัฒนาไปสู่การเมืองในอุดมคติ

.....

.....

.....

จิตตะ ความเอาใจใส่

๓. ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนที่จะช่วยปลูกฝังให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีปฏิบัติตามกฎกติกาในสังคม และกฎหมายรัฐธรรมนูญ

.....

.....

.....

วิมังสา ความรอบครอบ

๔. ท่านได้ดำเนินการอย่างไรต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนจะช่วยให้เยาวชนมีความรู้ทางการเมืองติดตามกระบวนการเลือกตั้งให้อยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ ยุติธรรม

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการเรียนรู้ทางการเมือง

๑. สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่มีค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกต่อการเมืองอย่างไร

.....

.....

.....

ด้านการเรียนรู้บุคคลทางการเมือง

๒. สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองและผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติอย่างไร

.....

.....

.....

ด้านการมีอุดมการณ์ทางการเมือง

๓. สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนมีจุดยืน มีความเชื่อ และมีค่านิยมทางการเมืองเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองและรัฐบาลอย่างไร

.....

.....

.....

ด้านการสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง

๔. สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาท และความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองของตน กับนโยบายและการบริหารประเทศอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ/ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี (ภารัง)

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๗

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.ร.บ.ศ. โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
ที่ อว ๘๐๐๕๒/วส๘๖๖ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.กำพล ศรีโท อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระมหาพิสุทธิ์ ฉายา สิริธัมมธี นามสกุล ภารัง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๑๓ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากฎหมายการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

Kamol, Siritho
๓๐๐๑๐๓๒๖๐ ๒๖๐

ผู้ประสานงาน : พระมหาพิสุทธิ์ สิริธัมมธี
โทร : ๐๘๕-๓๕๕-๒๕๕๕

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item Objective Congruence)

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ

(Index of Item Objective Congruence: IOC)

เรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา

ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย พระมหาพิสุทธิ สิริธิเมธี (ภารัง)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

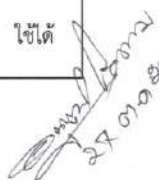
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลາทางการเมือง

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองเมือง	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านสถาบันครอบครัว									
๑	สถาบันครอบครัวให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดค่านิยมและความเชื่อทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นถัดไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	สถาบันครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เข้าใจถึงทัศนคติและมุมมองทางการเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	สถาบันครอบครัวให้การสนับสนุนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีและมีเหตุผล	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

[Signature]
27 ต.ค. ๒๕๖๗

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลากองการเมือง	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๒. ด้านสถาบันการศึกษา									
๔	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้มีความสำคัญกับการสอนวิชาที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น วิชาสังคมศึกษาและหน้าที่พลเมือง เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจและติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖	สถาบันการศึกษาส่งเสริมเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่พลเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. ด้านองค์กรศาสนา									
๗	องค์กรศาสนาช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรมในจิตสำนึกของเยาวชน ซึ่งมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๘	องค์กรศาสนาส่งเสริมการสอนและแนวคิดทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม และการเคารพความเห็นต่างทางการเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๙	องค์กรศาสนาส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบและบทบาทของพลเมืองที่ดีในสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. ด้านกลุ่มเพื่อน									
๑๐	กลุ่มเพื่อนมีการส่งเสริมให้เข้าพเจ้าสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองในปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 ๒๙ ๓๑ ๕๕๖๙

ข้อที่	สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลாதอง การเมือง	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑๑	กลุ่มเพื่อนช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดีในสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๒	เยาวชนได้รับอิทธิพลจากความคิดเห็นและค่านิยมทางการเมืองของกลุ่มเพื่อน ซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ดีขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. ด้านองค์กรทางการเมือง									
๑๓	เยาวชนมีโอกาสได้รับข้อมูลและความรู้ทางการเมืองจากองค์กรทางการเมือง เช่น หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหน้าที่ของพลเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๔	องค์กรทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการประชาธิปไตย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๕	เยาวชนรู้สึกว่าการเมืองส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 ๒๗.๑๑.๒๕๖๗

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

ข้อที่	หลักอิทธิบาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น									
๑	เยาวชนมีความพอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเข้าใจหลักการของระบอบนี้มากขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	เยาวชนมีความสนใจที่จะได้รับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	เยาวชนมีความพอใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น									
๔	เยาวชนพยายามแสวงหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องการปกครอง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้เรื่องการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๖	เยาวชนพยายามรับการปลูกฝังทัศนคติและอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น									
๗	เยาวชนมีความสนใจในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและนโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 ๒๗ ต.ค. ๒๕๖๗

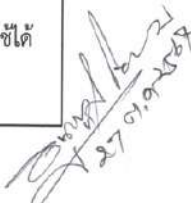
ข้อที่	หลักกิตติบาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๘	เยาวชนให้ความสำคัญในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้สมัครและพรรคที่สังกัดในการเลือกตั้ง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๙	เยาวชนได้ร่วตรงและพิจารณาถึงอิทธิพลของสื่อต่างๆ ในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. วิมิงสา ความหมั่นสอต่อส่งในเหตุผลของสิ่งนั้น									
๑๐	เยาวชนมีความสนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและระบบการปกครองต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๑	เยาวชนมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างเป็นกลาง และไม่ยึดติดกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๒	เยาวชนมีความเข้าใจในความหลากหลายทางความคิดและมุมมองทางการเมือง และไม่สร้างความขัดแย้งกับผู้อื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา
ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชน ของสถาบันการศึกษาในจังหวัด เพชรบูรณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. การเรียนรู้ทางการเมือง									
๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง สถาบันการเมือง กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องในสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมหรือการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีค่านิยมและทัศนคติเชิงบวกต่อการเมือง เช่น ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และการทำหน้าที่พลเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. การเรียนรู้บุคคลทางการเมือง									
๔	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ของนักการเมืองและผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดกิจกรรมหรือสอนเกี่ยวกับวิธีที่บุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมืองสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

Signature
๒๗ ๓๗ ๕๖๙

ข้อที่	การกล่อมเกลாதางการเมืองให้แก่เยาวชน ของสถาบันการศึกษาในจังหวัด เพชรบูรณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๖	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ สนับสนุนให้เยาวชนสามารถติดตาม ข่าวสารและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ของบุคคลที่มีอิทธิพลในกระบวนการ ตัดสินใจทางการเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. การมีอุดมการณ์ทางการเมือง									
๗	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเชื่อและค่านิยม ทางการเมือง เช่น ความยุติธรรมทางสังคม และสิทธิเสรีภาพของพลเมือง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๘	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัด กิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนพัฒนาแนวคิด เกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจ และสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๙	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ สนับสนุนให้เยาวชนมีจุดยืนทางการเมือง อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์เมื่อต้องเผชิญ กับความคิดเห็นที่แตกต่าง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. การสำนึกความเป็นสถาบันทางการเมือง									
๑๐	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจบทบาทและ ความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองที่ พวกเขายึดถือในการกำหนดทิศทาง ความคิดและการกระทำ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๑๑	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ สนับสนุนให้เยาวชนมีความชัดเจนในคุณค่า ความเชื่อ และจุดยืนของตนต่อประเด็นทาง การเมืองที่มีผลต่อสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

 ๒๗.๑๒.๕๙

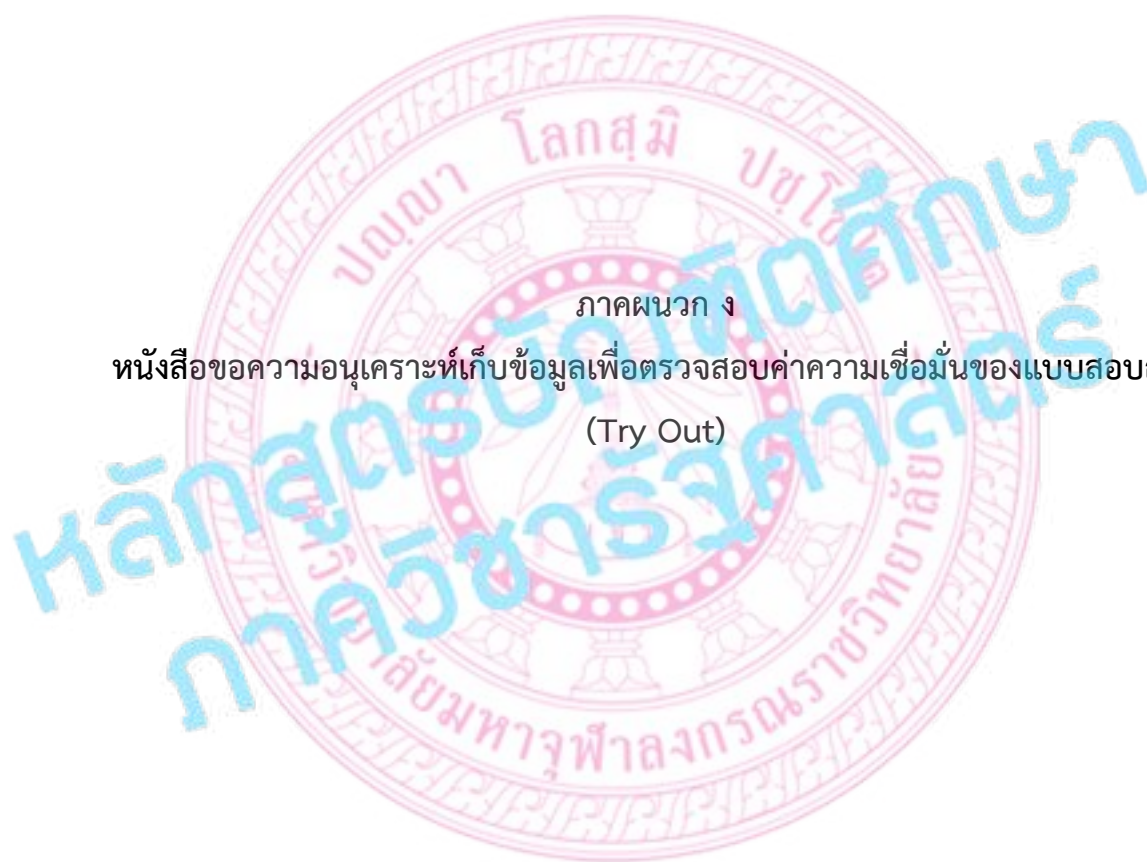
ข้อที่	การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชน ของสถาบันการศึกษาในจังหวัด เพชรบูรณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑๒	สถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงความเชื่อมโยง ระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองของตนกับ นโยบายและการบริหารประเทศ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

[Signature]
๒๗ ๑๖.๙ ๒๕๖๓

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
(Try Out)

ที่ อว ๘๐๐๕๒/๒๕๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวังน้อย (พนมยงค์วิทยา)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาพิสุทธิ ฉายา สิทธิเมธี นามสกุล ภารัง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๑๓
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากลางทางเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาใน
จังหวัดเพชรบูรณ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่านจึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๒๕/๑๑/๖๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๑๕ ม. ๕. ๖๗

ผู้ประสานงาน : พระมหาพิสุทธิ สิทธิเมธี

โทร : ๐๘๕-๓๕๕-๒๕๕๕

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

เรื่อง : พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษา

ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย : พระมหาพิสุทธิ ลิทธิเมธี (ภารัง)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

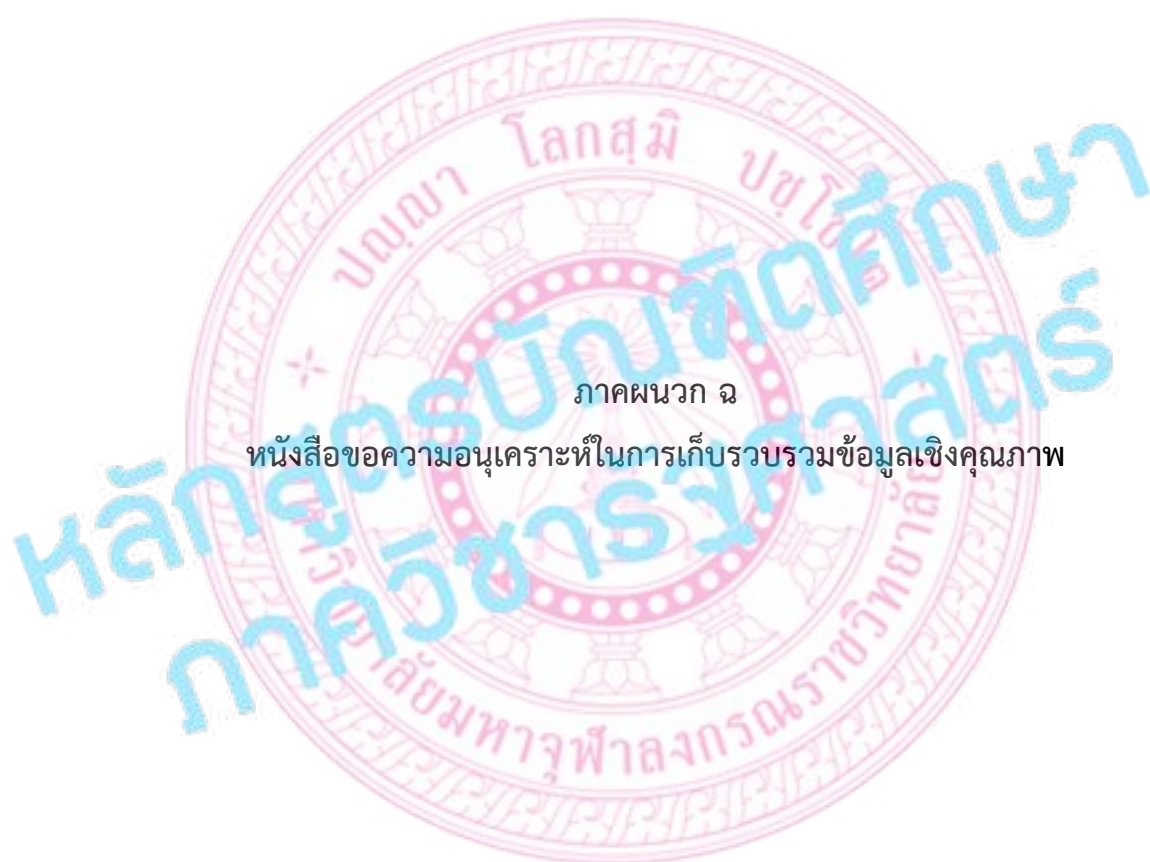
Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.			

Reliability Statistics		
ตัวแปร	Cronbach's Alpha	N of Items
สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง	.972	15
หลักอิทธิบาท ๔	.894	12
การกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์	.945	12
รวม	.936	39

Item-Total Statistics				
สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมือง				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ครอบครัว1	31.60	68.179	.960	.877
ครอบครัว2	31.60	68.179	.960	.877
ครอบครัว3	31.07	83.168	.156	.907
สถาบันการศึกษา1	30.97	81.689	.049	.918
สถาบันการศึกษา2	31.60	68.179	.960	.877
สถาบันการศึกษา3	31.60	68.179	.960	.877
องค์กรศาสนา1	29.93	75.444	.193	.913
องค์กรศาสนา2	30.40	76.248	.170	.913
องค์กรศาสนา3	31.60	68.179	.960	.877
กลุ่มเพื่อน1	31.60	68.179	.960	.877
กลุ่มเพื่อน2	31.60	68.179	.960	.877
กลุ่มเพื่อน3	31.60	68.179	.960	.877
องค์กรการเมือง1	31.60	68.179	.960	.877
องค์กรการเมือง2	31.10	80.783	.004	.916
องค์กรการเมือง3	31.60	68.179	.960	.877

Item-Total Statistics				
หลักอิทธิบาท ๔				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ฉันทะ1	24.70	35.872	.712	.739
ฉันทะ2	24.23	40.323	.149	.793
ฉันทะ3	24.50	39.845	.183	.790
วิริยะ1	24.70	35.872	.712	.739
วิริยะ2	24.50	43.431	.071	.815
วิริยะ3	24.07	36.133	.454	.760
จิตตะ1	24.70	35.872	.712	.739
จิตตะ2	24.70	35.872	.712	.739
จิตตะ3	24.07	36.133	.454	.760
วิมังสา1	24.70	35.872	.712	.739
วิมังสา2	24.70	35.872	.712	.739
วิมังสา3	23.40	37.559	.221	.797

Item-Total Statistics				
การกล่อมเกลາทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
การเรียนรู้1	24.78	24.320	.811	.719
การเรียนรู้2	24.78	24.320	.811	.719
การเรียนรู้3	23.79	30.694	.120	.783
เรียนรู้บุคคล1	24.78	24.320	.811	.719
เรียนรู้บุคคล2	24.78	24.320	.811	.719
เรียนรู้บุคคล3	24.14	26.524	.326	.776
อุดมการณ์1	24.67	35.867	.472	.845
อุดมการณ์2	23.82	28.181	.830	.750
อุดมการณ์3	24.78	24.320	.811	.719
การสำนึก1	24.78	24.320	.811	.719
การสำนึก2	24.58	31.686	.103	.826
การสำนึก3	24.14	26.524	.326	.776

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๔๓๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๕๓

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวรณช วิบูลย์กุลย์ กรรมการนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาพิสุทธิ์ ฉายา สิทธิเมธี นามสกุล ภารัง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๑๐๔๐๑๓ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลากลายทางการเมืองให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยี่สิบวันสิงหาคม

รณช วิบูลย์กุลย์

(นางสาวรณช วิบูลย์กุลย์)

ผู้ประสานงาน : พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี
โทร : ๐๘๕-๓๕๕-๒๕๕๕

สัมภาษณ์ พระราชพัชรธรรมเมธี, ดร. เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ พระสุธีวชิราภรณ์, ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ ศ. ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ รศ. ดร.สมาน งามสนิท วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ ดาบตำรวจวัฒนพงษ์ เกิดพูล นายกเทศมนตรีเมืองวิเชียรบุรี
วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ นายวิฑูรย์ สาริวัต วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ นางจุฑามาศ สาริวัต วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ นายภัทรกร เป้าสอน วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗

สัมภาษณ์ นายภูริวัจน์ เจริญกิตติพจน์ รองประธานนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์
วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗

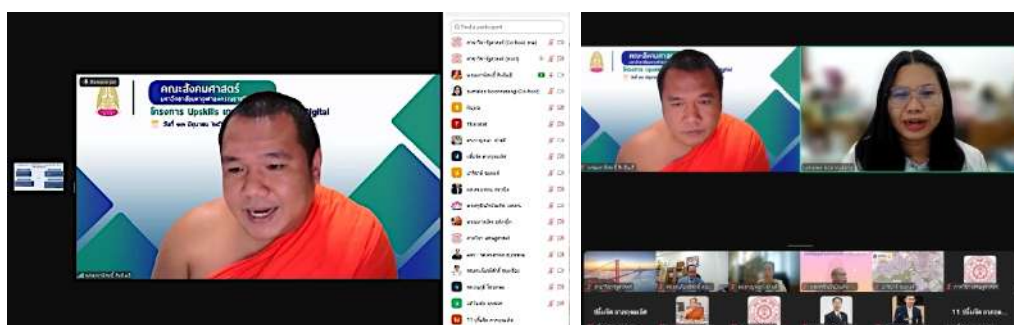
สัมภาษณ์ นางสาววรุณช วิบูลย์กุลย์ กรรมการนักเรียนโรงเรียนนิคมศิลป์
วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗

ภาคผนวก ณ
ประมวลภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ผ่านระบบออนไลน์ ZOOM ID : 4567898999

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/ฉายา/นามสกุล : พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี (ภารัง)
 วัน/เดือน/ปีเกิด : วันศุกร์ที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๑
 ภูมิลำเนาเดิม : ๓๔๒ วัดประชานิมิตร หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๗ : นักธรรมชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๕๙ :เปรียญธรรม ๖ ประโยค

พ.ศ. ๒๕๖๒ : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา

พ.ศ. ๒๕๖๖ : ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ผลงานทางวิชาการ : พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี. “การถอดบทเรียนการพึ่งพาตนเองผ่านกระบวนการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางหลวงแปรรูปสมุนไพร ตำลึงห้วยขมิ้น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี”. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศรัณ. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๖๗) : ๘๕-๙๙.

: พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี. “บทบาทผู้นำสู่การพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืน”. วารสารปัญญาและคุณธรรม. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๖๗) : ๑๑-๒๐.

: พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี และคณะ. “บทบาทพระสงฆ์กับการรักษาพันธุ์พืชท้องถิ่นและพิธีกรรมศาสนากับวิถีเกษตรแบบชาวบ้าน”. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๖๗) : ๖๔๕-๖๕๘

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี. “นวัตกรรมการระบบการปกครองตามหลักพุทธวิธี”. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๗) : ๕๙-๖๘.

พระมหาสมัคร อติภทโท, พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี, อภิญาญา นัตรช่อฟ้า. “บทบาทของพระสงฆ์ในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง: การวิเคราะห์จากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา”. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๘).

พระมหาพิสุทธิ์ สิทธิเมธี. “พุทธวิธีส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมือง
ให้แก่เยาวชนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์”.

: วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔
(กรกฎาคม – สิงหาคม ๒๕๖๘).

Phrapalad Raphin Buddhisaro, Phra Udombunthit,
Phatthaphon Jaiyen, Phramaha Phisut Sitthimethi et al.
Buddhism Education Cultural and Justice. Phra Nakhon Si
Ayutthaya: Faculty of Social Science
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2025.

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๗ : เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๕๘ : เป็นรองอาจารย์ใหญ่ ฝ่ายวิชาการ สำนักศาสนศึกษาวัดดอนเมือง
พระอารามหลวง กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๕๙ : เป็นอาจารย์ใหญ่สำนักศาสนศึกษาวัดดอนเมือง พระอารามหลวง
กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๖๒ : เป็นบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๓ : เป็นเลขานุการคณะกรรมการสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๓ : เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประชาณีมิตร จังหวัดเพชรบูรณ์

ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๖

ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๘

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๓๔๒ วัดประชาณีมิตร หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัด
เพชรบูรณ์โทร. ๐๘-๕๓๕๕-๒๕๕๕ Email. mahaphisut@gmail.com